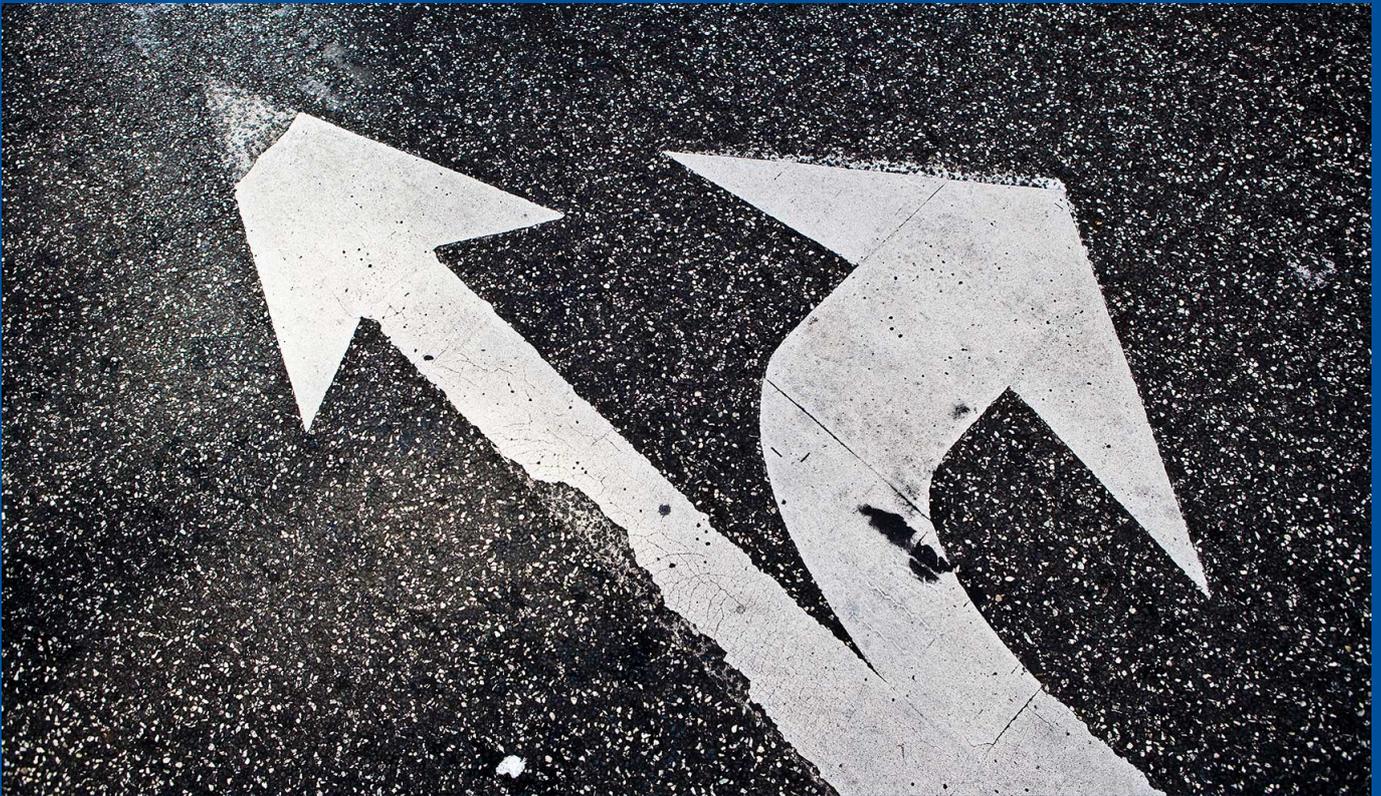

Efterværn

Afdækning af viden og erfaringer fra eksisterende
indsatser

*Efterværn – Afdækning af viden og erfaringer fra eksisterende
indsatser*

© VIVE og forfatterne, 2022

e-ISBN: 978-87-7582-045-0

Arkivfoto: Lars Degnbol/VIVE

Projekt: 302105

Finansiering: Social- og Ældreministeriet

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Forord

Med reformen Børnene Først er det vedtaget, at der skal udarbejdes en grundig analyse af efterværnsområdet med oplæg til løsninger og konkrete tiltag, der kan løfte området. Analysen skal danne baggrund og afsæt for udspillet for de politiske forhandlinger i foråret 2022, hvor aftaleparterne bag reformen er enige om, at der er behov for at nytænke efterværnsindsatsen. Denne rapport udgør den anden del (b) af den del af efterværnsanalysen *Spor 3 – Bedre overgange til et selvstændigt voksenliv med relationer og netværk*, som VIVE er ansvarlig for. Den samlede analyse fra VIVE består af tre hovedspor:

1. Undersøgelse af unges erfaringer med overgangen til voksenlivet
2. Afdækning af viden og erfaringer fra eksisterende indsatser
3. Nedsættelse af et Ungepanel, herunder planlægge og facilitere drøftelser i panelet.

Rapporten har specifikt til hensigt at afdække viden og erfaringer fra eksisterende indsatser, der beskæftiger sig med opbygning af netværk og relationer hos de mest udsatte unge, herunder tidligere anbragte unge. I undersøgelsen beskrives otte lovende indsatser, som specifikt arbejder med opbygning af netværk og relationer hos unge i målgruppen for efterværn. Dertil præsenterer undersøgelsen en analyse af viden og erfaringer på tværs af de otte indsatser i forhold til det at arbejde med de unge om opbygning af netværk og relationer. Efterværn er et tilbud om støtte efter § 76 i lov om social service (efterværnsparagraffen), der forpligter kommuner til at vurdere, om unge i alderen 18 til og med 22 år, som umiddelbart op til deres 18. år har været anbragt uden for hjemmet eller haft en fast kontaktperson, skal tilbydes efterfølgende støtte i form af efterværn.

Rapporten er udarbejdet i perioden oktober-december 2021 af chefanalytiker Katrine Iversen, som har været projektleder på VIVEs dele af den samlede efterværnsanalyse, senioranalytiker Martin Williams Strandby samt analytiker Sigrid Trier Grønfeltdt. Studenterne Lea Julie Becker Iversen, Astrid Witt Rosenberg, Camilla Sofie Linander, Anna Lange Rasmussen og Asbjørn Jensen Feldthaus har bistået med transskribering og kodning af interviews.

VIVE ønsker at takke de repræsentanter fra henholdsvis Socialstyrelsen, KL, Børns Vilkår, De Anbragtes Vilkår, Bikubenfonden, Hjem til Alle Alliancen og PriceWaterhouseCoopers, som har bidraget med deres ekspertviden til undersøgelsen. Ligeledes ønsker VIVE at takke ledere, medarbejdere, frivillige og unge, der har stillet op i forbindelse med besøg i de otte indsatser. Uden jeres deltagelse var der ingen viden at formidle i rapporten.

Rapporten har været i eksternt review, og vi takker de to fagfæller for gode og konstruktive bidrag og kommentarer.

Undersøgelsen er bestilt og finansieret af Social- og Ældreministeriet.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE Social

Indhold

Sammenfatning	5
1 Indledning.....	11
1.1 Afdækning af viden og erfaringer fra eksisterende indsatser	12
1.2 Læsevejledning	13
2 Undersøgellesdesign	14
2.1 Fase 1: Research	14
2.2 Fase 2: Screening af indsatser og projekter	15
2.3 Fase 3: Casebesøg	18
3 Tværgående analyse af de otte udvalgte indsatser	23
3.1 Karakteristik af indsatserne inspireret af lovende praksis.....	26
3.2 Erfaringer på tværs af indsatserne.....	28
4 Indsatsbeskrivelser	38
4.1 Projekt Unik	38
4.2 Bindeleddet.....	44
4.3 Projekt Housing First for unge i Odense Kommune.....	49
4.4 Cafétilbud Sociale STEP	56
4.5 INSP!.....	60
5.2 KBH+	65
5.3 Empower4U	71
5.4 Mentorbarn	76
Litteratur	83

Sammenfatning

Social- og Ældreministeriet har iværksat en større efterværnsanalyse, og hensigten med denne delanalyse er at afdække viden og erfaringer fra konkrete eksisterende indsatser, dette igennem en kortlægning af viden og erfaringer fra indsatser, der eksplicit beskæftiger sig med opbygning af netværk og relationer hos unge, som har været anbragt eller har haft en kontaktperson frem til det fyldte 18 år. Formålet med analysen er således at afdække de bedst tilgængelige erfaringer fra eksisterende indsatser, der specifikt beskæftiger sig med opbygning af *netværk og relationer*. Afdækningen kortlægger eksisterende støtte- og netværksindsatser i både civilsamfundet og kommunalt regi. Essensen er, at det er indsatser, der besidder kendetegnene ved en lovende praksis. I afdækningen er der taget udgangspunkt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvilke indsatser eksisterer inden for undersøgelsens afgrænsning?
- Besidder indsatserne kendetegnene ved en lovende praksis?
- Hvilke erfaringer kan der identificeres på tværs af indsatser i forhold til at etablere virksomme indsatser, der opbygger de unges netværk og sikrer nære, stabile relationer?

Undersøgelsen er designet som en caseundersøgelse, der identificerer relevante indsatser og indsamler brugbar viden og erfaringer herfra. Den gennemføres i tre sekventielle faser. I fase 1 er der tilvejebragt viden om potentielt lovende indsatser via interviews med repræsentanter fra centrale aktører på området. I fase 2 er et udvalg de identificerede indsatser screenet i forhold til, om de efterlever undersøgelsens inklusions- og eksklusionskriterier, samt i forhold til om de besidder kendetegnene ved en lovende praksis – dette på baggrund af interviews med repræsentanter fra indsatserne. I fase 3 er der gennemført dybdegående casebesøg hos i alt otte udvalgte indsatser.

Fase 3 er indledt med en udvælgelse af de otte indsatser, som syntes mest lovende, og som herefter udgør grundlaget for den egentlige kortlægning af viden og erfaringer. Udvalgelsen af indsatserne er foretaget på baggrund af vidensgrundlaget tilvejebragt gennem screeningen i fase 2. Udgangspunktet for udvælgelsen har været at identificere de indsatser, der:

- I høj grad eksplicit arbejder med opbygning af de unges relationer og netværk
- I størst muligt omfang har unge i målgruppen for efterværn via servicelovens § 76 som en del af målgruppen for indsatsen
- I højest mulig grad er vidensunderstøttet, fx via forskning eller evalueringer, ved at arbejde teoribaseret eller ud fra en bestemt metode, ved at dokumentere indsatsen, ved at monitorere resultater og faglig praksis og/eller ved at have en fast praksis for faglig refleksion
- Sikrer en variation i indsatser forankret i henholdsvis civilsamfundet og i den kommunale kontekst.

Herefter er der gennemført strukturerede casebesøg hos hver af de udvalgte otte indsats-
ser. Casebesøgene er gennemført ved fysiske besøg, hvor der er gennemført enkeltper-
son- og gruppeinterviews med henholdsvis lederen eller lederne af indsatsen, medarbej-
dere med forskellige roller og opgaver i indsatsen samt frivillige. I videst muligt omfang er
det tilstræbt, at der i forbindelse med casebesøgene er gennemført kortere interviews med
de unge, der deltager i indsatsen. I alt er der gennemført 53 interviews i forbindelse med
casebesøgene, som samlet set udgør datamaterialet for afdækningen.

På baggrund af dataindsamlingen i de otte udvalgte indsats er der udarbejdet en be-
skrivelse af hver af indsatsene, som præsenteres i kapitel 4 og giver et samlet indblik i
de enkelte indsatsers formål, arbejde, grundlag og eventuelle virkninger. Hensigten med
indsatsbeskrivelserne er at inspirere til forskellige måder at arbejde med at støtte over-
gangen til voksenlivet for unge i målgruppen for efterværn. Afdækningen af de otte ud-
valgte indsats er desuden udgangspunktet for en analyse af erfaringer og viden i for-
hold til at arbejde med opbygning af netværk og relationer for unge i målgruppen for
efterværn på tværs af de otte indsats. Analysen er foretaget med henblik på at identi-
ficere tværgående temaer i forhold til erfaringerne i de otte indsats. I det følgende
skitseres hovedfundene i den tværgående analyse af viden og erfaringer i de otte ind-
sats.

Hvorfor relationer er vigtige

Et af kriterierne for udvælgelse af indsats i afdækningen af eksisterende viden og er-
faringer har været, at de udvalgte indsats eksplicit arbejder med opbygning af de un-
ges netværk og relationer. Afdækningen viser, at arbejdet med de unge i forhold til op-
bygning af netværk og relationer kan tage mange former, ligesom indsatsene varierer i
deres bredere indholdsmæssige fokus, da opbygning af netværk og relationer typisk er
to ud af flere parametre, der arbejdes med i de enkelte indsats.

På baggrund af interviewene med ledere og medarbejdere er det tydeligt, at der på tværs
af indsatsene er en grundlæggende forståelse af, at sunde relationer og et godt socialt
netværk er essentielle og grundlæggende byggesten i de unges overgang til et selv-
stændigt voksenliv. På tværs af flere af indsatsene hersker den grundlæggende forstå-
else, at det at arbejde med de unge i forhold til opbygning af deres netværk og relationer
i mange henseender er forudsætningen for, at de unge bliver i stand til at kunne fast-
holde egen bolig, tage en uddannelse og/eller komme i beskæftigelse. Forandringskæ-
den, som er underliggende for arbejdet i indsatsene, er at arbejde med de unge, så de
opbygger tillid til andre mennesker og udvikler deres kompetencer i forhold til at indgå i
og vedligeholde vedvarende positive sociale relationer. Erfaringen i indsatsene er, at
dette er forudsætningen for, at de unge bliver i stand til at påbegynde og gennemføre
en uddannelse eller komme i beskæftigelse.

Indsatsernes tilrettelæggelse

Afdækningen viser, at der på tværs af de otte indsats overordnet set er tre måder at
strukturere indsatsen i arbejdet med de unge på. Nogle af indsatsene er gruppebase-
rede, hvor indsatsen foregår for en samlet gruppe af unge; andre indsats har et indivi-
duelt fokus, hvor indsatsen tilrettelægges den enkelte unge, mens endnu andre består

af en kombination af gruppebaseret og individuel indsats. Dertil kommer, at nogle indsatser tilrettelægges, så udgangspunktet for indsatsen er arbejdet om et fælles tredje.

I to af de gruppebaserede indsatser arbejder man med en gruppe af unge inden for rammerne af socialøkonomiske virksomheder i form af kulturhuse med en række aktiviteter, hvor også andre grupper af unge har deres daglige gang. Hensigten med dette er at kunne arbejde med de unge i en bredere kontekst med gode muligheder for brobygning til de forskellige aktiviteter i huset. I disse indsatser er det oplevelsen, at det er vigtigt, at de unge har andre unge, de kan spejle sig i, og som kan agere rollemodeller i de unges udvikling mod et selvstændigt voksenliv.

I de fire øvrige gruppebaserede indsatser arbejdes der med de unge i en smallere kontekst på mødesteder specifikt til målgruppen for den specifikke indsats. Oplevelsen i disse indsatser er, at det er givende for de unge at kunne være sammen med jævnaldrende, som oplever de samme udfordringer i livet. Alle er en del af indsatsen af en grund, og der opstår derfor hurtigt en vis solidaritetsfølelse i gruppen. Erfaringen i disse indsatser er, at det er en stor styrke for de unge at blive spejlet i andre unge, der ligner dem selv og derigennem opdage, at de ikke er de eneste med de udfordringer, de oplever.

I to af indsatserne er der i udgangspunktet primært fokus på relationsopbygning mellem den enkelte unge og en mentor/kontaktperson – dette med henblik på at lære barnet eller den unge de sociale koder, der er nødvendige for at kunne indgå i bredere sociale sammenhænge og dermed på sigt, at mentor/kontaktperson fungerer som brobygger til bredere relations- og netværksdannelse. I disse indsatser er det erfaringen, at tillidsopbygning og tryghed er en forudsætning for, at barnet eller den unge bliver i stand til kunne etablere relationer og netværk.

I tre af indsatserne er det et centralt element, at man sammen med de unge og de unge imellem samarbejder om et fælles tredje. Erfaringen i disse indsatser er, at netop dét, at de unge er sammen om noget fælles tredje, kan være drivende for, at de udvikler relationer på kryds og tværs. Videre er det erfaringen på tværs af disse indsatser, at det udelukkende at mødes med henblik på at danne relationer kan være enormt vanskeligt. Erfaringen er, at det, at udgangspunktet for et møde mellem de unge er en læring, en indsigt eller et fælles projekt, fungerer som en forløsning eller katalysator for, at relationerne opstår mere naturligt.

Indsatsernes indholdsmæssige fokus

Det er fælles for indsatserne, at opbygning af netværk og relationer er et ud af flere parametre, der arbejdes med i den enkelte indsats, og at indsatsernes øvrige indholdsmæssige fokus har større variation. Afdækningen viser dog, at der på tværs af de otte indsatser er flere fælles indholdsmæssige fokusområder i indsatsernes arbejde med opbygning af de unges netværk og relationer.

At forstå og tro på sig selv

En fællesnævner på tværs af de indsatser, der indgår i afdækningen, er, at de alle har fokus på at arbejde med de unges mentalisering og/eller livsmestring. Erfaringen er, at mange af de unge, der kommer i indsatserne, har svært ved at forstå sig selv, svært ved at mærke sig selv og/eller svært ved at rumme deres egne følelser. Dette kan bevirke, at

de unge har svært ved følelsesregulering og at sætte sig ind i, hvordan andre har det, hvilket kan have betydning for de unges evner i forhold til at indgå i sociale relationer. En stabilisering af de unge igennem en udvikling af deres personlige og sociale kompetencer ses således som vejen til, at de unge med succes kan gennemføre en uddannelse og/eller varetage et job. At arbejde med de unges mentalisering og livsmestring er på den måde en forudsætning for, at de unge rustes til en succesfuld overgang til at klare sig selv og videre til et selvstændigt voksenliv.

At forstå de sociale koder

Ud over mentalisering og livsmestring er der på tværs af indsatserne fokus på at lære de unge de sociale koder, der gælder i sociale relationer, og derigennem opbygge de unges sociale færdigheder – dette ved at lære de unge, at fx gensidig respekt og tillid er vigtige komponenter i forhold til at etablere og vedligeholde venskaber og relationer. Grundlæggende handler det om at udvikle de unges tillid til andre mennesker. Ved at styrke de unges selvtillid, selvværd, selvindsigt samt tillid og evne til at kunne indgå hensigtsmæssigt og reflekteret i sociale relationer er det ambitionen i indsatserne at give de unge et fundament i forhold til at kunne begå sig socialt, som de selv kan bygge videre på.

Indsatsernes tilgang til de unge

I afdækningen har der vist sig flere erfaringer omkring tilgangen til de unge, som er tværgående for indsatserne. På tværs af indsatserne er det erfaringen, at det er helt centralt henholdsvis at møde de unge i øjenhøjde og med positive forventninger samt altid at være tilgængelige.

At møde de unge i øjenhøjde og med positive forventninger

En gennemgående erfaring er, at det er afgørende at møde de unge i øjenhøjde og altid være tilgængelige. Det opleves som helt afgørende, at medarbejdere og frivillige er i stand til at møde de unge præcis dér, hvor de er, i deres virkelighed og med en menneskelig respekt for, hvor de står i livet. Tilsvarende er det erfaringen, at mange af de unge i målgruppen for indsatserne gennem livet er mødt med lave forventninger og en lav grad af medbestemmelse. Den positive forventning har ifølge de unge selv stor betydning for, at de ikke bliver tynget ned, hvor manglende overskud og ressourcer bliver en negativ spiral. Erfaringen i indsatserne er desuden, at empowerment som tilgang i mødet med de unge i form af inddragelse af de unge og de unges medbestemmelse giver de unge en helt anden form for engagement i og ejerskab over indsatsen.

Altid at være tilgængelige

Erfaringen på tværs af flere af indsatserne er, at mange af de unge, som de professionelle møder i indsatserne, ikke ved, hvor de kan række ud for at få hjælp til de udfordringer, som de står med i overgangen til voksenlivet. Hvor den almindelige danske unge kan række ud til familien for at få hjælp, står mange af de unge i målgruppen for disse indsatser uden en familie eller et netværk, de kan række ud til. På tværs af indsatserne er der således fokus på at udfylde den rolle, familien ofte udfylder hos almindelige danske unge. For flere af indsatserne er det helt centralt og en del af kernen, at de unge mærker medarbejdernes og de frivilliges personlige lyst til at hjælpe de unge, og at de unge oplever indsatser med fleksibelt indhold og rammer. Derfor er det også helt centralt for flere af indsatserne, at de er der for at hjælpe de unge og har tiden til det, når de

unge har brug for det, og med det den unge oplever at have behov for hjælp til. For flere af indsatserne er det derfor et eksplicit mål ikke kun at være tilgængelig bestemte dage. I de fleste af indsatserne er det bestemte dage, aktiviteterne finder sted, men i mange af indsatserne kan de unge altid skrive eller ringe i den mellemliggende periode. Hensigten er, at de unge oplever at blive grebet ved behov og på den måde forsøge at give dem det sikkerhedsnet, som "almindelige" unge har i deres familie.

De fleste af indsatserne har en aldersdefineret målgruppe, men nogle af civilsamfundsindsatserne adskiller sig fra fx kommunale indsatser ved, at indsatsen ikke udløber, eller at de unge udskrives af indsatsen, hvis de fx har opnået et vist funktionsniveau eller er kommet i uddannelse eller beskæftigelse. Den naturlige afslutning på indsatsen er, at de unge stille og roligt selv udfaser deres deltagelse, når de ikke længere har behov for den og oplever at kunne klare sig selv.

Karakteristik af indsatserne inspireret af elementer i lovende praksis

Igennem alle tre faser i undersøgelsesdesignet er afdækningen inspireret af tankegangen i redskabet 'Lovende praksis på det specialiserede socialområde' – dette dels for at sikre en systematik i indsamlingen af data på tværs af de enkelte indsatser, dels for at sikre indsamling af data om indsatserne i forhold til de elementer, som forskning viser, kendetegner en lovende praksis (se Tabel 2.2). For hver af de otte udvalgte indsatser har VIVE udarbejdet en karakteristik af indsatsen inspireret af elementerne i lovende praksis-redskabet. Med henblik på at etablere et samlet overblik over de otte udvalgte indsatser i forhold til, om de generelt set besidder kendetegnene ved en lovende praksis, er der ligeledes udarbejdet en tværgående karakteristik af indsatserne. Karakteristikken tager udgangspunkt i de fire hovedkategorier i redskabet 'Lovende praksis på det specialiserede socialområde', som er henholdsvis vidensgrundlag, koncept, udfoldelse og tilpasning.

Vidensgrundlag

Overordnet set er vidensgrundlaget for de udvalgte otte indsatser relativt stærkt. På tværs af alle otte afdækkede indsatser tages der udgangspunkt i en eller flere veldefinerede teorier eller metoder. Dertil kommer, at seks ud af de otte indsatser er evalueret af en ekstern evaluator, og at evalueringerne alle finder empiriske tegn på, at indsatserne er positivt virksomme i forhold til deres målsætninger. En enkelt indsats er tidligere evalueret, men anvendes i denne sammenhæng over for en ny målgruppe, for hvem man endnu ikke har empirisk dokumentation for virkningen i forhold til målsætningen med indsatsen. For en anden indsats gælder det, at man ikke har selvstændig dokumentation for indsatsens virkning.

Koncept

Overordnet set lever hovedparten af de afdækkede indsatser i nogen grad op til kendetegnene ved en lovende praksis i forhold til hovedkategorien 'Koncept'. Hovedparten af de afdækkede indsatser er velbeskrevne, både i regi af eksterne evalueringer af indsatserne og i internt materiale om indsatserne. I flere af indsatserne er konkrete redskaber og den konkrete adfærd i indsatsen beskrevet i visuelle forandringsteorier for indsatserne. Hovedparten af indsatserne har opstillet klare målsætninger for målgruppens pro-

gression – enten på individniveau eller på aggregeret niveau. Indsatserne vurderes endvidere til en vis grad at være overførbare på tværs af tilbud til tilsvarende målgrupper. Kun få af indsatsernes økonomiske rentabilitet er undersøgt, og det er derfor ikke muligt at karakterisere de afdækkede indsatser i forhold til dette element i lovende praksisredskabet.

Udfoldelse

Det varierer, i hvor høj grad de afdækkede indsatser lever op til kendetegnene ved en lovende praksis i forhold til hovedkategorien *'Udfoldelse'*, som handler om faglig refleksion, relationelt samarbejde og individuel tilrettelæggelse. Nogle indsatser lever i meget høj grad op til kendetegnene, mens andre i lidt lavere grad gør det. I hovedparten af indsatserne gennemføres der professionel supervision af medarbejdere og frivillige. Det varierer dog på tværs af indsatserne, hvor ofte og hvor systematisk supervisionen gennemføres. Tilsvarende varierer det, hvor meget fælles professionel faglig refleksion der forekommer medarbejderne og/eller de frivillige imellem. I enkelte indsatser understøtter praksis i meget høj grad systematisk og kontinuerlig professionel faglig refleksion. Et kerneelement på tværs af alle indsatserne er relationelt arbejde med de unge, og derfor er relationskompetencer et krav til både fagprofessionelle og frivillige i indsatserne. Alle indsatser er tilrettelagt specifikt i forhold til målgruppen, og dertil kommer, at flere af indsatserne i den konkrete udfoldelse tilpasses og justeres den enkelte unges specifikke behov og ressourcer.

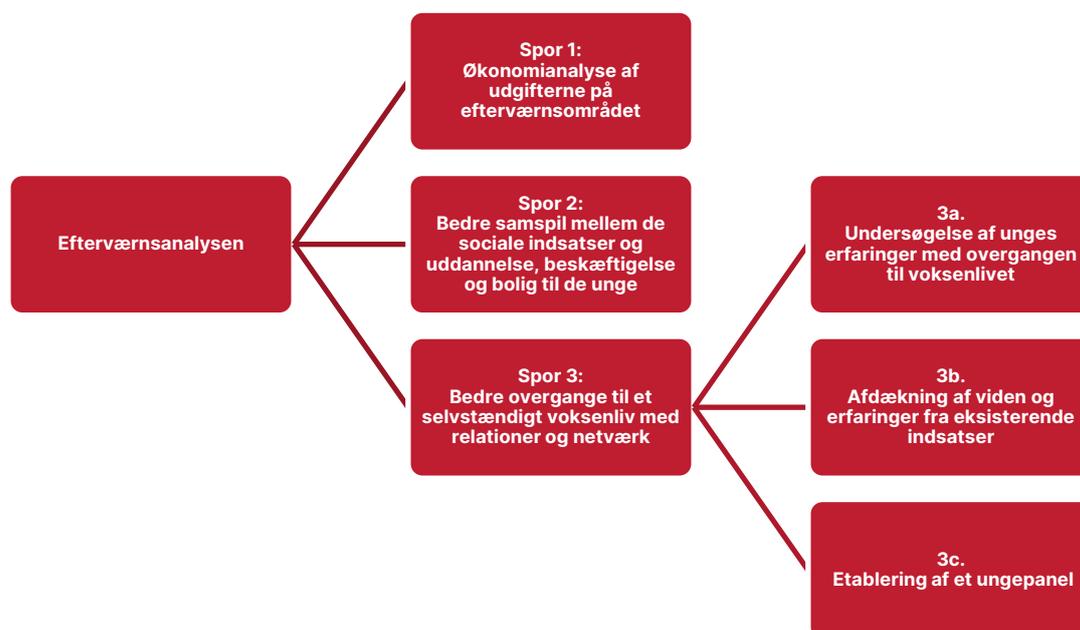
Tilpasning

Det varierer, i hvor høj grad de afdækkede indsatser lever op til kendetegnene ved en lovende praksis i forhold til hovedkategorien *'Tilpasning'*, som handler om monitorering og opfølgning. Nogle indsatser lever i meget høj grad op til kendetegnene, mens andre gør det i lidt lavere grad. I fem ud af de otte afdækkede indsatser gennemføres der systematisk monitorering af målgruppens progression og/eller velfærd i forhold til de målsætninger, der er opstillet for praksis. I enkelte indsatser følges der ligeledes op på mål, som den unge har opstillet for sig selv. I disse indsatser er det således muligt at følge op på de unges udvikling og dermed gøre det muligt at anvende data til løbende vurdering og justering af praksis. Dette er eksplicit indlejret i enkelte af indsatserne, som meget systematisk følger op på de unges progression i relation til den aktuelt leverede praksis og på den baggrund løbende justerer indsatsen. For en del af indsatserne er det uvist, hvor systematisk progressionsdata anvendes aktivt til en løbende justering af indsatsen.

1 Indledning

Med reformen 'Børnene Først' er det vedtaget, at der skal udarbejdes en grundig analyse af efterværnsområdet med oplæg til tiltag, der kan løfte området. Analysen skal danne baggrund og afsæt for udspillet til de politiske forhandlinger i foråret 2022, hvor aftaleparterne bag reformen er enige om, at der er behov for at nytænke efterværnsindsatsen. Efterværnsanalysen består af tre hovedspor, hvor VIVE gennemfører analyserne i *Spør 3 – Bedre overgange til et selvstændigt voksenliv med relationer og netværk*.

Figur 1.1 Den samlede efterværnsanalyse og VIVEs delanalyser

Kilde: Social- og Ældreministeriet.

Denne afrapportering omhandler delopgave 3b i efterværnsanalysens Spør 3 og dermed en kortlægning af viden og erfaringer fra indsatser og projekter, der opbygger de unges *netværk og relationer* for at understøtte overgangen til voksenlivet.

Efterværn er et tilbud om støtte efter § 76 i serviceloven (efterværnsparagraffen), der forpligter kommuner til at vurdere, om unge i alderen 18 til og med 22 år, der umiddelbart op til deres 18. år har været anbragt uden for hjemmet eller haft en fast kontaktperson (efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 6), skal tilbydes efterfølgende støtte i form af efterværn. Formålet med efterværn er at bidrage til, at de unge støttes i at etablere en selvstændig tilværelse på lige fod med andre unge. Dette kan ske ved at forlænge deres anbringelse, at tildele dem en fast kontaktperson, at etablere en udslusningsordning i det hidtidige anbringelsessted, eller at tildele andre former for støtte, der bidrager til en god overgang såsom psykologsamtaler, gruppetilbud eller mindre økonomiske tilskud.

Det er væsentligt at have skærpet opmærksomhed på og støtte overgangen til et selvstændigt voksenliv for unge, der har været anbragt eller har modtaget andre former for sociale foranstaltninger. Denne gruppe af unge kæmper ofte med en række betydelige udfordringer i deres barndom, ungdomsliv og voksenliv. De har forhøjet risiko for ikke at

gennemføre uddannelse og mangle arbejde, de har i højere grad ustabile boligforhold/ oplever hjemløshed, de mangler sociale netværk, har ringere fysisk og psykisk helbred, og de har oftere misbrugsproblematikker (Benjaminsen, Enemark & Jeppesen, 2020; Lausten, Frederiksen & Olsen, 2020; Mølholt et al., 2012; Olsen, Egelund & Lausten, 2011). Disse udfordringer påvirker de unges mulighed for selvstændigt at tilrettelægge en succesfuld overgang til voksenlivet og sikre et selvstændigt voksenliv på sigt.

Der er i dag begrænset viden om den støtte og hjælp, som tildeles efter efterværnsparagraffen, og som skal støtte de unge i overgangen til voksenlivet. De danske undersøgelser, der findes, peger på, at der er stor kommunal variation i anvendelsen af efterværn, de efterværnsformer der tildeles, efterværnets varighed, og der er forskel imellem kommuner i forhold til, hvordan de definerer målgruppen for efterværn (PriceWaterhouseCoopers, 2021; Iversen et al., 2021; Deloitte, 2017; Skårhøj et al., 2016; Mølholt et al., 2012). Samtidig fremhæves det, at når de unge forlader anbringelse, oplever de at mangle den fornødne støtte, inddragelse og indsigt i overgangens forskellige processer (Deloitte, 2017; Lausten, Frederiksen & Olsen, 2020; Mølholt, 2017).

Det er derfor centralt, at der foretages en grundig analyse af efterværnsområdet, hvor der skabes nuanceret indsigt fra forskellige perspektiver.

1.1 Afdækning af viden og erfaringer fra eksisterende indsatser

Som et led i den samlede efterværnsanalyse er det hensigten med denne delanalyse at afdække viden og erfaringer fra eksisterende indsatser – dette igennem kortlægning af viden og erfaringer fra indsatser og projekter, der eksplicit beskæftiger sig med opbygning af de unges netværk og relationer.

Hensigtsmæssigheden i at have fokus på opbygning af netværk og relationer for unge, der er i målgruppen for efterværn, understøttes i vid udstrækning af viden fra forskning, dette især om anbragte børns opvækst og udvikling, hvor forskning har vist, at mange anbragte børn og unge kommer fra familier, hvor mor og far af forskellige årsager har haft store sociale og psykiske udfordringer (Egelund, Hestbæk & Andersen, 2004; Egelund et al., 2009). Disse børn og unge har således haft deres første leveår i hjem, hvor de er blevet eksponeret for mange risikofaktorer (Lausten & Jørgensen, 2017; Ottosen et al., 2014). Når et barn udsættes for mange risikofaktorer under opvæksten, har barnet en øget sandsynlighed for selv at opleve sociale og psykiske problemer senere hen. Disse vilkår som baggrundstæppe for opvæksten betyder også, at en del anbragte ikke har et familienetværk, som de kan være sammen med på en ukompliceret måde, eller som de kan trække på, når de har brug for støtte under og efter anbringelsen. Anbragte børn og unge har over en bred kam også færre venner end andre børn og unge, de deltager sjældnere i fritidsaktiviteter, og de oplever hyppigere end andre børn og unge at føle sig ensomme (Dahl, 2007; Lausten & Jørgensen, 2017; Lausten, Frederiksen & Olsen, 2020).

Når unge mennesker vokser ud af anbringelse, står en forholdsvis stor andel af dem derfor i en særlig sårbar position (Lausten, Frederiksen & Olsen, 2020; Skårhøj et al., 2016; Tonsberg, 2019). De har ikke nogen til at hjælpe sig med alt det, som unge mennesker typisk bruger forældrene til, herunder fx det at skaffe et fritidsjob, at skaffe en

bolig de har råd til, eller hvordan man overhovedet kan bringe sig selv nærmere på den læreplads, den uddannelse eller det arbejde, man gerne vil have – eller at finde ud af, hvad man overhovedet ønsker for sit liv.

Ud over netværksfattigdom lider mange tidligere anbragte under, at skolegang og almen, samfundsmæssig dannelse af mange grunde ikke har kunnet prioriteres lige så højt som hos andre børn og unge (KL, 2020; Lausten & Jørgensen, 2017), og hvor de ikke har haft mulighed for at få erfaring med, hvordan det, man kan kalde et helt almindeligt familieliv i al sin variation, kan udspille sig. De starter skole senere end alle andre børn og unge, og de klarer sig dårligere og har allerede tidligt i skoleforløbet en overforekomst af indlæringsmæssige problemer. De kommer således ind i det unge voksenliv med en både kortere og dårligere skolegang, og langt færre tidligere anbragte lykkes med at gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse (Andersen et al., 2020; Lausten, Frederiksen & Olsen, 2020). Samtidig ved man fra den psykologiske forskning, at det at have en tryk tilknytning til en eller to nære omsorgspersoner – en sikker base, som Bowlby formulerer det – kan spille en afgørende rolle i et barns og en ungs udvikling (Hagelquist & Rasmussen, 2017). Derfor er der god grund til at støtte anbragte børn og unge i at udvikle egne netværk og relationer, som kan bidrage med at være et følelsesmæssigt stillads omkring den unge i overgangen til voksenlivet.

Formålet med denne analyse er at afdække de bedst tilgængelige erfaringer fra eksisterende indsatser, der specifikt beskæftiger sig med *netværk og relationer*. Afdækningen kortlægger eksisterende støtte- og netværksindsatser i både civilsamfundet og kommunalt regi. Essensen er, at det er indsatser, der besidder kendetegnene ved en lovende praksis.

1.2 Læsevejledning

I det følgende kapitel 2 præsenteres afdækningens undersøgelsesdesign i nærmere detaljer, herunder under de overordnede undersøgelsesspørgsmål og de i undersøgelsen anvendte datakilder.

I kapitel 3 præsenteres fundene i den tværgående analyse af viden og erfaringer fra otte udvalgte indsatser, der eksplicit arbejder med opbygning af de unges netværk og relationer.

I kapitel 4 præsenteres de otte udvalgte indsatser i nærmere detaljer. Kapitlet indledes med en karakteristik på tværs af de otte indsatser inspireret af redskabet 'Lovende praksis på det specialiserede socialområde'.

2 Undersøgellesdesign

Med undersøgelsen foretages der en kortlægning af viden og erfaringer fra eksisterende indsatser, der beskæftiger sig med opbygning af netværk og relationer hos unge, som har været anbragt eller har haft en kontaktperson frem til det fyldte 18 år – dette med udgangspunkt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvilke indsatser eksisterer inden for undersøgelsens afgrænsning?
- Besidder indsatserne kendetegnene ved en lovende praksis?
- Hvilke erfaringer kan der identificeres på tværs af indsatser i forhold til at etablere virksomme indsatser, der opbygger de unges netværk og sikre nære, stabile relationer?

Undersøgelsen er designet som en caseundersøgelse, der identificerer relevante indsatser og indsamler brugbar viden og erfaringer herfra. Undersøgelsen gennemføres i de tre sekventielle faser illustreret i Figur 2.1.

Figur 2.1 Faser i undersøgelsen

Kilde: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

I fase 1 tilvejebringes viden om potentielt lovende indsatser via interviews med repræsentanter fra centrale aktører på området.

I fase 2 screenes 15 af de identificerede indsatser i forhold til, om de efterlever undersøgelsens inklusions- og eksklusionskriterier, samt i forhold til om indsatserne besidder kendetegnene ved en lovende praksis – dette på baggrund af interviews med repræsentanter fra indsatserne.

I fase 3 gennemføres dybdegående casebesøg hos otte forskellige indsatser i både kommunalt regi og i civilsamfundet. De otte indsatser vælges ud blandt de 15 indsatser, der er screenet i fase 2, med henblik på at udvælge de mest lovende.

I de nedenstående afsnit beskrives hver fase i undersøgelsesdesignet nærmere.

2.1 Fase 1: Research

Udgangspunktet for fase 1 er at identificere indsatser, der efterlever følgende inklusions- og eksklusionskriterier:

- Indsatser, der eksplicit arbejder med at opbygge *relationer og netværk* for udsatte unge i overgangen til voksenlivet
- Indsatser, der anser *unge, som er i målgruppen for efterværn*, som en central del af målgruppen for indsatsen

- Indsatser med fokus på at opbygge ikke-betalte relationer og netværk – både i kommunalt regi og i civilsamfundet.

I fase 1 er der gennemført interviews med en række centrale aktører på området med henblik på at identificere relevante indsatser. VIVE har været i kontakt med syv centrale aktører på området, henholdsvis Socialstyrelsen, KL, Børns Vilkår, De Anbragtes Vilkår, Biku-benfonden, Hjem til Alle Alliancen og PriceWaterhouseCoopers.

Hensigten med fase 1 har været at opnå den bredest mulige afdækning af indsatser, som arbejder med opbygning af de unges netværk og relationer. Derfor har VIVE i dialogen med de enkelte aktører på området spurgt til andre aktører på området, som kunne have kendskab til øvrige relevante indsatser. På den måde er den interviewede aktørkreds udvidet løbende i fase 1.

Interviewene er gennemført som løst strukturerede interviews med udgangspunkt i en række temaer, herunder aktørens overordnede kendskab til indsatserne, målgruppen for de enkelte indsatser, fokus i arbejdet med de unge i de enkelte indsatser, de enkelte indsatsers forankring samt aktørens vurdering af, hvor virksomme de enkelte indsatser synes at være. På baggrund af de indledningsvise interviews med repræsentanter fra de centrale aktører, er der i fase 1 udarbejdet en bruttoliste med i alt 33 potentielt relevante indsatser.

2.2 Fase 2: Screening af indsatser og projekter

I fase 2 er der taget udgangspunkt i bruttolisten over de 33 potentielt relevante indsatser. Her har VIVE gennemgået de identificerede indsatser i forhold til inklusionskriterierne – om indsatsen arbejder eksplicit med opbygning af de unges *netværk og relationer*, og om *unge i målgruppen for efterværn* er en central del af målgruppen for indsatsen. Indsatser, som ikke umiddelbart efterlever inklusionskriterierne, er frasorteret. Tilsvarende er indsatser, som viste sig ikke at eksistere længere, samt indsatser, der viste sig at hvile på enkeltpersoners indsats.

På baggrund af gennemgangen af bruttolisten er der udvalgt 15 indsatser til nærmere screening (se Tabel 2.1). Der er således gennemført mere dybdegående interviews med en ledende repræsentant fra hver af de 15 indsatser. Dette med henblik på at få mere viden om formålet med og målgruppen for indsatsen og for at undersøge vidensgrundlaget for indsatsen samt de konkrete erfaringer i arbejdet med de unge. I screeningen har VIVE prioriteret at interviewe ledende repræsentanter for at sikre det brede perspektiv på indsatsen og derigennem sikre den bedst mulige validering af, hvorvidt indsatsen besidder kendetegnene ved en lovende praksis og efterlever kortlægningens inklusionskriterier.

Tabel 2.1 Screenede indsatser samt deres forankring

Indsatser og projekter	Forankring
Projekt Unik	Civilsamfundsindsats
Bindeleddet	Civilsamfundsindsats
Baglandet	Civilsamfundsindsats
INSP!	Civilsamfundsindsats/Roskilde Kommune
KBH+	Civilsamfundsindsats
Opgang 2	Aarhus Kommune
Fundamentet*	Civilsamfundsindsats
Empower4U	Civilsamfundsindsats
"Hjem til dig" Værtsfamilieforsøg	Civilsamfundsindsats
Mentorbarn	Civilsamfundsindsats
"Min vej hjem"	Nordfyns Kommune
Housing First	Odense Kommune
Netværkskort	Næstved Kommune
Cafétilbud Sociale STEP	Middelfart Kommune
UKHome	Aarhus Kommune

Anm.: * Interview med Fundamentet blev aflyst, hvorfor screeningen af indsatsen ikke fuldt kunne gennemføres.

Kilde: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Interviewene er gennemført ud fra en struktureret interviewguide, udarbejdet med inspiration fra redskabet '*Lovende praksis på det specialiserede socialområde*' for at sikre en systematisk afdækning og sammenlignelighed på tværs af interviews og interviewere.

Lovende praksis¹

Lovende praksis betegner den praksis, som har særlig stor sandsynlighed for at skabe positive forandringer for borgerne, men hvor der endnu ikke er sikker (effekt)viden om indsatsens resultater.

Typologien for Lovende praksis er udviklet af VIVE (dengang SFI) i samarbejde med Socialstyrelsen, baserer sig på en omfattende litteraturgennemgang og er valideret af en bred kreds af interessenter på området.

Lovende praksis er kendetegnet ved 11 tematisk forskellige elementer såsom 'faglig refleksion' eller 'relationelt samarbejde'. De består hver især af en række underspørgsmål, eksempelvis: "Er målene fastsat ud fra borgernes støttebehov?", eller "Indgår det i praksis, at man systematisk reflekterer over faglige aktiviteter og handlinger?".

Note: ¹ <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/redskaber-til-styring-og-udvikling/lovende-praksis->

Tabel 2.2 præsenterer hovedkategorierne, elementerne og forklaringen af de enkelte elementer i redskabet 'Lovende praksis på det specialiserede socialområde'.

Tabel 2.2 Lovende praksis på det specialiserede socialområde

Hovedkategorier og elementer, der kendetegner 'lovende praksis'		
Hovedkategori	Element	Forklaring af elementet
Vidensgrundlag <i>Elementer, som omhandler det teoretiske og videnskabsmæssige udgangspunkt for den 'lovende praksis' og dens virkning.</i>	Teori og viden	Praksis er forankret i veldefineret teori og aktuelt bedste viden (Best practice).
	Virkning	Der er empiri, som peger i retning af, at praksis er positivt 'virksom' i forhold til en eller flere af de målsætninger, som er formuleret for praksis.
Koncept <i>Elementer, der omhandler den måde, som praksis er funderet og forankret på.</i>	Beskrivelse	Praksis er velbeskrevet med angivelse af konkrete redskaber og adfærd.
	Mål	Praksis indeholder klare og relevante (individbaserede og/eller aggregerede) målsætninger for målgruppens progression og/eller velfærd.
	Overførbare	Praksis er overførbare på tværs af tilbud, der er målrettet tilsvarende målgrupper af borgere som den pågældende praksis.
	Økonomi	Praksis er forbundet med en vis grad af økonomisk rentabilitet.
Udfoldelse <i>Elementer, som omhandler fagligheden og de fagprofessionelles kompetencer og dømmekraft, som understøttes¹ og bringes i spil af praksis.</i>	Faglig refleksion	Praksis understøtter en fælles professionel faglig refleksion.
	Relationelt samarbejde	Praksis understøtter, at medarbejderne har de professionelle relationskompetencer, der skal til for at indgå i et konstruktivt samspil med borgerne, kollegerne samt andre fagprofessionelle – i eller på tværs af praksis.
	Individuel tilrettelæggelse	Praksis tager udgangspunkt i målgruppens specifikke behov og ressourcer – og involverer borgerne i praksis.
Tilpasning <i>Elementer, som medvirker til at sikre løbende vurdering og justering af praksis, således at praksis vedbliver med at være virksom i forhold til målgruppen.</i>	Monitorering	Praksis omfatter en systematisk monitorering af målgruppens progression og/eller velfærd i forhold til de målsætninger (individbaserede og/eller aggregerede), som er opstillet for praksis.
	Opfølgning	Praksis omfatter løbende opfølgning og tilpasning af praksis.

Note: ¹ Organisatoriske forhold, som danner ramme for, at faglig refleksion og relationelt samarbejde kan finde sted.

Kilde: Jensen et al. (2016)

Hensigten med interviewene med repræsentanterne for de 15 indsatser har primært været på baggrund af repræsentantens beskrivelse af indsatsen:

- at vurdere, om indsatsen efterlever inklusionskriterierne
- at afdække, hvor videnskabsbaseret indsatsen er
- at afdække tyngden i indsatsens erfaring i arbejdet med de unge
- at afdække, om indsatsen er virksom over for målgruppen.

Fokus i interviewene med repræsentanterne for indsatserne har således været at indsamle viden om formålet og målgruppen for indsatsen. Inspireret af elementerne i redskabet 'Lovende praksis på det specialiserede socialområde' har det været hensigten at tilvejebringe viden om indsatsen i forhold til elementerne 'Teori og viden', 'Virkning', 'Monitorering' samt 'Opfølgning' (se Tabel 2.2).

2.3 Fase 3: Casebesøg

Fase 3 er indledt med udvælgelse af de otte indsats, som er genstand for den egentlige kortlægning af viden og erfaringer. Målet har været at udvælge i alt otte indsats, da dette sikrer tilpas variation på tværs af indsats, samtidig med at det er muligt at gennemføre casebesøgene inden for projektperioden. Udvalgelsen af indsats er foretaget på baggrund af vidensgrundlaget tilvejebragt gennem screeningen i fase 2. Udgangspunktet for udvalgelsen har været at identificere de indsats, der:

- i høj grad eksplicit arbejder med opbygning af de unges relationer og netværk
- i størst muligt omfang har unge i målgruppen for efterværn via servicelovens § 76 som en del af målgruppen for indsatsen
- i højst mulig grad er vidensunderstøttet, fx via forskning eller evalueringer, ved at arbejde teoribaseret eller ud fra en bestemt metode, ved at dokumentere indsatsen, ved at monitorere resultater og faglig praksis, og/eller ved at have en fast praksis for faglig refleksion
- sikrer en variation i indsats forankret i henholdsvis civilsamfundet og i den kommunale kontekst.

Med udgangspunkt i disse udvælgelseskriterier er følgende otte indsats udvalgt som grundlag for den nærmere afdækning af viden og erfaringer fra eksisterende indsats¹:

- Projekt UNIK
- Bindeleddet
- Housing First
- Cafétilbud Sociale STEP
- INSP!
- KBH+
- Empower4U
- Mentorbarn.

I fase 3 er der herefter gennemført strukturerede casebesøg hos de udvalgte otte indsats. Casebesøgene er gennemført ved fysiske besøg, hvor der er gennemført enkeltpersons- og gruppeinterviews med udgangspunkt i en semistruktureret interviewguide. Der er udviklet en interviewguide til henholdsvis interviews med ledere, med medarbejdere og frivillige samt til de unge. De tre interviewguides er udarbejdet, så de til sammen

---

¹ Indsatserne er nærmere beskrevet i Kapitel 4.

sikrer etableringen af det nødvendige vidensgrundlag til at kunne udarbejde en beskrivelse af indsatsen i forhold til følgende centrale temaer, som er grundlaget for indsatsbeskrivelserne fremstillet i kapitel 4.

Tabel 2.3 Temaer til beskrivelse af de otte indsats og projekter

Temaer	Indhold i beskrivelsen
Fakta om indsatsen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hvor længe har tilbuddet eksisteret? ▪ Hvor er indsatsen/projektet geografisk placeret? ▪ Er indsatsen/projektet kommunalt, en civilsamfundsindsats eller en hybrid?
Målgruppe og rekruttering	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beskrivelse af målgruppe samt in- og eksklusionskriterier, der definerer, hvem indsatserne egner sig og ikke egner sig for, samt hvordan de unge rekrutteres til indsatsen og aktiviteterne
Forandringsteorien bag indsatsen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beskrivelse af, hvordan indsatsen forventes at føre til resultater, herunder også foreløbige resultater af indsatsen
Aktører, roller og ansvar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beskrivelse af aktører i indsatsen samt deres roller og ansvar
Økonomi og implementering	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Indsatsens økonomiske grundlag og finansieringskilde ▪ Beskrivelse af kerneelementerne i indsatsen i et implementeringsperspektiv
Karakteristik inspireret af elementerne i redskabet 'Lovende praksis på det specialiserede socialområde'	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beskrivelse af indsatsens vidensgrundlag i forhold til parametrene teori og viden samt virkning ▪ Beskrivelse af indsatsens koncept i forhold til parametrene beskrivelse af indsatsen, målene for indsatsen samt overførbarheden af indsatsen ▪ Beskrivelse af indsatsens udfoldelse i forhold til parametrene faglig refleksion, relationelt samarbejde og individuelle tilrettelæggelse ▪ Beskrivelse af indsatsens tilpasning i forhold til parametrene monitorering og opfølgning

På casebesøgene er der gennemført interview med lederen eller lederne af indsatsen. Hensigten med lederinterviewene har været at tilvejebringe viden om indsatsen i et bredere perspektiv samt indkredse væsentlige organisatoriske og faglige erfaringer. Derudover er der gennemført enkelt- eller gruppeinterviews med medarbejdere med forskellige roller og opgaver i indsatsen samt frivillige. Disse interviews er gennemført for at belyse medarbejdernes og de frivilliges perspektiv på væsentlige faglige erfaringer og eventuelle udfordringer forbundet med den måde, som indsatsen arbejder med opbygning af de unges netværk og relationer. Tilsvarende har det været hensigten, at medarbejdere og frivillige kunne bidrage med personlige og socialfaglige perspektiver på virkemidlerne i indsatsen, og hvordan indsatsens aktiviteter og arbejdet med de unge bidrager til opbygning af de unges netværk og relationer. Udvælgelsen af medarbejdere og frivillige til interview er foretaget med udgangspunkt i at opnå maksimal variation i medarbejderroller samt under hensyntagen til, hvilke medarbejdere og frivillige der havde mulighed for at være til stede på dagen for VIVEs besøg i indsatsen. I videst muligt omfang er det tilstræbt, at der i forbindelse med casebesøgene er gennemført kortere interviews med unge, der deltager i indsatsen – dette med henblik på at belyse indsatsen fra de unges perspektiv, herunder hvordan de unge oplever, at indsatsen kan under-

støtte opbygningen af netværk og relationer, der kan understøtte deres overgang til voksenlivet. Ledere og medarbejdere i de enkelte indsætter har bidraget med at rekruttere unge, der havde lyst til at stille op til interview med VIVE. Interviewene er således foretaget med unge, som ledere og medarbejdere har udvalgt, og som havde mulighed for at fremmøde i indsatsen i forbindelse med VIVEs besøg. Enkelte af indsætterne har ikke et fast fysisk mødested, og i disse indsætter er de unge derfor interviewet over telefon. I nedenstående Tabel 2.4 viser et overblik over, de gennemførte interviews i forbindelse med casebesøgene i de otte indsætter.

Tabel 2.4 Gennemførte interviews i forbindelse med casebesøg

Interviews	Leder(e)	Medarbejdere	Frivillige	Unge	I alt personer
Projekt Unik	1	2	2	2	7
Bindeleddet	1	1	4	2	8
Housing First	1	2	-	1	4
Cafetilbud Sociale STEP	1	4	-	4	9
INSP!	1	2	-	1	4
KBH+	1	2	-	3	6
Empower4U	2	2	1	2	7
Mentorbarn	1	1	4	2	8
I alt interview	9	16	11	17	53

Casebesøgene er udgangspunktet for den egentlige afdækning af erfaringer fra eksisterende indsætter. Det gælder både de tværgående analyser af erfaringer såvel som beskrivelsen af de enkelte indsætter, som giver konkrete eksempler på, hvordan der kan arbejdes med de unges opbygning af netværk og relationer. Den research og screening, der er foretaget i fase 1 og 2, har således primært været et middel til at sikre udvælgelsen af de indsætter, som bedst efterlever de opstillede inklusions- og eksklusionskriterier.

I forbindelse med casebesøgene er der skrevet fyldige referater af de gennemførte interviews. Efterfølgende er der foretaget en kodning i forhold til erfaringer og viden fra interviewmaterialet på tværs af indsætterne, som har været grundlaget for den tværgående analyse. Tilsvarende er der foretaget en kodning af interviewmaterialet inden for hver af indsætterne forhold til temaerne skitseret i Tabel 2.3, som har været grundlaget for udarbejdelsen af de enkelte indsætsbeskrivelser.

På baggrund af dataindsamlingen i de otte udvalgte indsætter i fase 3 er der udarbejdet en beskrivelse af hver af indsætterne, som præsenteres i kapitel 4, og som giver et samlet indblik i de enkelte indsæters formål, arbejde, grundlag og eventuelle virkninger. Hensigten med indsætsbeskrivelserne er at inspirere til forskellige måder at arbejde med at støtte overgangen til voksenlivet for unge i målgruppen for efterværn. Som opfølgning på casebesøgene har VIVE gennemført en kvalitetssikring af faktuelle forhold i indsætsbeskrivelserne gennem en skriftlig kommentarrunde hos lederne af de enkelte indsætter. Kapitel 4, hvor indsætsbeskrivelserne præsenteres, indledes med en karakteristik på tværs af indsætterne inspireret af elementer i redskabet 'Lovende praksis på det specialiserede socialområde' med henblik på – med inspiration fra lovende praksis-redskabet – at skitsere, om indsætterne besidder kendetegnene ved en lovende praksis.

Afdækningen af de otte udvalgte indsatser er desuden udgangspunktet for en analyse og kortlægning af erfaringer og viden i forhold til arbejdet med opbygning af netværk og relationer for unge i målgruppen for efterværn på tværs af de otte indsatser. Analysen er foretaget med henblik på at identificere tværgående temaer i forhold til erfaringerne i de otte indsatser. Viden og erfaringer fra de otte indsatser skitseres i kapitel 3 inden for hvert af de identificerede temaer.

3 Tværgående analyse af de otte udvalgte indsatser

VIVEs afdækning af viden og erfaringer i forhold til at arbejde med opbygning af netværk og relationer hos unge i målgruppen for efterværn efter servicelovens § 76 bygger på viden indsamlet om otte indsatsers arbejde med målgruppen. De otte indsatser er udvalgt på baggrund af processen skitseret i de tre faser beskrevet i kapitel 2 og dermed indledningsvis på baggrund af centrale aktørers udpegning af indsatserne; dernæst på baggrund af en screening af indsatserne i forhold til, om de efterlever inklusionskriterierne for afdækningen, deres vidensgrundlag, deres erfaringsgrundlag samt viden om deres virkning. Hensigten med den grundige udvælgelsesproces har været at udvælge otte relativt velafprøvede og funderede indsatser. Den tværgående analyse bygger således på viden og erfaringer fra de otte indsatsers arbejde med opbygning af de unges netværk og relationer.

For at give et samlet indblik i de afdækkede indsatser indledes dette tværgående kapitel med en overordnet karakteristik af de otte indsatser i forhold til deres forankring, geografiske placering, tilrettelæggelse, volumen, den aldersgruppe, indsatserne er målrettet, samt målgruppekarakteristika hos de unge i indsatserne. Dernæst følger en karakteristik af indsatserne i forhold til, om de besidder kendetegnene ved en lovende praksis. Dette sker for at skitsere, hvorvidt indsatserne er kendetegnet ved de elementer, som forskning viser sandsynliggør, at indsatserne kan skabe progression og velfærd for borgerne. Sidst, men ikke mindst præsenteres de erfaringer og den viden, som afdækningen har vist på tværs af indsatserne i forhold til arbejdet med de unge i henhold til opbygning af relationer og netværk.

De otte udvalgte indsatser varierer både i forhold til forankring, tilrettelæggelse, målgruppe og volumen (se Tabel 3.1). Hovedparten og i alt fem af indsatserne er forankret i civilsamfundet, to indsatser er kommunale indsatser, mens den sidste indsats er en hybrid, som både har kommunal forankring og forankring i civilsamfundet. Videre er seks af indsatserne gruppebaserede indsatser, mens to af indsatserne er individuelt rettet mod det enkelte barn eller den enkelte unge. Der er stor variation i indsatsernes volumen, hvor de gruppebaserede indsatser typisk har væsentligt større volumen end de individbaserede. På tværs af indsatserne er der også variation i aldersgruppen af unge, som den enkelte indsats retter sig mod. To af indsatserne er målrettet unge allerede fra 14 år, to indsatser er målrettet unge fra 16 år, mens tre indsatser er målrettet unge fra 18 år. Én indsats adskiller sig fra de andre ved at være målrettet børn og unge allerede fra 6 år og opefter. Denne indsats udgør således den tidligste indsats i forhold til at arbejde med etablering af netværk og relationer, der kan støtte børnene og de unge i overgangen til voksenlivet. Endvidere adskiller to af indsatserne sig ved at være målrettet unge helt op til 30 år og dermed unge, der er en del ældre end unge, som kan modtage efterværn efter servicelovens § 76.

Ud over at være målrettet forskellige aldersgrupper af unge er der også variationer på tværs af indsatserne i forhold til karakteristika ved deres kernemålgruppe. Fire af indsatserne er målrettet den brede gruppe af unge, der er i målgruppen for efterværn i den

forstand, at indsatsen ikke er målrettet unge med specifikke udfordringer, mens to indsatser er målrettet psykisk sårbare unge eller unge med psykiske lidelser og diagnoser. To af de øvrige indsatser er målrettet unge på kanten af eller i hjemløshed, som typisk er kendetegnet ved at have meget svage eller ikke-eksisterende netværk, psykiske udfordringer og eventuelt misbrug.

Tabel 3.1 Oversigt over de otte udvalgte indsatsers

Indsats	Forankring	Geografisk placering	Tilrettelæggelse	Volumen	Aldersgruppe	Målgruppekarakteristika
Projekt UNIK	Civilsamfundsindsats	Herlev Kommune	Gruppebaseret	Optag af ca. 60 unge om året	Unge i alderen 18-30 år	Unge med dårligt selvværd, komplekse helbredsudfordringer, psykiske lidelser, dobbeltdiagnoser, selvskade
Bindeleddet	Civilsamfundsindsats	Aarhus, Esbjerg og Vejle Kommuner	Gruppebaseret	Kontakt med 250 unge i perioden 2016-2020	Unge i alderen 18-24 år	Unge hjemløse, der bor midlertidigt på ungdomsherberger, eller unge, tidligere anbragte, der kommer på væresteder. Unge med ikke-eksisterende eller meget svage netværk, misbrugsproblemer og psykiske vanskeligheder
Housing First	Kommunal indsats	Odense Kommune	Individuel	Optag af 25 uge i perioden 2021-2021	Unge i alderen 14-24 år	Unge, der er eller har været anbragte, samt unge, der er eller har haft ophold på et botilbud. Unge med psykiske udfordringer, skolevægring samt risikofyldt adfærd, fx brug af stoffer og alkohol. Unge med begrænset socialt netværk og familietilknytning, ensomhed og social isolation
Cafétilbud Sociale STEP	Kommunal indsats	Middelfart Kommune	Gruppebaseret	I princippet alle unge i målgruppen for efterværn i kommunen	Unge fra 16 år	Unge, som modtager efterværn efter servicelovens § 76, samt unge, der har fået/får støtte i form af en ungekonsulent. Ingen eksplicitte inklusions- eller eksklusionskriterier angående de unges udfordringer eller behov
INSP!	Kommunal indsats/civilsamfundsindsats	Roskilde Kommune	Gruppebaseret	Halvdelen af unge, der er visiteret til efterværn i kommunen	Unge fra 18 år	Psykisk sårbare unge, der er visiteret til kommunal ungevejleder i regi af socialpsykiatrien
KBH+	Civilsamfundsindsats	Københavns Kommune	Gruppebaseret	200-300 om ugen, heraf ca. 10 % i målgruppen for efterværn	Unge i alderen 14-30 år	Varierende målgruppe afhængig af den konkrete aktivitet eller det konkrete projekt, fx Klub16 for unge, der står uden for job og uddannelse
Empower4U	Civilsamfundsindsats	Landsdækende	Gruppebaseret	40 unge pr. forløb	Unge i alderen 16-24 år	Unge anbragte eller tidligere anbragte, som har behov for hjælp til at ændre deres egne tanke- og handlemønstre, og som skal have et skub for at komme tættere på at realisere deres drømme om bl.a. uddannelse, arbejde og deltagelse i almindelige fællesskaber
Mentorbarn	Civilsamfundsindsats	Landsdækende	Individuel	62 match fra 2018 til og med 1. kvartal 2022	Børn og unge i alderen 6-+18 år	Udsatte eller anbragte børn og unge, som har begrænset netværk og relationer

Kilde: VIVEs indsamling af viden om de otte udvalgte indsatsers.

3.1 Karakteristik af indsatserne inspireret af lovende praksis

Igennem alle tre faser i undersøgelsesdesignet er afdækningen inspireret af redskabet 'Lovende praksis på det specialiserede socialområde' – dette dels for at sikre en systematik i indsamlingen af data på tværs af de enkelte indsatser, dels for at sikre indsamling af data om indsatserne i forhold til de elementer, som forskning viser, kendetegner en lovende praksis (se Tabel 2.2).

Lovende praksis forstås her som praksis, hvor der ikke er gennemført egentlige effekt-evalueringer af praksis og derfor ikke er sikker viden om resultaterne af indsatsen, men hvor praksis vurderet ud fra centrale faktorer alligevel har særlig stor sandsynlighed for at skabe progression og velfærd for borgerne og samfundet. Lovende praksis-redskabet er som tidligere beskrevet en typologi til klassifikation af praksis på det specialiserede socialområde. Typologien består af 11 elementer, der er konkretiseret i et måleredskab, som kan danne en score for hvert af elementerne, og som kan give et hurtigt overblik over styrker og udviklingsmuligheder for den pågældende praksis. I regi af denne afdækning er lovende praksis-redskabet ikke anvendt i sin fulde form, og derfor er det ikke muligt at beregne en score for den enkelte indsats. I stedet er der for hver indsats udarbejdet en kvalitativ karakteristik af indsatsen inspireret af elementerne i lovende praksis-redskabet (se indsatsbeskrivelserne i kapitel 4).

Med henblik på at etablere et samlet overblik over de otte udvalgte indsatser i forhold til, om de generelt set besidder kendetegnene ved elementerne i lovende praksis, præsenterer de følgende afsnit en tværgående karakteristik af indsatserne i forhold til de fire hovedkategorier i lovende praksis-redskabet:

- Vidensgrundlag
- Koncept
- Udfoldelse
- Tilpasning.

Elementerne i de fire hovedkategorier udfoldes i de følgende afsnit, som ud over en beskrivelse af elementerne inden for hver af hovedkategorierne indeholder en tværgående karakteristik af indsatserne inspireret af elementerne i lovende praksis.

3.1.1 Vidensgrundlag

Hovedkategorien '*Vidensgrundlag*' i lovende praksis-redskabet består af elementer, som omhandler det teoretiske og videnskæssige udgangspunkt for den pågældende praksis og dens virkning. Det handler således om, hvorvidt praksis er forankret i en veldefineret teori og aktuelt bedste viden (best practice), samt om der er empiri, som peger i retning af, at praksis er positivt virksom i forhold til en eller flere af de målsætninger, der er formuleret for praksis.

Overordnet set er det vidensgrundlag, som de udvalgte otte indsatser tager afsæt i, relativt stærkt. På tværs af alle otte afdækkede indsatser tages der udgangspunkt i en eller flere veldefinerede teorier eller metoder, herunder fx recovery-modellen, empowerment,

positiv psykologi, mentalisering, Developmental Relationships Framework, ACT (Assertive Community Treatment) eller CTI (Critical Times Intervention). Alle indsatserne hviler således på et veldefineret teoretisk grundlag. Dertil kommer, at seks ud af de otte indsatser er evalueret af en ekstern evaluator, og at evalueringerne alle finder empiriske tegn på, at indsatserne er positivt virksomme i forhold til deres målsætninger. En enkelt indsats er tidligere evalueret i relation til en anden målgruppe, men anvendes i denne sammenhæng over for en ny målgruppe, for hvem man endnu ikke har empirisk dokumentation for virkningen i forhold til målsætningen med indsatsen. For en anden indsats gælder det, at man ikke har selvstændig dokumentation for indsatsens virkning.

3.1.2 Koncept

Hovedkategorien *'Koncept'* i lovende praksis-redskabet består af elementer, som omhandler den måde, praksis er funderet og forankret på. Hovedkategorien afdækker således, om praksis er velbeskrevet med angivelse af konkrete redskaber og adfærd, samt om praksis indeholder klare og relevante (individbaserede og/eller aggregerede) målsætninger for målgruppens progression og/eller velfærd. Derudover afdækker hovedkategorien, om praksis er overførbart på tværs af tilbud, der er målrettet tilsvarende målgrupper af borgere som den pågældende praksis, samt om praksis er forbundet med en vis grad af rentabilitet.

Overordnet set besidder hovedparten af de afdækkede indsatser i nogen grad kendetegnene ved en lovende praksis i forhold til hovedkategorien *'Koncept'*. Hovedparten af de afdækkede indsatser er velbeskrevne, både i regi af eksterne evalueringer af indsatserne og i internt materiale herom. I flere af indsatserne er konkrete redskaber og den konkrete adfærd i indsatsen beskrevet i visuelle forandringsteorier for indsatserne. Hovedparten af indsatserne har opstillet klare målsætninger for målgruppens progression enten på individniveau eller på aggregeret niveau. Der er således tydeligt formulerede målsætninger for hovedparten af de afdækkede indsatser. Indsatserne vurderes endvidere til en vis grad og med en lokal tilpasning at være overførbare på tværs af tilbud til tilsvarende målgrupper. I den forbindelse skal det bemærkes, at nogle af indsatserne allerede er nationalt dækkende. Kun få af indsatsernes økonomiske rentabilitet er undersøgt, og det har ikke været hensigten med denne afdækning. Det er derfor ikke muligt at karakterisere de afdækkede indsatser i forhold til dette element i lovende praksis-redskabet.

3.1.3 Udfoldelse

Hovedkategorien *'Udfoldelse'* i lovende praksis-redskabet består af elementer, som omhandler fagligheden og de fagprofessionelles kompetencer og dømmekraft, som understøttes og bringes i spil af praksis. Hovedkategorien afdækker således, om praksis understøtter en fælles professionel faglig refleksion; om praksis understøtter, at medarbejderne har de professionelle relationskompetencer, der skal til for at indgå i et konstruktivt samspil med borgerne, kollegerne samt andre fagprofessionelle – i eller på tværs af praksis. Dertil kommer afdækningen af, om praksis tager udgangspunkt i målgruppens specifikke behov og ressourcer – og involverer borgerne i praksis.

Det varierer i hvor høj grad de afdækkede indsatser besidder kendetegnene ved en lovende praksis i forhold til hovedkategorien *'Udfoldelse'*. Nogle indsatser lever i meget

høj grad op til kendetegnene, mens andre i lidt lavere grad gør det. I hovedparten af indsætterne gennemføres der professionel supervision af medarbejdere og frivillige. Det varierer dog på tværs af indsætterne, hvor ofte og hvor systematisk supervisionen gennemføres. Tilsvarende varierer det, hvor meget fælles professionel faglig refleksion der forekommer medarbejderne og/eller de frivillige imellem, særligt i indsætser der primært hviler på frivilliges indsats. I enkelte indsætser understøtter praksis i meget høj grad systematisk og kontinuerlig professionel faglig refleksion. Et kerneelement på tværs af alle indsætterne er relationelt arbejde med de unge, og derfor er relationskompetencer et krav til både fagprofessionelle og frivillige i indsætterne. I enkelte indsætser er det indlejret, at medarbejderne modtager kompetenceudvikling i metoder og tilgange eksplicit i forhold til relationsarbejde. Alle indsætterne er tilrettelagt specifikt i forhold til målgruppen for den enkelte indsats og tager i meget høj grad udgangspunkt både i målgruppens behov og ressourcer. Dertil kommer, at flere af indsætterne, i den konkrete udfoldelse af indsatsen, tilpasses og justeres den enkelte unges specifikke behov og ressourcer. Et gennemgående element i flere af indsætterne er også at involvere de unge i praksis, dette fx ved at have eksplicit fokus på medbestemmelse, bl.a. i forhold til de konkrete aktiviteter i indsatsen.

3.1.4 Tilpasning

Hovedkategorien '*Tilpasning*' i lovende praksis-redskabet består af elementer, som medvirker til at sikre løbende vurdering og justering af praksis, således at praksis vedbliver med at være virksom i forhold til målgruppen. Hovedkategorien afdækker således, om praksis omfatter en systematisk monitorering af målgruppens progression og/eller velfærd i forhold til de målsætninger, som er opstillet for praksis, samt om praksis omfatter løbende opfølgning og tilpasning af praksis.

Det varierer, i hvor høj grad de afdækkede indsætser besidder kendetegnene ved en lovende praksis i forhold til hovedkategorien '*Tilpasning*'. Nogle indsætser besidder i meget høj grad kendetegnene, mens andre i lidt lavere grad gør det. I fem ud af de otte afdækkede indsætser gennemføres der systematisk monitorering af målgruppens progression og/eller velfærd i forhold til de målsætninger, der er opstillet for praksis. I enkelte indsætser følges der ligeledes op på mål, som den unge har opstillet for sig selv. I disse indsætser er det således muligt at følge op på de unges udvikling på aggregeret plan, og dermed er det muligt at anvende data til løbende vurdering og justering af praksis. Dette er eksplicit indlejret i enkelte af indsætterne, som meget systematisk følger op på de unges progression i relation til den aktuelt leverede praksis og på den baggrund løbende justerer indsatsen. I én indsats følges der kvalitativt op på indsatsen, mens opfølgningen i de to øvrige indsætser sker i regi af den unges kommunale handleplan, hvorfor indsætterne ikke nødvendigvis selv har indblik i de unges progression. For en del af indsætterne, er det uvist, hvor systematisk progressionsdata anvendes aktivt til en løbende justering af indsatsen.

3.2 Erfaringer på tværs af indsætterne

Et af udvælgelseskriterierne for udvælgelse af indsætterne i afdækningen af eksisterende erfaringer har som beskrevet i afsnit 2.3 været, at de udvalgte indsætser eksplicit

arbejder med opbygning af de unges netværk og relationer. Arbejdet med de unge i forhold til opbygning af netværk og relationer kan antage mange former på tværs af indsatserne, ligesom indsatserne varierer i deres bredere indholdsmæssige fokus, da opbygning af netværk og relationer typisk er ét ud af flere parametre, der arbejdes med i de enkelte indsatser. I dette kapitel ses der på tværs af indsatserne specifikt i forhold til arbejdet med opbygning af de unges netværk og relationer.

Indledningsvis skitseres det, hvorfor man i indsatserne har valgt at have fokus på netop at arbejde med de unge i forhold til opbygning af de unges netværk og relationer. På baggrund af interviewene med ledere og medarbejdere er det tydeligt, at der på tværs af indsatserne er en grundlæggende forståelse af, at sunde relationer og et godt socialt netværk er en essentiel og grundlæggende byggesten i de unges overgang til et selvstændigt voksenliv. På tværs af flere af indsatserne italesættes det, at det at arbejde med de unge i forhold til opbygning af deres netværk og relationer i mange henseender er forudsætningen for, at de unge bliver i stand til at kunne fastholde egen bolig, tage en uddannelse og/eller komme i beskæftigelse. Forandringskæden, som er underliggende for indsatserne, er således at arbejde med de unge, så de opbygger en tillid til andre mennesker og udvikler deres kompetencer i forhold til indgå i og vedligeholde vedvarende positive sociale relationer, og at dette er forudsætningen for, at de unge bliver i stand til at påbegynde og gennemføre en uddannelse eller komme i beskæftigelse. Af et interview fremgår det bl.a., at sunde relationer og et godt socialt netværk anses som den faktor, som har den mest omfattende beskyttende betydning for den unges succesfulde overgang til et selvstændigt voksenliv. I et andet interview fremgår det, at netværk og relationer er den ene faktor, som kan rykke de unge fra elendighed til et værdigt liv, og i et tredje interview at det er erfaringen, at der er en direkte positiv sammenhæng mellem de unges trivsel og det, at de har et netværk. I flere indsatser er det oplevelsen, at det at have nogle primære sociale relationer som livsvidner, som de unge kan søge sparring og støtte hos, frigør energi hos de unge til at tænke på andre livsområder. I et interview fremgår det, at det, man i indsatsen kan se, gør sig gældende for de unge, er, at det giver en tryghed hos de unge at have et andet menneske i deres liv, som de kan dele tanker og livet med, og at denne tryghed giver den unge kræfter til andet, herunder overskud til fx boligsøgning og jobsøgning. Dette understøttes af, at man i flere indsatser har oplevelsen af, at ønsket om og overskuddet til at kunne påbegynde uddannelse og beskæftigelse opstår naturligt hos de unge, når de først har fået etableret et netværk og sociale relationer. Endvidere pointeres det i et af interviewene, at det ikke nødvendigvis er svært for de unge at komme ind på en uddannelse, men at det kan være rigtig svært for dem at blive der, bl.a. som følge af, at de kan have svært ved at blive en del af de positive sociale fællesskaber på uddannelsesinstitutionen.

Ovenstående illustrerer den grundlæggende tankegang, der på tværs af indsatserne er bevæggrunden for at arbejde med de unge netop i forhold til opbygning af netværk og relationer og skal således ses som konteksten for den viden og de erfaringer fra indsatserne, som skitseres i de resterende afsnit i kapitlet. I de følgende afsnit præsenteres således de erfaringer og den viden, der har vist sig på tværs af indsatserne i forhold til arbejdet med de unge omkring opbygning af relationer og netværk – dette i relation til henholdsvis indsatsernes tilrettelæggelse, indholdsmæssige fokus, tilgang til de unge samt parametre, der udfordrer indsatsernes arbejde med de unge.

3.2.1 Erfaringer i relation til indsatsernes tilrettelæggelse

På tværs af indsatserne er der forskellige måder at tilrettelægge arbejdet med de unge i forhold til opbygning af deres netværk og relationer, hvilket skitseres i det følgende. Overordnet set er der tre måder at arbejde med de unge på. Nogle af indsatserne er gruppebaserede, hvor indsatsen foregår for en samlet gruppe af unge; andre indsats har et individuelt fokus, hvor indsatsen tilrettelægges for den enkelte unge, mens endnu andre er en kombination af gruppebaseret og individuel indsats. Dertil kommer, at nogle indsats tilrettelægges, så udgangspunktet for indsatsen er arbejdet om et fælles tredje. Fælles for alle indsats er, at de unge tilknyttes en mentor eller en kontaktperson, men mentorens/kontaktpersonens rolle varierer, alt efter om indsatsen er gruppebaseret eller individuel. I det følgende skitseres erfaringerne på tværs af indsats i forhold til henholdsvis det at arbejde med unge i grupper, at arbejde med unge individuelt samt det at arbejde med unge med udgangspunkt i et fælles tredje.

At arbejde med de unge i grupper

Seks af de afdækkede indsats er gruppebaserede eller består af gruppebaserede elementer. Inden for de gruppebaserede indsats er der dog forskellige måder at tilrettelægge indsatsen på.

I to af indsatserne – KBH+ og INSP! – arbejder man med en gruppe af unge inden for rammerne af socialøkonomiske virksomheder i form af kulturhuse med et hav af aktiviteter, hvor også andre grupper af unge har deres daglige gang. Hensigten med dette er at kunne arbejde med de unge i en bredere kontekst med gode muligheder for brobygning til de forskellige aktiviteter i huset. I disse indsats er det oplevelsen, at det er vigtigt, at de unge har andre unge at spejle sig i og kan agere rollemodeller i de unges udvikling mod et selvstændigt voksenliv. Erfaringen er, at denne spejling bedst foregår i et autentisk miljø, hvor de unge bliver mødt af ligeværdige ikke-betalte peers. I det autentiske miljø, hvor de unge er sammen om noget fælles tredje i form af kreative, musikalske eller kulturelle projekter, bliver de unge mødt af forventninger til deltagelse og at være bidragydere på lige vilkår med resten af de unge – tilsvarende til de forventninger, man ville blive mødt af i en hvilken som helst anden frivillig kontekst. Ved deltagelse i disse indsats er det hensigten, at de unge bliver projektdeltagere på lige vilkår med de øvrige projektdeltagere. I projekterne møder de unge andre unge, som ikke ligner dem selv, hvilket bidrager til at træne dem i de sociale koder og kompetencer, de skal bruge ude i det store samfund. I interviewene med de unge i indsatserne italesætter de unge selv, at deltagelse i projekterne og det at mødes med andre unge på fast basis over en længere periode har været sundt for dem. En ung fortæller, at det har bidraget til, at vedkommende ikke længere føler sig så ensom og "uden for systemet". En anden oplever, at det har givet vedkommende et fundament for at have det godt, fordi vedkommende har mødt nogle nye og forskellige mennesker, har fået oplevelsen af at skabe noget sammen med andre unge og derigennem fået nogle nye perspektiver på tilværelsen. Denne unge har gennem spejlingen af sig selv i andre opnået et nyt og mere resourcefuldt blik på sig selv.

I de fire øvrige gruppebaserede indsats – Empower4U, STEP, UNIK og Bindeleddet – arbejdes der med de unge i en smallere kontekst på mødesteder specifikt til målgruppen

for den specifikke indsats. I disse indsatser arbejdes der eksplicit med netværksdannelse på tværs af de unge i indsatsen. Oplevelsen i disse indsatser er, at det er givende for de unge at kunne være sammen med jævnaldrende, som sidder med de samme problematikker. Alle er del af indsatsen af en grund, og der opstår derfor hurtigt en vis solidaritetsfølelse i gruppen, som bidrager til, at de unge føler sig velkomne. De unge selv italesætter at have en umiddelbar oplevelse af at høre til. Tilsvarende er det oplevelsen i indsatserne, at det er en stor styrke for de unge at blive spejlet i andre og opdage, at man ikke er den eneste med de udfordringer, man oplever. Disse unge møder på den måde andre, som umiddelbart forstår deres situation, og som selv er udfordret på en måde, som en gennemsnitlig ung ikke er. På den måde kan de leve sig ind i hinandens liv, bakke hinanden op og bidrage med gode råd og erfaringer fra eget liv.

I alle de gruppebaserede indsatser er de unge tilknyttet en mentor eller en kontaktperson. Det varierer på tværs af indsatserne, hvor tæt relationen til kontaktpersonen eller mentoren er, men i alle indsatserne er det mentoren eller kontaktpersonens opgave, at støtte den enkelte unge i at indgå i det større fællesskab samt hjælpe og guide den unge i forhold til specifikke udfordringer, der opstår i den unges liv.

At arbejde med de unge individuelt

I to af indsatserne – Housing First i Odense Kommune og Mentorbarn – er der i udgangspunktet af indsatsen primært fokus på relationsopbygning mellem den enkelte unge og mentor/kontaktperson – dette med henblik på at lære barnet eller den unge de sociale koder, der er nødvendige for at kunne indgå i bredere sociale sammenhænge og dermed på sigt, at mentor/kontaktperson fungerer som brobygger til bredere relations- og netværksdannelse. I disse indsatser er det oplevelsen, at tillidsopbygning og tryghed er en forudsætning for, at barnet eller den unge bliver i stand til at etablere relationer og netværk. Mange af børnene og de unge har oplevet multiple svigt i deres barndom og ungdom, hvilket bevirker, at de har mistillid og skepsis over for andre mennesker. Flere af de unge har dertil, som følge af svigt i barndommen og ungdommen og en opvækst i usunde miljøer, udviklet psykiske vanskeligheder, som gør det vanskeligt for dem at deltage i samfundet, mens andre har svært ved at forstå de sociale spilleregler og ved at begå sig i sociale situationer, fx i et klasselokale, på en ungdomsuddannelse eller i aktiviteter i et fritidsliv. Udgangspunktet i disse indsatser er således, at mentor/kontaktperson får etableret en tryk og tillidsfuld relation til den unge og på den baggrund kan tilskynde til at indgå i, guide og udfordre de unge i sociale sammenhænge. Særligt for Mentorbarn er det hensigten, at mentor i form af en mentorfamilie også på sigt kan udgøre en del af barnets netværk og på den måde være en tryk base, som barnet kan læne sig opad i overgangen til et selvstændigt voksenliv.

At arbejde om et fælles tredje

I tre af indsatserne – KBH+, INSP! og Empower4U – er et af de centrale elementer i indsatsen, at man sammen med de unge og de unge imellem samarbejder om et fælles tredje. Det fælles tredje kan både bestå af lærende elementer og kreative eller kulturelle aktiviteter og projekter. Erfaringen i disse indsatser er, at netop det, at man er sammen om noget fælles tredje, kan være drivende for, at de unge udvikler relationer på kryds og tværs. Erfaringen er, at det for nogle unge kan være stigmatiserende, at det, man mødes om, er de udfordringer og problemer, man oplever i livet, og at det derfor for nogle unge kan være

den drivende kraft for deres deltagelse, at det, man mødes om, er noget andet. Videre er det erfaringen på tværs af disse indsatser, at det udelukkende at mødes med henblik på at danne relationer er enormt vanskeligt. Det, at udgangspunktet for et møde mellem de unge er en læring, en indsigt eller et fælles projekt, fungerer som en forløsning eller katalysator for, at relationerne opstår mere naturligt. At være på en fælles læringsrejse eller skabe noget sammen i form af fx kreative eller musikalske projekter ses i indsatserne både som en øvebane i forhold til social træning og som en slags legeplads før samfundet i en mindre og tryk virkelighed, hvor de unge kan sætte sig selv i spil, opleve at kunne bidrage, udvikle deres personlige kompetencer og opleve fælles succeser. En ung italesætter deltagelsen i en af indsatserne som et meningsfuldt pusterum, som har været så givende socialt og personligt, at det ikke har følt som en overspringshandling i forhold til den unges afklaring af, hvad der skal ske som det næste i livet.

3.2.2 Erfaringer omkring indsatsernes indholdsmæssige fokus

Som nævnt er det fælles for de otte afdækkede indsatser, at de eksplicit har opbygning af de unges netværk og relationer som et indholdsmæssigt fokusområde. Det er også fælles for indsatserne, at opbygning af netværk og relationer er ét ud af flere parametre, der arbejdes med i den enkelte indsats, og at der er større variation i indsatsernes øvrige indholdsmæssige fokus. Hvor de enkelte indsatsers samlede indholdsmæssige fokus beskrives i kapitel 4, er fokus i det følgende at skitsere viden og erfaringer i forhold til indholdsmæssige fokusområder, der i analysen har vist sig på tværs af indsatserne i forhold til deres arbejde med opbygning af de unges netværk og relationer. I det følgende skitseres erfaringerne på tværs af indsatserne i forhold til at have fokus på henholdsvis det at forstå og tro på sig selv samt at forstå de sociale koder i arbejdet med de unge.

At forstå og tro på sig selv

En fællesnævner på tværs af de afdækkede indsatser og projekter er, at de alle har fokus på at arbejde med de unges mentalisering og/eller livsmestring. Erfaringen er, at mange af de unge, der kommer i indsatserne, har svært ved at forstå sig selv, svært ved at mærke sig selv og/eller svært ved at rumme deres egne følelser. Dette kan for det første bevirke, at de unge har svært ved følelsesregulering og at sætte sig ind i, hvordan andre har det, hvilket kan have betydning for deres evner i forhold til at indgå i sociale relationer. Dertil kommer, at unge, der har en dårlig oplevelse af sig selv, kan have svært ved at navigere i livet og i samfundet og derfor hurtigt taber styringen over eget liv. En stabilisering af de unge igennem en udvikling af deres personlige og sociale kompetencer ses således som vejen til, at de unge med succes kan gennemføre en uddannelse og/eller varetage et job. At arbejde med de unges mentalisering og livsmestring ses på den måde som en forudsætning for, at de unge rustes til en succesfuld overgang til at kunne klare sig selv og komme videre til et selvstændigt voksenliv.

Et fokus i indsatserne er at styrke de unges selvtillid, selvværd og troen på egne evner (self efficacy), dette ved at arbejde ud fra pædagogiske og/eller psykologiske anerkendende tilgange, fx baseret på ACT (Assertive Community Treatment) eller recovery-metoder. Erfaringen er, at det at skabe succesoplevelser for de unge kan bidrage til, at de indser, at de kan mere og er bedre end de selv tror, eller hvad de måske har fået at vide af andre gennem livet. Flere indsatser ser det som helt centralt, i et trygt rum, at vise de unge og give de unge en følelse af, at de godt kan – og i de tilfælde, det er nødvendigt,

at de ikke skal være bange for at spørge om hjælp. De unge skal tro på egne evner, kende til egne styrker og turde udtrykke egne meninger og holdninger, idet netop selvtillid, selvværd og selvindsigt anses som nøglen til, at de unge bliver i stand til at kunne indgå i sociale sammenhænge og videre derigennem danne relationer og netværk.

At forstå de sociale koder

Ud over mentalisering og livsmestring er der på tværs af indsatserne fokus på at lære de unge de sociale koder, der gælder i sociale relationer, og derigennem opbygge de unges sociale færdigheder – dette ved at lære de unge, at fx gensidig respekt og tillid er vigtige komponenter i forhold til at etablere og vedligeholde venskaber og relationer. Grundlæggende handler det om at udvikle de unges tillid til andre mennesker – dette fx ved at vise de unge, at medarbejdere og frivillige i indsatserne mener det, de siger og gør, når de ønsker at hjælpe de unge. Det handler således om at vise de unge, at de kan regne med medarbejderne og de frivillige i indsatserne, men omvendt også, at medarbejderne og/eller de frivillige regner med de unge ved fx at lære de unge, at det at indgå i en tillidsfuld og respektfuld relation også indebærer, at man melder afbud, hvis man ikke kan komme til en aftale.

Andre redskaber, der er fokus på i indsatserne, er fx at lære de unge, at god kommunikation – særligt i pressede situationer – er vigtig for at kunne udvikle og vedligeholde relationer; tilsvarende at de unge bliver i stand til at reflektere over, hvordan de selv, med deres handlinger og sindstilstand, påvirker andre mennesker, samt hvordan andre påvirker dem. Disse kompetencer anses som væsentlige for, at de unge kan navigere i de sociale relationer, de indgår i, ved fx at kunne sætte og forstå grænser samt være reflekterede om, hvilke relationer der påvirker dem henholdsvis positivt og negativt.

Ved at styrke de unges selvtillid, selvværd, selvindsigt samt tillid og evne til at kunne indgå hensigtsmæssigt og reflekteret i sociale relationer er det indsatsernes ambition at give de unge et fundament i forhold til at kunne begå sig socialt, som de selv kan bygge videre på.

3.2.3 Erfaringer i relation til indsatsernes tilgang til de unge

På tværs af indsatserne tages der, mere eller mindre systematisk, udgangspunkt i forskellige metodiske og teoretiske tilgange i arbejdet med de unge. De enkelte indsatsers metodiske eller teoretiske udgangspunkt skitseres i beskrivelsen af de enkelte indsats i kapitel 4. I det følgende skitseres de erfaringer omkring tilgangen til de unge, som i analysen har vist sig at være tværgående for indsatserne. På tværs af indsatserne er det således erfaringen, at det er helt centralt henholdsvis at møde de unge i øjenhøjde og med positive forventninger samt altid at være tilgængelig, hvilket udfoldes i de følgende afsnit.

At møde de unge i øjenhøjde og med positive forventninger

En gennemgående erfaring på tværs af de otte afdækkede indsats er, at det er afgørende at møde de unge i øjenhøjde og altid at være tilgængelig. Erfaringen på tværs af indsatserne er, at mange af de unge i de målgrupper, de arbejder med, har negative erfaringer med det kommunale system, hvor de ofte har mødt mange forskellige og skiftende fagprofessionelle, og at de derfor møder medarbejdere og frivillige i indsatserne

med en grundlæggende mistillid. Det opleves derfor som helt afgørende at være i stand til at møde de unge præcis dér, hvor de er, i deres virkelighed og med en menneskelig respekt for, hvor de unge står i livet. Det er helt centralt, at de unge i indsatserne oplever at møde voksne, der vil dem alt det bedste, og som de unge oplever forstår dem og deres konkrete behov.

Tilsvarende er det erfaringen, at mange af de unge i målgruppen for indsatserne gennem livet er mødt med lave forventninger og en lav grad af medbestemmelse. De unge har ofte oplevet, at udgangspunktet for mange indsatser er, at de unge har det svært, hvilket kan blive en negativ påvirkning, der fastholder de unge i en ressourcesvag position. Ifølge flere af de interviewede unge er det oplevelsen, at der er stor forskel på, om man i indsatsen går ud fra og derfor tager udgangspunkt i, at de unge har det svært, eller om indsatsen er tilrettelagt, så man i udgangspunktet forventer de unges aktive deltagelse, men hvor der er mulighed for, at de unge kan trække sig, hvis de en dag mangler overskud. Den positive forventning har ifølge de unge stor betydning for, at man ikke bliver tyngt ned, hvor manglende overskud og ressourcer bliver en negativ spiral. En ung forklarer fx at have deltaget i andre indsatser, hvor medarbejderne har været søde, men hele tiden har haft en "bekymringsrynke" i panden, fordi den unge var psykisk sårbar. I den nuværende indsats oplever den unge at blive talt til i øjenhøjde og at blive givet et langt større ansvar for aktiviteterne i indsatsen, men også at der er respekt for, at den unge ikke alle dage har et lige stort overskud. I flere af indsatserne italesættes det, at der eksplicit er fokus på, at medbestemmelse aktivt bliver spillet ind i indsatserne. Dette kan både være i forhold til de konkrete aktiviteter og projekter i indsatserne og i nogle af indsatserne i forhold til at inddrage den enkelte unge i opstillingen af mål for den unges deltagelse i indsatsen og i den løbende opfølgning på målene. Erfaringen i indsatserne er, at empowerment som tilgang i mødet med de unge i form af inddragelse af de unge og de unges medbestemmelse giver de unge en helt anden form for engagement og ejerskab i relation til indsatsen.

Altid at være tilgængelige

Erfaringen på tværs af flere af indsatserne er, at mange af de unge, som de professionelle møder i indsatserne, ikke ved, hvor de kan række ud for at få hjælp til de udfordringer, de står med i overgangen til voksenlivet. Hvor den almindelige danske unge kan række ud til familien for at få hjælp til diverse, fx tøjvask, økonomi, udfordringer på uddannelse eller job, står mange af de unge i målgruppen for disse indsatser uden en familie eller et netværk, de kan række ud til. På tværs af indsatserne er der således fokus på at udfylde den rolle, familien ofte udfylder hos almindelige danske unge. Særligt de unges tilknyttede kontaktpersoner og mentorer i indsatserne spiller en aktiv rolle i at guide de unge og komme med råd og vejledning i forhold til de udfordringer, som de unge oplever at have brug for hjælp til. Det kan være alt fra behov for at vende en god eller en dårlig dag til spørgsmål omkring tøjvask og madlavning, hjælp til at koordinere og planlægge sin hverdag samt hjælp til at kunne håndtere sin boligsituation og økonomi. I flere af indsatserne er der tilmed ansat en medarbejder med socialrådgiverkompetencer, som kan hjælpe de unge med udfordringer og spørgsmål relateret til kontakten med den kommunale system i form af fx jobcenter, juridiske forhold omkring bolig, uddannelse og økonomisk støtte fra det offentlige. De unge selv italesætter at opleve at have fået et sted at gå hen og få hjælp til de udfordringer, de måtte støde på. En ung fortæller

fx at have en oplevelse af at være velkommen til at komme og spørge om hjælp på en helt anden måde og at kunne gå til socialrådgiveren for råd og vejledning om både stort og småt – hvilket står i stor kontrast til den oplevelse, som den unge har haft i det kommunale system, herunder på jobcenteret. Flere af de unge italesætter tidligere at have oplevet, at folk ofte har sagt, at de bare skal sige til, hvis man har brug for hjælp, men samtidig haft en oplevelse af, at folk ikke mente det, og at der ofte ikke var tid til at hjælpe den unge i sidste ende. Flere af de unge italesætter, at de tidligere har haft en oplevelse af at være et nummer eller en sag, og at der i systemet aldrig har været tid til at hjælpe de unge med de konkrete udfordringer, som de løbende har oplevet at stå over for. På tværs af de afdækkede indsatser beretter unge om, møde et engagement i indsatserne, som de ikke har oplevet før. Flere af de unge bekræfter også nogle af indsatsernes ambition om at udgøre den vikarierende familie eller den udvidede dagligstue, som udgør et sikkerhedsnet for de unge, og hvor de unge oplever at kunne komme og vende stort og småt.

For flere af indsatserne er det helt centralt og en del af kernen, at de unge mærker medarbejdernes og de frivilliges personlige lyst til at hjælpe de unge, og at de unge oplever indsatser med fleksibelt indhold og rammer, som ikke er begrænset af låste budgetter, fastsat timetal, mål og handleplaner. Derfor er det også helt centralt for flere af indsatserne, at de er der til at hjælpe de unge og har tiden til at hjælpe, når de unge har brug for det og med det, den unge oplever at have behov for hjælp til. Som en ung forklarer det, fungerer en normal familie med en til to forældre ikke sådan, at man kun kan ringe mandag eftermiddag fra kl. 16:30-18:00, hvis man har brug for hjælp, og at man i ugens resterende dage må klare sig selv. Som den unge forklarer det, kommer man som ung i efterværn af en grund – herunder bl.a. at man ikke har den base i en familie, som alle unge har brug for. For flere af indsatserne er det et eksplicit mål ikke kun at være tilgængelig bestemte dage. I de fleste af indsatserne er det bestemte dage, aktiviteterne i indsatserne finder sted, men i mange af indsatserne kan de unge i den mellemliggende periode altid skrive eller ringe. Hensigten er, at de unge oplever at blive grebet ved behov, og at man på den måde forsøger at give dem det sikkerhedsnet, som "almindelige" unge har i deres familie. Netop fleksibiliteten og tilgængeligheden italesætter flere af de unge i interviewene giver dem en tryghed og sikkerhed for, at de altid kan få hjælp, når noget brænder på, og at netop dette er noget af det, der betyder mest for dem.

Fleksibiliteten og tilgængeligheden handler i nogle af indsatserne også om, at de unge ikke er henvist til eller visiteret til indsatsen i en afgrænset periode. De fleste af indsatserne har en aldersdefineret målgruppe, men flere af civilsamfundsindsatserne adskiller sig fra fx kommunale indsatser ved, at indsatsen ikke udløber, eller at de unge udskrives af indsatsen, hvis de fx har opnået et vist funktionsniveau eller er kommet i uddannelse eller beskæftigelse. I mange af indsatserne kan de unge derfor forsætte med – i større eller mindre grad – at være tilknyttet, så længe det giver mening for dem, således at den naturlige afslutning på indsatsen er, at de unge stille og roligt selv udfaser deres deltagelse, når de ikke længere har behov for indsatsen og oplever at kunne klare sig selv. I nogle indsatser kan de unge således forsætte med at deltage i hele eller dele af indsatsen eller vende tilbage og få råd og vejledning til konkrete udfordringer, de måtte støde på i ungdomslivet.

3.2.4 Erfaringer i forhold til om det lykkes at danne relationer og netværk

De otte afdækkede indsatser har forskellige virkninger i forhold til de unge, og disse virkninger skitseres i de enkelte beskrivelser af indsatserne i kapitel 4. I dette tværgående kapitel 3 er det som nævnt hensigten at afdække viden og erfaringer fra eksisterende indsatser, der beskæftiger sig med opbygning af netværk og relationer. I det følgende ses der derfor på tværs af indsatserne i forhold til de unges oplevelse af indsatserne specifikt omkring opbygning af netværk og relationer.

På tværs af indsatserne beretter de interviewede unge om, at den givne indsats, de har deltaget i, faktisk har bidraget til etableringen af relationer og/eller netværk.

I de gruppebaserede indsatser beretter de unge om, at de har fået netværk og relationer gennem indsatsen. Oplevelsen er, at der vokser et fællesskab ud af samværet de unge imellem. Flere unge fortæller, at de ikke ville være lige så "normalt" socialt stillet, hvis det ikke havde været for det netværk, de har etableret gennem deltagelsen i indsatsen, og at tiden forinden deltagelsen for flere har været præget af en ensomhed – dette selvom man har været i uddannelse eller i arbejde, da de unge ikke i disse kontekster har formået at etablere relationer, hvor man har kunnet tale om de dybere ting i tilværelsen. En ung fortæller fx, at netværket, som vedkommende har etableret gennem deltagelse i indsatsen, udgør 80 % af hele vedkommendes nuværende vennekreds. Oplevelsen er, at der kan dannes vedvarende relationer i indsatserne, hvor man ses uden for konteksten af indsatsen og udgør hinandens netværk i forskellige aspekter af livet, fx ved flytning eller fejring af fødselsdage mv.

I de individbaserede indsatser, hvor første skridt på vejen til opbygning af netværk og relationer går igennem opbygning af en intern relation til en mentorfamilie eller kontaktperson, italesætter de interviewede unge, at de har fået etableret tillidsfulde og trygge relationer til deres kontaktperson eller mentor. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at en ung italesætter at have fået skabt en relation til sin kontaktperson, hvor der er plads til, at den unge kan uddybe sine følelser og snakke om de svære ting, som følger af den unges baggrund og opvækst. Tilsvarende beskriver en anden ung, at denne ofte har kontakt til sin mentor, og at den unge oplever både at kunne snakke med sin mentor om problemer i privatlivet, bare at kunne tjekke ind om hvad som helst, samt at kunne få råd og vejledning til praktiske ting. De unge i disse indsatser giver udtryk for, at det, der betyder mest for dem i forhold til deltagelsen i indsatserne, er, at de i deres kontaktperson eller mentor har fået en relation, de kan trække på, hvis det hele brænder på – og et sikkerhedsnet at hive fat i, når der er behov for det. En ung fortæller videre, at det ikke er aktiviteterne, vedkommende laver med sin mentorfamilie, der gør en forskel, men det at mærke, at der er nogen, der gerne vil én, og at det, der gør en verden til forskel, er at kunne relatere sig til og blive inkluderet i en normal familie og deraf føle sig normal.

3.2.5 Erfaringer i forhold til det, der kan udfordre indsatsen

På tværs af indsatserne italesættes en række parametre, der kan udfordre arbejdet med de unge. En del af de udfordringer, der er italesat af ledere og medarbejdere i indsatserne, relaterer sig til forhold i den specifikke indsats. I det følgende afsnit skitseres alene de udfordringer, som går på tværs af flere af indsatserne. Udfordringerne relaterer sig ikke nødvendigvis specifikt til arbejdet med de unge i forhold til opbygning af netværk

og relationer, men til arbejdet i indsatserne generelt og til rammerne for indsatsernes udfoldelse.

For det første italesættes det på tværs af flere af indsatserne, at det er oplevelsen, at de unge typisk har en lang historik i det kommunale system, og at deres forløb i de kommunale systemer for fleres vedkommende har været præget af mange skift i de fagprofessionelle, der er inde over den unges sag og støtteindsatser. Dette både i form af rådgiverskifte og for manges vedkommende også i deres anbringelsessted. De mange skift opleves af flere børn og unge som svigt, hvilket har konsekvenser i forhold til deres grundlæggende tillid til andre mennesker. I indsatserne kan det som følge heraf være en udfordring at skabe tillid mellem de unge og medarbejderne i indsatsen. Det kræver en stor vedholdenhed og tålmodighed fra medarbejdere og frivillige at opbygge den tillid, der er nødvendig for arbejdet med de unge, og det er erfaringen, at dette kan tage meget lang tid – i nogle tilfælde op til år. Samtidig er det i flere indsatses oplevelsen, at den indsats, der iværksættes over for de unge, kommer sent i de unges liv. Flere interviewpersoner udtrykker fx et ønske om, at man kunne have grebet de unge meget tidligere og på den måde have forberedt dem på overgangen til voksenlivet ved at have arbejdet med udviklingen af de unges personlige- og sociale kompetencer langt tidligere.

En anden udfordring, som gælder for flere er indsatserne, herunder særligt civilsamfundsindsatserne, er deres økonomiske grundlag. Flere af indsatsernes økonomiske grundlag består helt eller delvist af puljemidler eller fondsmidler, som er midlertidige finansieringskilder. Det gør det til en løbende og ofte en stor opgave at søge midler til den fortsatte finansiering af indsatsen. Flere af indsatserne italesætter direkte, at deres økonomiske model ikke er bæredygtig, og enkelte indsatses at den midlertidige finansiering grundlæggende udfordrer hensigten med at have det lange lys på i forhold til indsatsen over for de unge og det at kunne garantere de unge om, at de også kan deltage i indsatsen om et år. Andre indsatses er afhængige af kommunernes visitering af unge til indsatsen og heraf også kommunernes finansiering af den enkelte unges deltagelse heri. Det økonomiske fundament for disse indsatses hviler således på kommunernes kendskab til og efterspørgsel på indsatsen. Her har indsatserne en løbende opgave med at gøre opmærksom på deres eksistens og formidle formål og resultaterne af indsatsen.

Rekruttering og fastholdelsen af stabile frivillige er også en udfordring, der går på tværs af flere af indsatserne. Oplevelsen er, at mange frivillige gerne vil tage et år ud af deres liv, hvor de yder frivilligt arbejde, men at det kan være svært at love sin frivillige indsats på længere sigt. Dette udfordrer særligt de indsatses, som har et langt sigte med indsatsen over for de unge, og hvor stabilitet og kontinuitet ses som afgørende. Enkelte indsatses oplever endvidere udfordringer med rekruttering og fastholdelse af kvalificerede medarbejdere. Oplevelsen er, at rekrutteringsudfordringerne er direkte relateret til disse indsatses midlertidige finansieringskilder, da dette bevirker, at de ofte kun kan ansætte medarbejdere i projektstillinger. De projektstillinger, der opslås, er mindre attraktive end stillinger med fastansættelse. Projektansættelserne resulterer ofte i løbende udskiftninger af medarbejdere, hvilket videre udfordrer vidensfundamentet og videregivelsen af viden i indsatserne.

4 Indsatsbeskrivelser

Som beskrevet i kapitel 2 er hensigten med denne undersøgelse at afdække viden og erfaringer fra eksisterende indsætter, der arbejder med unge i målgruppen for efterværn. Udgangspunktet for afdækningen af viden og erfaringer har været at identificere indsætter, der for det første eksplicit arbejder med at opbygge relationer og netværk for udsatte unge i overgangen til voksenlivet, og som for det andet anser unge, som er i målgruppen for efterværn, som en central del af målgruppen for indsatsen. Dertil har det været hensigten både at identificere indsætter, der er kommunalt forankrede, og indsætter, der er forankrede i civilsamfundet.

Dette kapitel præsenterer hver af de i alt otte udvalgte indsætter. Hensigten er at give et indblik i hvert af indsætternes individuelle formål og virkemidler. Indsætterne præsenteres enkeltvist med udgangspunkt i følgende seks temaer, som er inspireret af elementerne i redskabet *'Lovende praksis på det specialiserede socialområde'*, og som er detaljeret beskrevet i Tabel 2.3 i kapitel 2:

- Fakta om indsatsen
- Målgruppe og rekruttering
- Forandringsteorien bag indsatsen
- Aktører, roller og ansvar
- Økonomi og implementering
- Karakteristik af indsatsen inspireret af elementerne i redskabet *'Lovende praksis på det specialiserede socialområde'*.

Indsatsbeskrivelserne har en deskriptiv karakter, og i forbindelse med afdækningen af indsætterne har VIVE ikke gennemført selvstændige evalueringer af virkningen af de enkelte indsætter. Beskrivelserne af indsætterne er således udarbejdet på baggrund af viden, vurderinger og erfaringer afdækket gennem interviews med ledere, medarbejdere, eventuelle frivillige og unge gennemført i forbindelse med casebesøg i indsætterne samt viden fra eventuelle eksterne evalueringer. Det samlede datagrundlag for beskrivelsen af hver indsats er skitseret indledningsvist i den enkelte indsatsbeskrivelse.

4.1 Projekt Unik

Beskrivelsen af Projekt UNIK er udarbejdet på baggrund af samlet set syv interviews med henholdsvis leder, medarbejdere, frivillige og unge samt viden fra en analyse af Projekt UNIK udarbejdet af Økonomer uden Grænser i 2020 (Rifsdal, 2020).

Projekt UNIK er en civilsamfundsindsats i Herlev, som har eksisteret siden 2015. UNIK står for *"Unge Netværk i Kommunen"*. I indsatsen ydes de unge psykologisk og terapeutisk rådgivning, og indsatsen tager udgangspunkt i de enkelte unges behov og situation. Tilsvarende har indsatsen fokus på at møde de unge dér, hvor de er og tilbyde dem støtte i dagligdagen. Formålet med projekt UNIK er at mindske risikoen for, at de unge lever deres liv på offentlig forsørgelse eller lever et liv i usunde miljøer med fx misbrug eller på gaden.

Interventionen Projekt UNIK er en helhedsorienteret indsats målrettet tidligere og nuværende anbragte unge mellem 18 og 30 år, som vurderes at have behov for støtte i overgangen til voksenlivet. Formålet i forhold til de unge er at skabe et trygt og sundt netværk for de unge og videreudvikle en ny type efterværn, der er med til at støtte og udvikle de unge, så de står stærkere i hverdagen og i højere grad kan håndtere de udfordringer, som voksenlivet kan indebære. Målet er at øge de unges inklusion både i det sociale liv, samfundslivet og arbejdslivet.

4.1.1 Målgruppe og rekruttering af unge

Målgruppen for Projekt UNIK er, som nævnt, tidligere og nuværende anbragte unge mellem 18 og 30 år, der vurderes at have behov for støtte i overgangen til voksenlivet. Principielt kan de unge være en del af indsatsen, selvom de er fyldt 30 år, da indsatsen kan fortsætte, så længe de unge har behov. Erfaringen er, at de unge naturligt stopper deres deltagelse, når de er godt videre i livet.

Det er karakteristisk for de unge, der starter i projekt UNIK, at mange har et ringe selvværd, komplekse helbredsproblemer, herunder forskellige og ofte flere psykiske lidelser, dobbeltdiagnoser samt selvskadende adfærd som følge af at være vokset op i dysfunktionelle hjem. De unge har sjældent adgang til positive og konstruktive fællesskaber, de er ofte ensomme og isolerede, har en ofte en dårlig skolegang og er samtidig i risiko for ustabile boligforhold eller hjemløshed, kriminalitet, misbrug og selvmordstruet adfærd.

Unge, som har et misbrug af hårde stoffer, eller som er en del af bandemiljøet, kan ikke rummes i indsatsen. Dels er indsatsen ikke et misbrugstilbud, dels skal det være et trygt sted at komme for de unge.

Rekrutteringen af de unge til indsatsen sker gennem forskellige instanser. Nogle af de unge henvises til Projekt UNIK af kommunen, af de privatpraktiserende læger, fra specialtilbud i psykiatrien samt på baggrund af forskellige faggruppers og sagsbehandlers kendskab til Projekt UNIK. Dertil kommer unge, der opsøger projektet selv efter at have fået kendskab til det gennem søskende eller bekendte. Siden opstarten i 2015 har Projekt UNIK været i kontakt med mere end 100 unge, herunder tæller også kontakt med unge via projektets onlinekanal på Facebook. Projekt UNIK optager ca. 60 unge om året, og den intensive del af forløbet med psykoterapeutiske samtaleforløb og deltagelse i netværksgrupper varer typisk 1,5-2 år.

4.1.2 Forandringsteori

I Projekt UNIK kombineres psykologisk og terapeutisk rådgivning, netværksdannelse, frivillighed og brugerinddragelse. Et gennemgående fokusområde er at lytte til de unges behov og ønsker. Når de unge starter i Projekt UNIK, er der fokus på at få opbygget deres tillid, tryghed og motivation samt at skabe en personlig relation til den unge. Erfaringen i Projekt UNIK er, at dette er afgørende for, i hvor høj grad de unge deltager aktivt i projektet. Derefter er målet at opbygge de unges selvtillid og selvværd gennem aktiviteter og samtaleforløb samt at træne de unges sociale færdigheder.

En central del af indsatsen er anerkendelsen af, at relationsopbygning kan tage lang tid for de unge, og at tillidsopbygning og tryghed er en forudsætning for etablering af relationer.

Relationer er videre en forudsætning for udviklingen af de unge. Derfor starter alt ifølge Projekt UNIK med tillid. Det er en central erkendelse i projektet, at det ikke kan forventes og kræves af de unge, at de er klar til at skabe en relation, når de træder ind i projektet. Derfor er det vigtigt, at medarbejderne har et kendskab til og en forståelse for, hvor de unge kommer fra, og hvad de kommer af, for at kunne møde dem dér, hvor de er.

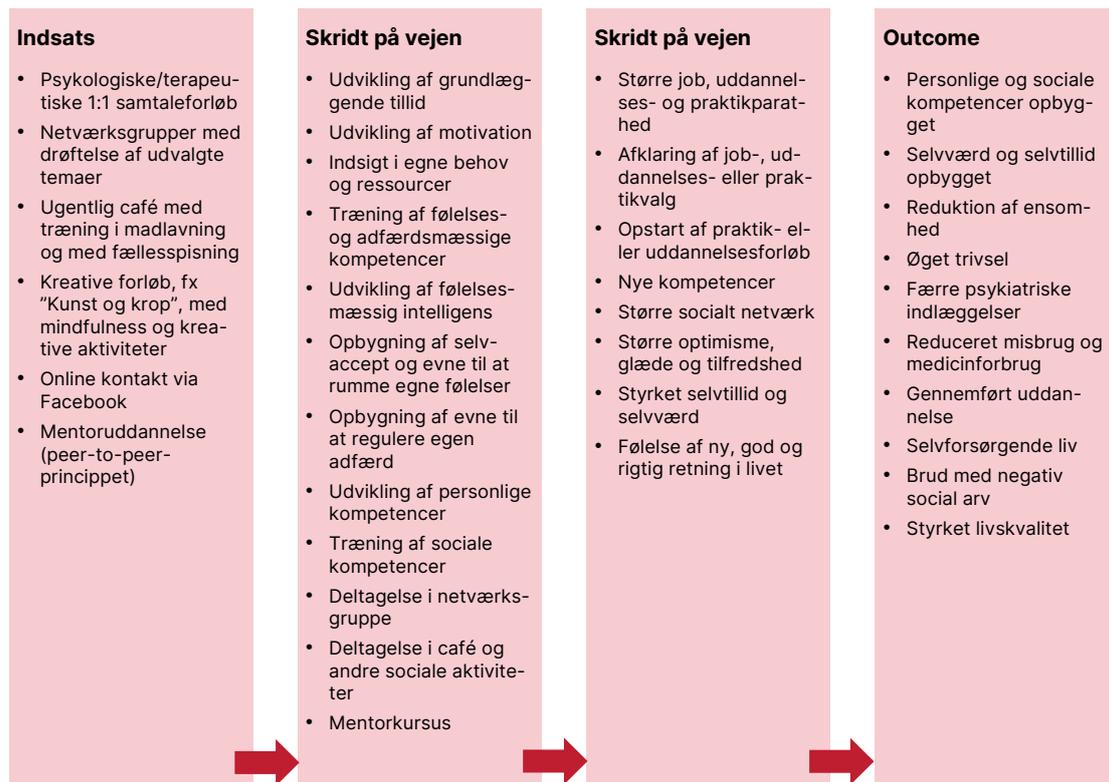
Et kerneelement i Projekt UNIK er den psykologiske del af indsatsen. De unge tilbydes individuelle samtaler med psykologer og terapeuter med speciale i familie-, adfærds- og kognitiv terapi. Psykologerne eller terapeuterne faciliterer derudover netværksgrupper, hvor de unge kan drøfte specifikke temaer, udfordringer eller konkrete oplevelser. Hvor de individuelle samtaler ofte handler om at hjælpe de unge med at bearbejde noget af det, de har været igennem i deres liv og derigennem hjælpe dem med at realisere deres drømme og håb for fremtiden, handler netværksgrupperne om at kunne spejle sig i andre og få sparring og gode råd fra andre i samme situation. Den individuelle terapi og netværksgrupperne kan noget forskelligt og supplerer hinanden, hvorfor de unge kan deltage både i individuel terapi og gruppeterapi samtidig.

Parallelt med terapien arbejdes der i Projekt UNIK med at minimere eksklusion fra fællesskabet ved at etablere et trygt og sundt netværk de unge imellem. Hensigten med dette er at understøtte mønsterbrydning og øge de unges muligheder for et velfungerende og selvforsørgende liv. Dette sker ved at arbejde med de unges evne til at indgå i sociale sammenhænge, hvilket både indebærer refleksion over egen adfærd, at kunne rumme sig selv og andre, samt at være tolerant både over for sig selv og andre. Projekt UNIK arbejder med styrkelse af fællesskabet på forskellige måder, fx både i Café UNIK og ved at fejre de unges fødselsdage og jul.

I projektet ses opbygningen og styrkelsen af de unges personlige og sociale kompetencer som en forudsætning for at kunne udvikle faglige kompetencer. Dernæst er udviklingen af de unges faglige kompetencer medvirkende til, at de bliver klar til praktik, job og uddannelse. Hensigten med indsatsen er samlet set at give de unge mulighed for at mestre eget liv, opnå fast job og selvforsørgelse samt at bryde med den negative sociale arv.

I nedenstående forandringsteori (Figur 4.1) for Projekt UNIK skitseres indsatsens aktiviteter, skridt på vejen i de unges udvikling og det ønskede outcome af indsatsen for de unge.

Figur 4.1 Forandringsteori for Projekt UNIK

Kilde: Rifsdal (2020).

Økonomer uden Grænser har i perioden 2015-2020 gennemført en analyse af Projekt UNIK, hvor der bl.a. er indsamlet data om udviklingen hos de unge². Resultaterne af denne analyse viser bl.a., at 74 % af de unge opnår bedre trivsel og selvværd, 68 % oplever reduceret ensomhed og isolation, og 63 % oplever, at de har fået et stort og godt socialt netværk. Resultaterne understøtter således sammenhængen mellem aktiviteterne i projektet og de unges skridt på vejen i projektets forandringsteori. Ifølge analysen giver resultaterne et godt grundlag for yderligere udvikling af nødvendige sociale kompetencer gennem uddannelse og praktik – og derved at de unge kan komme i beskæftigelse. Analysen finder endvidere i 2020, at 43 % af de unge er kommet i beskæftigelse, mens andelen af unge på kontanthjælp er næsten halveret (35 % i 2020 mod 63 % i 2015).

Et fund i analysen er desuden, at halvdelen af de unge (53 %) ved opstart i indsatsen havde psykiatriske diagnoser, som havde medført psykiatriske indlæggelser samt besøg på psykiatrisk skadestue. Eftermålingen viser, at 76 % ikke længere har behov for psykiatrisk behandling.

Erfaringen i Projekt Unik er, at de unge, der deltager i indsatsen, ofte er ramt af relationer, der bærer præg af svigt og brud, og mange har derfor den erfaring, at det er farligt at stole på andre mennesker. De unges eksisterende relationer er ofte præget af kriser,

² Analysen er baseret på løbende spørgeskemaundersøgelser fra de 49 unge, som i perioden 2016-2018 har været en del af projektet. Spørgeskemaet afdækker de unges psykosociale status, herunder trivsel, selvværd, ensomhed og sociale netværk. Derudover bygger analysen på data vedrørende de unges status i forhold til ledighed, førtidspension, uddannelses- og beskæftigelsesstatus, indkomst, brug af psykiatriske tilbud og misbrug fra årsskiftet 2014/2015 til medio 2020.

dramaer og skænderier. Som følge deraf har de unge svært ved at sætte og forstå grænser og har ikke udviklet kompetencer til at indgå i sunde relationer på en sund måde. Et centralt element i indsatsen i Projekt UNIK er således at lære de unge, hvordan man kan indgå i relationer på en positiv måde og opleve, at andre bekymrer sig om én – og derigennem at man har værdi som menneske.

Erfaringen i Projekt UNIK er, at en af styrkerne ved indsatsen er, at de unge kan spejle sig i hinanden og derigennem opdage, at de ikke er de eneste med de udfordringer i livet, som kan følge af at have været anbragt i barndommen og/eller ungdommen. De unge kan genkende sig selv og i hinanden og leve sig ind i hinandens liv. De deler udfordringer og succeser, hvilket skaber grobund for udviklingen af relationer, som i nogle tilfælde bliver så stærke, at de bliver hinandens ekstrarfamilier – også uden for Projekt UNIK.

Det siger de to interviewede unge:

De unge italesætter at opleve at få den støtte, de har brug for i Projekt UNIK og giver udtryk for, at de i projektet oplever den tilgængelighed og fleksibilitet i støtten, som de har behov for i hverdagen – dette både i forhold til at kunne tage kontakt til Projekt UNIK, når de har behov, samt at kunne få hjælp til de konkrete udfordringer, de oplever, hvilket de italesætter står i kontrast til deres møde med det kommunale system.

De unge nævner tilsammen en lang række forhold, som deres deltagelse i Projekt UNIK har bidraget til: større selvindsigt og selvværd, større socialt netværk og venner, som også er der uden for projektet, støtte i forhold til uddannelse, støtte til personlig udvikling, mulighed for at møde andre unge i samme situation, som de kan spejle sig i og 'ventilere' sammen med, at mindske ensomhed, samt at afhjælpe psykiske udfordringer og selvskade.

4.1.3 Aktører, roller og ansvar

I Projekt UNIK indgår 12 lønnede medarbejdere, som arbejder mellem 20 og 30 timer om ugen. Medarbejdergruppen er sammensat, så den er dækkende for de kompetencer, der er centrale for Projekt UNIK, herunder medarbejdere med baggrund såsom fx psykolog, psykoterapeut, socialrådgiver og mindfulness. Derudover er der en café-ansvarlig samt en medarbejder med baggrund som kunster/smykkedesigner. De lønnede medarbejdere indgår også som frivillige i projektet sammen med en række yderligere kernefrivillige. Alle medarbejdere og frivillige modtager løbende supervision.

Antallet af frivillige er begrænset, da det er centralt, at der er kontinuitet i, hvem der møder op, så de unge kan genkende de frivillige fra gang til gang, og som de unge derfor er trygge ved og kan knytte sig til. De frivillige indgår i indsatsen som en slags omsorgspersoner. Deres opgave er at have almindelige hverdagssamtaler med de unge om løst og fast, samt at hjælpe de unge med, hvad end den unge kunne have brug for hjælp til, herunder fx at finde gode madopskrifter, at skrive jobansøgninger, forberedelse til job-samtaler, hvordan man deltager i en middag hos sin svigerfamilie, hvordan man skaffer møbler, når man skal flytte, hvordan man læser og forstår et brev fra sin sagsbehandler mv. – dybest set alle de ting, som almindelige unge ville spørge og få hjælp til hos deres forældre.

4.1.4 Økonomi og implementering

Finansieringen af Projekt UNIK udgøres af puljemidler og fondsfinansieringer. De unge visiteres ikke til indsatsen i Projekt UNIK, og der er ingen kommunal finansiering af indsatsen til de unge. Projekt UNIK blev i 2015 opstartet på en 4-årig SATS-puljebevilling, som udløb i 2018. Den nuværende finansiering hviler på en 4-årig pulje, som udløber i 2023. Det er således et løbende arbejde for lederen af Projekt UNIK at sikre finansiering af indsatsen. Netop den usikre finansiering af projekt UNIK opleves af ledelsen som en af de største barrierer for projektet og for indsatsen til de unge. Et af kerneelementerne i indsatsen er netop, at de unge kan være en del af projektet, så længe de har behov, hvilket ikke korrelerer med, at projektet er fondsstøttet i en begrænset periode.

Ud over det kerneelement, at indsatsen i Projekt UNIK ikke har en egentlig afslutningsdato, men kan udgøre en løbende og kontinuerlig støtte til de enkelte unge, udpeger medarbejdere, ledelsen og de frivillige en række kerneelementer, der er væsentlige for at drive en indsats som Projekt UNIK. For det første er et af de centrale kerneelementer den psykologiske, terapeutiske rådgivning, som de unge kan modtage via individuelle psykologsamtaler eller ved deltagelse i netværksgrupper. Karakteristisk for Projekt UNIK er derudover, at der i udgangspunktet ikke er en afgrænsning i antal samtaler, som den unge kan modtage, men at det justeres efter den unges konkrete behov. Netop fleksibiliteten i indsatsens tilrettelæggelse, indhold, medarbejdernes og de frivilliges tilgængelighed og varigheden af indsatsen anses tilsvarende som kerneelementer i indsatsen.

4.1.5 Karakteristik inspireret af lovende praksis

Vidensgrundlag: Det teoretiske og metodiske fundament i Projekt UNIK er anerkendte metoder som ACT (Assertive Community Treatment) og recovery. Derudover anvendes både en pædagogisk og psykologisk anerkendende tilgang samt kreative terapeutiske metoder, kognitiv terapi og relations- og netværksarbejde med udgangspunkt i metoden "Åben Dialog". Virkningen af Projekt UNIK i forhold til de unge er bl.a. undersøgt i en analyse udarbejdet af Økonomer uden Grænser, som finder, at indsatsen generelt er virksom i forhold til de målsætninger, som er formuleret fra praksis og er beskrevet i afsnit 4.1.2.

Koncept: Konceptet for indsatsen i Projekt UNIK er forholdsvis velbeskrevet, både i den eksterne analyse udarbejdet af Økonomer uden Grænser og i Projekt UNIK's interne materialer, og der er opstillet klare aggregerede målsætninger for den udvikling man ønsker at opnå for de unge med indsatsen. Disse målsætninger fremgår af forandringsteorien skitseret i Figur 4.1. Det er vurderingen, at indsatsen i Projekt UNIK på baggrund af ovenstående er mulig at gennemføre i andre tilbud, der er målrettet tilsvarende borgergrupper.

Udfoldelse: Alle medarbejdere og frivillige i Projekt UNIK modtager løbende supervision, hvor der er mulighed for fælles faglig refleksion over arbejdet i indsatsen. Medarbejdergruppen er sammensat med udgangspunkt i de forskellige kompetencer, der skal være til stede for at kunne gennemføre indsatsen som tiltænkt, herunder de professionelle relationskompetencer der skal til for at kunne indgå i et konstruktivt og tillidsfuldt samspil med de unge. Indsatsen tilrettelægges de unges individuelle behov, fx ved at antallet af individuelle psykologsamtaler ikke på forhånd er fastsat, men tilpasses den enkeltes konkrete behov.

Tilpasning: I Projekt UNIK foretages der en løbende monitorering af de unges udvikling – dette gennem et spørgeskema, som de unge besvarer hver tredje måned, der belyser de unges udvikling i forhold til deres psykosociale status, herunder trivsel, selvværd, ensomhed og socialt netværk.

4.2 Bindeleddet

Beskrivelsen af Bindeleddet er udarbejdet på baggrund af fire interviews med ledelse, medarbejder, frivillige og unge samt viden fra en evaluering udført af Oxford Research i 2020³ (Jakobsen, Larsen & Boulund, 2020).

Bindeleddet⁴ er en civilsamfundsorganisation, der arbejder for at sikre netværk og relationer for unge i hjemløshed, hvoraf mange er tidligere anbragte og i målgruppen for efterværn via servicelovens § 76. Indsatsen opererer i Aarhus, Esbjerg og Vejle Kommuner. Den består af fælles ugentligt samvær mellem de unge og frivillige på ungeherbergerne, hvor frivillige initierer forskellige aktiviteter i og uden for huset. Derudover består indsatsen også af individuelle mentorforløb mellem frivillige og unge – baseret på den relation, som opstår gennem det ugentlige samvær.

Bindeleddet startede som et projekt i 2016 som en del af initiativet Morgencaféen. Efterfølgende er det blevet en selvstændig fond. Der er tre ansatte og en række frivillige involveret i indsatsen. De frivillige er tilknyttet ungdomsherberger og væresteder, hvor indsatsen foregår. Der er en tilknyttet en driftsleder i henholdsvis Jylland og Sjælland, som hver især varetager kontakten til de forskellige forsorgshjem og væresteder i deres geografiske region.

Formålet med indsatsen i Bindeleddet er, at de unge får et positivt socialt netværk, færre belastningsfaktorer og et meningsfuldt liv med mulighed for uddannelse, job og egen permanent bolig – dette ved at lære de unge at fastholde positive sociale relationer, opnå indsigt i og accept af sig selv samt tilegne sig redskaber til mestring af de udfordringer, de oplever.

4.2.1 Målgruppe og rekruttering af unge

De unge, som Bindeleddet henvender sig til, er i en meget udsat position. Indsatsen retter sig mod unge hjemløse, der bor midlertidigt på ungdomsherberger, eller unge tidligere anbragte, der kommer på væresteder for unge tidligere anbragte.

Det er ikke et kriterie for at modtage indsatsen, at de unge skal være i målgruppen for efterværn, men i indsatsen vurderes det, at disse unge udgør en væsentlig del af målgruppen. En stor del af de unge, som Bindeleddet er i kontakt med på ungdomsherbergerne eller værestederne, er enten i efterværn via § 76 i serviceloven eller har været det, ligesom en del også er tidligere anbragte. Bindeleddet ligger ikke inde med data om de unges baggrund, men vurderer, at over halvdelen af de unge, de er i kontakt med, er tidligere anbragte.

---

³ Evalueringen kan rekvireres ved henvendelse til kontakt@bindeleddet.org

⁴ <https://www.bindeleddet.org/>

Erfaringen i Bindeleddet er, at de unge i indsatsen har vidt forskellige livsskæbner med hver deres unikke problemstillinger. Et gennemgående fællestræk ved de unge i indsatsen er deres ikkeeksisterende eller meget svage netværk. Oplevelsen i Bindeleddet er, at de fleste andre unge med lignende problemer, som har et tyndslidt, men dog eksisterende netværk, bliver hjulpet, før de ender i decideret hjemløshed og på de ungdomsherberger, hvor Bindeleddet arbejder. Det er ifølge Bindeleddet selv det, der adskiller deres målgruppe fra gruppen af unge med lignende udfordringer. En del af de unge i Bindeleddet har svære misbrugsproblemer og store psykiske vanskeligheder, begge dele i varierende grad ubehandlet. Da indsatsen i Bindeleddet varetages af frivillige, som ikke nødvendigvis har specialpædagogiske kompetencer, er det ikke muligt at inkludere personfarlige unge i indsatsen.

4.2.2 Forandringsteori

Bindeleddet arbejder ud fra en grundlæggende antagelse om, at relationer er en grundsten og en kerneværdi i et menneskeligt liv. Det at have relationer til andre er grundlæggende for den menneskelige tilværelse, fordi mennesket ikke er skabt til at være alene, men til at være social. Bindeleddet har derfor ikke et direkte fokus på job og uddannelse, men oplever, at en primær social relation kan frigøre energi hos de unge til at tænke på andre livsområder, herunder job og uddannelse.

Bindeleddets frivillige mentorer (eller "kontaktpersoner", som nogle unge betegner dem) udgør kernen i indsatsen. Deres opgave er dels at forstå det gruppebaserede ugentlige samvær, dels at etablere individuelle relationer med de enkelte unge. Indsatsen finder sted på de ungdomsherberger og væresteder, hvor de unge bor eller opholder sig i varierende perioder.

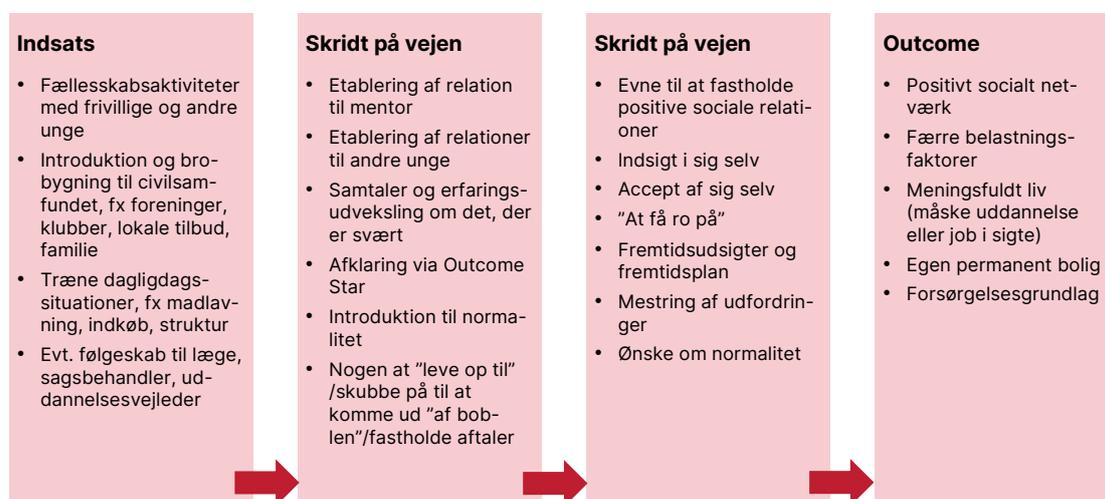
Gruppen af frivillige møder op to gange ugentligt i to hold af 2 timers varighed på det ungdomsherberg eller værested, hvor de unge bor. De frivillige er der på samme ugedag og tidspunkt hver uge. De frivillige initierer aktiviteter i fællesområderne, som de unge kan deltage i. Erfaringen i indsatsen er, at forudsigeligheden i de frivilliges fremmøde, og at det at de møder konsekvent op, er vigtigt for de unges tiltro til indsatsen – dette selvom de unges eget fremmøde er meget svingende. Der kan eksempelvis forekomme aftener, hvor ingen af de unge møder op. Det er de frivilliges opgave at tilbyde normalitet. De unges normale miljøer er præget af psykisk sygdom og kriminalitet, men de frivillige er ressourcestærke og giver de unge indblik i og erfaringer med samvær i et normalt miljø, hvor man fx ikke er påvirket af rusmidler. Ud over gruppensamværet på herbergerne eller værestederne planlægges der af og til også aktiviteter ud af huset. Det kan fx være sportsskampe, klatring eller andet, som finansieres af Bindeleddet. Disse ture ud af huset opstår ofte som følge af ønsker i gruppen af unge og frivillige.

Mentorforløbene etableres ved at skabe individuelle relationer mellem en ung og en frivillig. En ung, som har fået en meget udbytterig mentorrelation, beskriver i et interview en indledende skepsis over for tanken om et mentorforløb – på trods af at den unge oplevede at have en god kontakt med den frivillige, der blev den unges mentor. I interviewet fremhæver den unge positivt det forhold, at relationen ikke blev påtvunget, men fik lov til at vokse frem i forbindelse med fællesaktiviteterne.

I mentorforløbene anvender mentorerne det validerede progressionsmålingsredskab 'Outcomes Star' hver tredje måned. Redskabet er udviklet til målgruppen af unge hjemløse og kortlægger deres liv inden for 10 livsdimensioner. Redskabet anvendes som et dialogredskab, og for nogle unge kan visualiseringen af deres liv – og eventuelle progression – være en hjælp og en motiverende faktor for dem. Der stilles i indsatsen ikke krav om anvendelsen af redskabet – dette som følge af, at en del af de unge har negative erfaringer med at 'blive målt og vejjet', og anvendelsen af redskabet må derfor ikke stå i vejen for udvikling af relationen til den unge.

I nedenstående forandringsteori (Figur 4.2) for Bindeleddet skitseres indsatsens aktiviteter, skridt på vejen i de unges udvikling og det ønskede outcome af indsatsen for de unge.

Figur 4.2 Forandringsteorien for indsatsen i Bindeleddet

Kilde: Jakobsen, Larsen & Boulund (2020).

Tidshorizonten i indsatsen er på den ene side kortsigtet og umiddelbar og på den anden side meget langsigtet. Den er kortsigtet, fordi der meget umiddelbart arbejdes med, hvordan progressionen ser ud på de mål, som redskabet Outcome Star indeholder. Den er langsigtet, fordi målet i sidste ende er opnåelse af et stabilt og normalt liv med tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked, eksempelvis med en 5-7 års horisont. Selvom indsatsen ikke har et direkte erhvervsrettet eller uddannelsesmæssigt fokus, er erfaringen i indsatsen, at de unges fokus på selvforsørgelse vokser naturligt frem, da det automatisk bliver en del af de unges drømme om et godt liv.

Bindeleddets indsats er evalueret af Oxford Research i 2020. Evalueringen finder positive virkninger af Bindeleddets indsats for de unge, som opnår markant positiv progression på samtlige af de 10 livsområder, der måles på i Outcome Star. I evalueringen er det et fund, at de unge generelt er gået fra at være motiverede, men ude af stand til at foretage forandringer i livet, til nu at handle aktivt og problemløsende og selv (kunne) tage ansvar for deres egen videre udvikling. Evalueringens fund bekræfter i vid udstrækning forandringsteorien for Bindeleddets indsats. Der er særligt to forhold, som fremhæves positivt: at der etableres en ikke-professionel og ligeværdig relation mellem jævnaldrende frivillig mentor og ung, og at de unge får positive rollemodeller, som viser dem, hvordan de kan leve et "normalt" liv.

Det siger de to interviewede unge:

De unge beskriver, at de får følelsen af, at de frivillige og ansatte i Bindeleddet udviser omsorg for dem, og at de oprigtigt interesserer sig for dem. Oplevelsen er, at medarbejderne og de frivillige er vedholdende og insisterende i deres fremmøde, ligesom de har positive forventninger og udviser tillid til de unge – også selvom de unge ikke nødvendigvis kan indfri forventninger på kort sigt.

De unge beskriver fællesaktiviteterne i indsatsen som væsentlige, dels fordi det at mødes om nogle hyggelige aktiviteter er rart og en god måde at blive inkluderet i gruppen på, dels fordi fællesskabet tillader relationerne mellem unge og mentorer at vokse frem naturligt. De unge oplever samtalerne med mentorerne om mål, drømme og planer som en naturlig del af samværet.

De unge italesætter, at deres deltagelse i Bindeleddet og samværet her har bevirket, at de i højere grad også gør brug af andre gruppetilbud og generelt oplever at være blevet mere socialt aktive.

4.2.3 Aktører, roller og ansvar

Driftslederen for Bindeleddet varetager kontakten til de forskellige ungdomsherberger og væresteder i deres geografiske region. Det inkluderer kontakten til de ansatte på ungdomsherbergerne eller værestederne samt de frivillige, som er tilknyttet det enkelte herberg eller værested.

De frivillige koordinerer selv aktiviteterne i indsatsen. Der hænger ofte en liste over planlagte aktiviteter op, så de unge kan se frem til, hvad der sker, og Bindeleddet afholder eventuelle udgifter forbundet med aktiviteterne. De frivilliges opgave er først og fremmest at være sociale med de unge og sikre en hyggelig og imødekommende stemning. Derudover taler de med de unge om de muligheder, de har, herunder muligheden for at få tilknyttet en af de frivillige som mentor, som kan støtte den unge i håndteringen af konkrete udfordringer i den unges liv. Det er de frivilliges rolle at tilbyde deres mentorskab ved at tage kontakt til frivilligkoordinatoren, som tager videre kontakt til personalet på herberget. Herefter er det personalet på herberget eller værestedet, som afsøger, om den unge er interesseret i at få tilknyttet den frivillige som mentor. Hensigten med denne procedure er at sikre, at den unge ikke sættes i en situation, hvor den unge ikke oplever at have mulighed for at takke nej til den frivillige.

De unge og de frivillige matches efter at have lært hinanden at kende i gruppesamværet. Det første år af relationen beskrives som 'intensivt', men der er ingen afgrænsning af, hvor længe den individuelle mentorrelation kan vare ved. Tidligere var indsatsen afgrænset til ét år, men erfaringen i Bindeleddet var, at det afledte et uheldigt signal om kun at have et år til at lykkes. Dette foranledigede, at både de unge og mentorer oplevede et pres, som virkede imod hensigten om at opbygge stabile og vedvarende relationer. Derfor er indsatsen nu tilretteagt efter en forventning om, at relationen mellem ung og mentor kan nedtrappes efter et år, fx ved at den unge og mentoren kan ses hver fjortende dag eller en gang om måneden frem for ugentligt.

I Bindeleddet anses supervision af de frivillige som centralt – dette både for at sikre kvalitet i relationen mellem de frivillige og de unge samt for at motivere de frivillige og deres indsats og derigennem fastholde de frivillige. Supervisionen varetages af en autoriseret

psykolog. Der er fast planlagt supervision for de frivillige hver tredje måned med mulighed for individuel supervision i tilfælde, hvor det vurderes nødvendigt. De frivillige fremhæver eksempelvis muligheden for at få et fagfagligt blik på de ting, de oplever i relationen med de unge. En af de frivillige fremhæver desuden, at et godt netværk af frivillige imellem fungerer som et godt supplement til den professionelle sparring og supervision.

4.2.4 Økonomi og implementering

Dette afsnit ser på, hvilke forhold der fremstår som væsentlige for at drive en indsats som Bindeleddet. Afsnittet er baseret på ledelsens og ansattes vurderinger suppleret af de interviewede frivilliges egne oplevelser, ligesom pointer fra evalueringen udarbejdet af Oxford Research også inddrages.

Bindeleddet er hovedsagelig støttet af det Obelske Familiefond – dette frem til 2023. Omkostningerne til indsatsen består af løn til de ansatte samt betaling af udgifter til aktiviteter og ture ud af huset.

De frivillige er kernen i indsatsen, dels via deres fælles samvær med de unge, dels via individuelle mentorforløb med de unge. Det er derfor vurderingen, at det er vigtigt at have et særligt fokus på at sikre de rette betingelser for de frivilliges arbejde med de unge. Det er oplevelsen fra ansatte såvel som frivillige selv, at det gør en stor og positiv forskel for de unge, at de frivillige hverken er lønnede eller professionelle, hvilket har karakteriseret mange af de primære relationer, som de unge har mødt i store dele af deres liv. De frivillige er "almindelige mennesker", som er frivillige i Bindeleddet, fordi de har lyst til at gøre en forskel for de unge, og ikke fordi de har en særlig faglig kompetence, som passer til de enkelte unges behov for eksempelvis behandling eller støtte. De frivillige rekrutteres således ikke på baggrund af særlige faglige kompetencer, ligesom der heller ikke stilles krav til deres alder eller baggrund. I Bindeleddet er det vurderingen, at det er fornuftigt at have forskellige typer af frivillige, som de unge kan spejle sig i. De frivillige modtager ikke egentlig kompetenceudvikling for at kunne arbejde i Bindeleddet, men udvælges, fordi de har evnen til menneskelig relationsdannelse.

Bindeleddets lønnede ansatte oplever, at det i perioder kan være en udfordring at rekruttere og fastholde frivillige. De frivillige – og ikke mindst deres stabile fremmøde over for de unge – opleves som centralt for indsatsen, og derfor har man i Bindeleddet stort fokus på at rekruttere de rette frivillige.

Samarbejdet med de ansatte på ungdomsherberger eller væresteder er ligeledes afgørende for, at Bindeleddet kan levere en stabil indsats for de unge. De ansatte på ungdomsherberger eller væresteder har mere kontinuerlig indsigt i, hvad der sker i de unges liv, som kan være præget af store forandringer på kort tid. De frivillige møder derimod kun de unge en gang om ugen, hvorfor der kan ske meget i de unges liv i den mellemliggende periode. Samarbejdet med de ansatte på herbergerne er derfor afgørende for, at de frivillige kan iværksætte en rettidig indsats, herunder fx fremskynding af etableringen af et mentorforløb i tilfælde, hvor en ung skal fraflytte ungdomsherberget. Bindeleddet er således afhængig af den viden, som de ansatte på ungdomsherberger og væresteder har om de unges situation. Samarbejdet mellem ungdomsherberger eller væresteder og Bindeleddet hviler således på gensidig opbakning til hinandens indsats og arbejde.

4.2.5 Karakteristik inspireret af lovende praksis

Vidensgrundlag: De ansatte og frivillige i Bindeleddet arbejder ikke med udgangspunkt i ét specifikt teoretisk fundament. Hovedfokus i indsatsen er relationsdannelse, men arbejdet er ikke afgrænset af konkrete teorier eller metoder. Den positive virkning af Bindeleddet er dokumenteret i evalueringen af Oxford Research.

Koncept: Bindeleddets indsats er velbeskrevet, herunder de faste rammer for de frivilliges samvær med gruppen af unge. Der arbejdes med mål for de unge i indsatsen, og de unge er selv med til at definere, hvilke områder de ønsker at arbejde med. Indsatsen vurderes overførbart til andre herberger eller væresteder for unge. Overførbareheden hviler dog på en support af de frivillige fra de ansatte i Bindeleddet samt af et tæt samarbejde mellem Bindeleddets ansatte og de fagprofessionelle på herberger eller væresteder.

Udfoldelse: Som et led i indsatsen gennemføres der løbende fælles faglig refleksion i forbindelse med supervisionen af de frivillige. I indsatsen er der fokus på relationelt samarbejde, både helt generelt i indsatsens koncept og konkret i form af en screening af de frivillige i forbindelse med rekrutteringen i forhold til relationskompetencer. Indsatsen tilpasses de unge i indsatsen både i form af tilrettelæggelse af dynamiske og skiftende gruppeaktiviteter på herberger eller væresteder, og i form af det individuelle match mellem mentor og ung, hvor det kun er rammen, der er fast, men ikke det indholdsmæssige fokus i relationen.

Tilpasning: Indsatsen i Bindeleddet tilpasses løbende, så den matcher de unges konkrete behov, dels via de arrangerede aktiviteter i fællessamværet mellem de frivillige og de unge på ungdomsherberger eller væresteder, dels i den individuelle mentorrelation, hvor frivillig mentor og ung selv aftaler, hvad de har lyst til at lave. Der foretages en systematisk monitorering af de unges progression ved brugen af redskabet 'Outcomes Star'. Redskabet anvendes dog primært som et dialogredskab den unge og mentor imellem og ikke til mere langsigtet resultatmåling af indsatsen.

4.3 Projekt Housing First for unge i Odense Kommune

Beskrivelsen af Projekt Housing First for unge i Odense Kommune er udarbejdet på baggrund af samlet set fem interviews med henholdsvis projektleder, projektmedarbejder, en CTI-kontaktperson og en af de unge i indsatsen. Desuden er der anvendt materiale fra projektet selv, såsom projektbeskrivelsen samt projektets egne erfaringsopsamlinger.

Forskning viser, at perioden fra endt anbringelse til egen bolig er særlig sårbar og risikofyldt i forhold til at ende i hjemløshed for tidligere anbragte unge (Benjaminsen, Enemark & Jeppesen, 2020). Det kræver mange ressourcer af den enkelte unge at søge efter og finde bolig, etablere sig fysisk i det nye hjem samt finde sig socialt og mentalt til rettet i en ny bolig- og livssituation på egen hånd. Mange af de unge har et sparsomt socialt netværk og flere forskellige psykiske og sociale udfordringer og mangler i denne overgang derfor helt essentiel social, psykisk og praktisk støtte til at overkomme de mange udfordringer, der opstår i forbindelse med overgangen fra anbringelse til egen bolig.

I Projekt Housing First for unge i Odense Kommune har man valgt at arbejde med at styrke indsatsen over for netop gruppen af tidligere anbragte, som er i særlig risiko for hjemløshed, ved at tilbyde de unge en særlig koordineret indsats som efterværn eller bostøtte i en afgrænset periode. Projekt Housing First for unge er et modningsprojekt under Satspuljen udmøntet af Socialstyrelsen, som har eksisteret i Odense Kommune siden oktober 2020 og er afsluttet i december 2021. Formålet med projektet er at afprøve og modne en styrket Housing First⁵-indsats for unge i risiko for hjemløshed ved at kvalificere og videreudvikle kommunens arbejde og samarbejde omkring målgruppen af unge i alderen 14-24 år.

Målet med projektet er – gennem større opmærksomhed på målgruppens risikofaktorer – et styrket fælles fagligt fundament og tydeligere sagsgange på tværs af aktører for at sikre en helhedsorienteret og stabil boligindsats, hvorved kommunen kan tilbyde en tidligere og mere målrettet indsats. Den styrkede indsats går konkret ud på at tilbyde unge i størst risiko for hjemløshed en særlig intensiv og tidsafgrænset indsats i form af et CTI-forløb (Critical Time Intervention), som er en evidensbaseret bostøttemetode, der varer i ni måneder. I dette forløb får den unge tilknyttet en fast kontaktperson, som arbejder ud fra et lavt caseload med en fleksibel tilrettelæggelse af støtten ud fra den unges behov uden et fastsat timeantal. Dette skal støtte den unge i overgangen fra anbringelse til en stabil livssituation i egen bolig, bl.a. ved at arbejde målrettet med styrkelse af den unges sociale netværk. Med projektet forventes det, at flere unge får en vellykket overgang til eget hjem og færre ender i hjemløshed.⁶

Den yngste del af målgruppen tilbydes ikke CTI-forløb, men i stedet et særligt forebyggende forløb, som foregår i samarbejde med de institutioner, som de unge bor på.

4.3.1 Målgruppe og rekruttering af unge

Aldersgruppen for projektet er unge i alderen 14-24 år. Odense Kommune har valgt, at projektet skal målrettes unge, der er eller har været anbragt, samt unge, der er eller har haft ophold på et botilbud. De unge, der tilbydes indsatsen, er unge, der udviser tegn på særlige risikofaktorer, jf. Socialstyrelsens Opsporingsguide, som er et redskab til at identificere og opspore risikofaktorer hos særligt unge i risiko for hjemløshed⁷.

Målgruppen af unge, der tilbydes indsatsen, har typisk mange forskellige problematikker og udfordringer som følge af dysfunktionelle opvækstvilkår i deres barn- og ungdom, der har ført til anbringelsen. Ofte har de oplevet store svigt og traumer og har psykiske udfordringer, skolevægring samt risikofyldt adfærd, fx i form af brug af stoffer og alkohol. Ligeledes har de unge typisk meget begrænset socialt netværk og familietilknytning og er ofte præget af ensomhedsproblematikker og er socialt isolerede. I løbet af projektperioden har 25 unge i alderen 14-25 år modtaget enten et CTI-forløb eller en forebyggende indsats. Fordi målgruppen i projektet spænder bredt fra unge på 14 år til unge op til 24 år, har projektet fokus på tre grupper:

---

⁵ Housing First er en helhedsorienteret tilgang til hjemløshed, hvor borgeren tilbydes en selvstændig bolig samtidig med social støtte. Læs mere på <https://socialstyrelsen.dk/voksne/hjemloshed/housing-first>

⁶ Projektbeskrivelse – Housing First for unge i Odense Kommune.

⁷ Opsporingsguiden bruges som dialogværktøj mellem fagpersoner, der er kontakt med den unge, samt inddragelse af den unge selv. Se Socialstyrelsen (2019).

CTI-metoden tilbydes til de ældre unge (16-24-årige), som står ved overgangen fra anbringelse til eget voksenliv, hvor støtten særligt er målrettet overgangen ud i egen bolig. Disse unge er tilbudt et CTI-forløb som en form for udslusning fra anbringelsen, hvor udslusningen understøttes af en helhedsorienteret plan, der går på tværs af de kommunale aktører, som den unge er i berøring med. CTI-forløbene tilbydes også til unge, som allerede har været i en overgang fra institution eller plejefamilie til eget hjem, men som har oplevet en kaotisk overgang og har brug for støtte til fastholdelse af boligen⁷.

Til de yngste unge (14-16/17-årige) har man i projektet valgt at arbejde med særlige forebyggende indsatser, som gives til de unge, som stadig er i anbringelsen, og som skal forberede dem på en senere overgang til et selvstændigt voksenliv. De forebyggende indsatser foregår i tæt samarbejde med personalet på de institutioner, som de unge bor på, og består bl.a. af fx traumeinformeret indsats, familiemægling samt fokus på netværk og social inklusion. De forebyggende forløb til de yngste i målgruppen gives som supplement til den foranstaltning, de allerede er visiteret til.

Rent juridisk har ca. halvdelen af de ældre unge i indsatsen modtaget CTI-forløbene som bostøtte efter serviceloven § 85. Dette har været tilfældet, eftersom hjælp efter servicelovens § 76 kun gælder for unge i alderen 18-22 år. Samtidig har en del af de unge over 18 år ikke tidligere været anbragt efter servicelovens § 52, stk. 3, pkt. 7, men derimod været på et midlertidigt ophold på et § 107-botilbud. Erfaringen i projektet er, at der i praksis ikke har været forskel på de unge, som har modtaget forløbet efter de to forskellige paragraffer, og i praksis har der heller ikke været forskel på den støtte, de har modtaget i forbindelse med forløbene. Alle forløb har været tilrettelagt individuelt efter den unges behov og situation. Hvis den unge har modtaget støtte før det 18. år, har denne fået tildelt støtte efter servicelovens § 76. Hvis dette ikke har været tilfældet, har den unge modtaget støtte efter § 85 i serviceloven. Der har dog ikke været indholdsmæssig forskel på støtten på trods af, at de unge kan have modtaget den efter forskellige paragraffer i serviceloven.

Én af præmisserne for at modtage et CTI-forløb er, at man som borger skal kunne forstå og rumme den tidsafgrænsning, der er i forløbet. Den unge skal deltage i og tage ansvar for egen proces og sammen med kontaktpersonen kunne udtrykke og fastsætte nogle tydelige behov og ønsker for indsatsen. Det kræver et vist kognitivt funktionsniveau at kunne deltage i et CTI-forløb, hvorfor unge med eksempelvis lav IQ eller ringere kognitivt funktionsniveau i stedet er blevet tilbudt almindelig en kontaktperson eller bostøtte uden for projektet.

4.3.2 Forandringsteori

Projekt Housing First for unge i Odense Kommune indeholder seks forskellige elementer og metoder, der alle bidrager til en styrket, helhedsorienteret indsats over for unge, der er eller har været anbragt, i overgangen til egen bolig. Et bærende element har været at tilbyde de unge CTI-forløb eller et forebyggende forløb, hvortil alle medarbejdere har modtaget relevant opkvalificering.

I tillæg til disse indsatser har der været fokus på at anvende Samarbejdsmodellen, som er et redskab udviklet af Socialstyrelsen, der skal understøtte, at unge med psykiske

vanskeligheder oplever at få den nødvendige, sammenhængende og helhedsorienterede støtte fra kommune, region og øvrige relevante aktører⁸. Formålet med at arbejde med Samarbejdsmodellen har været at understøtte de unges helhedsorienterede sagsforløb og styrke samarbejdet om de enkelte unge, Samarbejdsmodellen bliver i projektet anvendt som udgangspunktet for at udarbejde helhedsplaner for de unge, så der sikres inddragelse af relevante aktører og koordinering af en fælles plan, hvilket giver de unge en oplevelse af en helhedsorienteret støtte.

Samarbejdsmodellen er ikke anvendt konsekvent i alle forløb, da ikke alle myndighedsrådgivere er lykkedes med at få igangsat arbejdet med modellen. En læring fra projektet er således at kunne have egne myndighedsrådgivere tilknyttet projektet for at sikre en gennemgående brug af Samarbejdsmodellen, idet det for mange er en ny metode, som kræver tid at implementere.

I projektet anvendes Opsporingsguiden til at screene for risikofaktorer, når de unge tilbydes indsatsen, ligesom der er arbejdet med en styrket boligindsats samt et styrket samarbejde med psykiatrien. Ikke mindst er der arbejdet målrettet med at udarbejde systematiske sagsgange for inddragelse af civilsamfundet med henblik på at finde relevante tilbud til den unge, som kan supplere støtten fra kontaktpersonen og hjælpe den unge videre, når indsatsen ophører. Netop forankringen af indsatsen 'lokalt' ved brug af frivillige aktører er et centralt element i CTI-metoden⁷.

Kernen i projektet er anvendelsen af CTI-Metoden, som er et tidsafgrænset, helhedsorienteret støtteforløb på ni måneder og er særligt velegnet til udsatte borgere, som befinder sig i kritiske overgange, eksempelvis anbragte eller tidligere anbragte unge i overgangen fra ungdomsliv til voksenliv⁹. Ved at tilknytte en primær kontaktperson og eller bostøtte som støtte til den unge i en intensiv og tidsafgrænset periode er det målet, at den unge skal opleve individualiseret støtte til de psykiske udfordringer og praktiske behov, som den enkelte unge måtte opleve i overgangsperioden. Centralt for metoden er, at den er recovery-orienteret og gør borgeren til den centrale vidensperson i indsatsen, hvorfor støtten tilrettelægges ud fra borgerens egne behov og ønsker. Indsatsen er opdelt i tre faser og er mest intensiv i starten af perioden og derefter aftagende. Målet er, at der i løbet af ni måneder er skabt en stabil boligsituation for den unge samt arbejdet med at styrke den unges sociale netværk. Dette kan fx være ved at involvere biologisk familie og/eller plejefamilie eller anden omgangskreds praktisk i overgangen, samtidig med at indsatsen har særligt fokus på at bygge bro til relevante civilsamfundsorganisationer og frivillige tilbud, der i videst mulige omfang kan blive en del af den unges netværk. Dette skal resultere i, at den unge efter forløbet står styrket i forhold til sit sociale netværk og i et langsigtet perspektiv er bedre rustet i til at løse de udfordringer, der opstår i voksenlivet som tidligere anbragt ung.

Arbejdet med det sociale netværk omkring den unge er centralt i projektet. Gennem anvendelsen af Netværkshort arbejdes der med at bevare og inddrage den unges eksisterende netværk i overgangen, selvom dette for nogle unge er sparsomt, og relationer til familie (biologisk som plejefamilie) ofte er konfliktfyldte. Ligeledes arbejdes der med at

---

⁸ <https://socialstyrelsen.dk/unge/psykisk-saarbarhed/metoder-og-tilgange>

⁹ <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/Udviklings-og-Investeringsprogrammerne/dokumenterede-metoder-voksne-og-handicap/om/cti>

udvide den unges netværk ved, sammen med den unge, at opsøge blivende, ikke-betalte relationer i form af civilsamfundsorganisationer, der kan støtte den unge i forskellige udfordringer, når kontaktpersonen ikke længere er til rådighed. Det kan fx være en frivillig forening af økonomistuderende, som yder økonomisk rådgivning til eksempelvis udsatte unge, der har behov for støtte til at lægge budget og holder styr på økonomien, når de flytter for sig selv. Dette er opgaver, som kontaktpersoner eller bostøtter ofte løser for de unge, men i dette projekt har man haft særlig opmærksomhed på at bygge bro til frivillige tilbud, der kan tage over, når den unge ikke længere har sin kontaktperson, og på den måde skabe flere blivende, ikke-betalte relationer omkring den unge, som kan støtte den unge i et langsigtet perspektiv. Brobygningen er ikke lykkedes i det omfang, som projektet har ønsket sig. Dette skyldes bl.a., at det er en meget anderledes opgave for udførerne at skulle brobygge til nye tilbud for den unge i stedet for at løse opgaven selv. Projektmedarbejderne italesætter det som et paradigmeskift, at man er på vej væk fra den meget omsorgsbaserede støtte til en mere brobyggende støttefunktion i måden at tænke netværk på. Dette er en faglig omstilling, der kræver tid, og et ændret fokus for mange af de fagpersoner, der arbejder som kontaktpersoner eller bostøtter for de unge i målgruppen, men det har været en vigtig og interessant læring for projektet og noget, man ønsker at arbejde videre med fremadrettet.

Det siger den interviewede unge:

Den unge oplever, at forløbet indledningsvis var koncentreret om at få hjælp til praktiske forhold, herunder bolig, og at relationen til kontaktpersonen først sidenhen blev etableret. Den unge har oplevet dette hensigtsmæssigt, da vedkommende havde et akut behov for hjælp til bolig, men italesætter også, at det har været en vigtig del af indsatsen at få skabt en relation mellem den unge og kontaktpersonen. Den unge beskriver, at opbygningen af relationen til kontaktpersonen var svær, fordi det er hårdt og grænseoverskridende at blotte sig. Den unge italesætter, at det er afgørende, at kontaktpersonen er én, man "klinger" med, da den unges investering i relationen ellers kan opleves som ligegyldig af den unge.

Den unge fortæller at have oplevet, at etableringen af en gode relation til kontaktpersonen har gjort det muligt at have én at snakke om følelser og personlige forhold med, og den unge fremhæver i den sammenhæng kontaktpersonens livserfaring og overblik positivt. Den unge har på den baggrund oplevet at få sparring og blive udfordret på en god måde.

Oplevelsen hos den unge er, at det vigtigste enkeltstående element i indsatsen – ud over et godt match mellem ung og kontaktperson – er, at den unge kan tage kontakt til kontaktpersonen om hvad som helst og på alle tidspunkter. Dette bevirker, at relationen opleves som et reelt sikkerhedsnet for den unge, hvis det brænder på.

4.3.3 Aktører, roller og ansvar

Projekt Housing First for unge er organiseret som et bredt samarbejde mellem Børn- og Ungeforvaltningen, Beskæftigelses- og Socialforvaltningen og Ældre- og Handicapforvaltningen i Odense Kommune. Det brede samarbejde er centralt, da målgruppen organisatorisk er spredt over flere forvaltninger, afdelinger og samarbejdspartnere, og fordi indsatsen netop har til hensigt at styrke en tværgående og sammenhængende indsats for de unge. Projektet består af en styregruppe af chefer i de fagområder i kommunen under de tre forvaltninger, der har borgere i målgruppen, som mødes ca. hver tredje måned i projektperioden.

Ud over styregruppen består projektet af en projektleder på fuldtid samt tre fuldtids projektmedarbejdere, hvis opgave har været at udvikle indsatsen og understøtte den i driften. Ligeledes har de arbejdet med at udvikle og implementere de seks indsatsselementer, som beskrives ovenfor.

Der har været tilknyttet fire CTI-udførere på projektet, som har delt deres tid mellem Housing First for unge projektet og som kontaktpersoner og bostøtter for unge uden for projektet. De fire udførere har modtaget uddannelse i CTI-metoden samt de øvrige metoder projektet anvender, eksempelvis brug af Netværkskort samt indføring i samarbejde med relevante civilsamfundsorganisationer, der kan bidrage til at styrke den unges netværk.

Den forebyggende indsats til de yngre i målgruppen er, som beskrevet, udført dér, hvor de unge er anbragt. Her er det personalet på de opholdssteder, hvor de unge bor, der har fået opkvalificeret deres viden på området for at kunne tilbyde forebyggende indsats.

De unge, der har været en del af projektet, har beholdt deres oprindeligt tildelte myndighedsrådgivere, som ikke har været en del af projektorganisationen. Myndighedsrådgiverne er dog blevet opkvalificeret i Samarbejdsmodellen og er blevet understøttet af projektet. En erfaring i projektet har i den forbindelse været, at det havde været hensigtsmæssigt, hvis projektet havde haft selvstændige myndighedsrådgivere tilknyttet for i højere grad at kunne understøtte indsatsen på myndighedsniveau.

4.3.4 Økonomi og implementering

Projektet har i forbindelse med Satspuljen modtaget 3.624.413 mio. kr. til at udvikle, implementere og drive indsatsen i knap halvandet år. Midlerne fra Satspuljen er primært anvendt til ansættelse af projektteamet, der har stået for at implementere de seks indsatsselementer samt opkvalificering af eksisterende udførende medarbejdere i bl.a. CTI-metoden, Samarbejdsmodellen og brug af netværkskort.

Et kerneelement i projektet i et implementeringsperspektiv er anvendelse af CTI-metodens tidsafgrænsning, som gør det muligt at arbejde intensivt på at skabe forandring i den unges liv i en sårbar overgangsfase over kort tid. Ligeledes er et kerneelement i projektet anvendelsen af det lave caseload, der knytter sig til CTI-metoden. Det vil sige, at det sikres, at medarbejderens opgavemængde i forbindelse med borgerstøtte passer med, at de kan yde borgerne den nødvendige støtte og fleksibilitet inden for deres arbejdstid (Mehlsen & Amilon, 2018). Ofte vil caseloaden være lav, når der arbejdes med CTI-metoden, således at en CTI-udfører kan være fuldt fleksibel i forhold til at kunne støtte borgeren, når borgeren har brug for det, herunder særligt i starten af et forløb, hvor intensiteten af indsatsen er højest. Det er projektlederens vurdering, at CTI-metoden, som alternativ til almindelig bostøtte eller kontaktpersonforløb uden det tilpassede caseload, vil koste det samme over en ni måneders periode. CTI-metoden vil muligvis være mere omkostnings tung de første måneder, hvor indsatsen er mest intensiv, men på længere sigt er det vurderingen, at det er besparende at inddrage de unge tilstrækkeligt nok og tidligt i processen.

De øvrige elementer, der er centrale i et implementeringsperspektiv, er den styrkede boligindsats, der skal sikre, at den unge, med hjælp fra kontaktpersonen, finder en bolig og klædes godt på til at kunne bo i eget hjem. Derudover er den helhedsorienterede indsats

gennem anvendelse af Samarbejdsmodellen et kerneelement for at sikre koordinering på tværs af de forskellige kommunale og regionale aktører, der er i berøring med den unge. Tilsvarende er brobygningen til civilsamfundsorganisationer vigtig for, i videst muligt omfang at skabe bæredygtige (ikke-betalte) relationer, som den unge kan trække på, når støtten og samarbejdet med kontaktpersonen ophører.

4.3.5 Karakteristik inspireret af lovende praksis

Vidensgrundlaget: Housing First for unge i Odense er et metodisk og teoretisk funderet projekt, der gør brug af allerede grundigt afprøvede metoder til målgruppen. CTI-metoden er en evidensbaseret og dokumenteret metode til lignende målgrupper, ligesom flere af de andre metoder, som projektet gør brug af, er afprøvede i praksis, såsom Samarbejdsmodellen. Tages der ligeledes afsæt i Housing First-tankegangen, hvor borgerens boligsituation først og fremmest stabiliseres, samtidig med at der arbejdes med psykosocial støtte og opbygning af netværk, er der god grund til at forvente gode resultater af indsatsen, der endnu ikke er evalueret.

Koncept: Konceptet i projektet Housing First for unge er velbeskrevet, og de forskellige elementer af indsatsen samt aktørers roller og ansvar er tydeligt afgrænsede. Indsatsen tager udgangspunkt i den unges behov og tilrettelægges *sammen* med den unge. Den unge er selv med til at opstille mål for indsatsen og følge op på dem. Indsatsen vurderes derfor overførbart til andre kommuner, som ønsker at arbejde med samme metoder til målgruppen; dog vil der formentlig være behov for lokal tilpasning i forhold til arbejds-gange og forankring i kommunen.

Udfoldelse: Som en del af projektet har man opkvalificeret relevante medarbejdere i tilknytning til projektet, således at der er udviklet et fælles metodisk grundlag og fælles kompetenceopbygning på tværs. Alle udførere er blevet undervist i henholdsvis CTI-metoden, traumeinformerede indsatser, netværk og familiemægling. Kompetenceopbygningen har understøttet det "fælles sprog" for aktørerne omkring de unge i risiko for hjemløshed. I projektgruppen er der løbende afholdt CTI-sparring i forhold til brug af metoden, hvor projektteamet sammen med udførerne har drøftet brug af metoden samt eventuelle udfordringer i fællesskab. Desuden har man ad to omgange købt supervision af en CTI-underviser for at give supervision og sparring til udførerne i forhold til brug af metode og traumefokus i indsatsen. Som tidligere nævnt har en del af de myndigheds-socialrådgivere, der har unge med i projektet, fået undervisning i Samarbejdsmodellen, men det har vist sig, at projektperioden på knap halvandet år er for kort tid til at nå at udbrede den form for samarbejdsmetode grundigt.

Tilpasning: Som et led i CTI-metoden har der på borgerniveau været mulighed for at tilrettelægge indholdet af selve indsatsen individuelt, og som en del af indsatsen følges der op på målene sammen med den unge selv. Den unges forløb dokumenteres løbende ud fra bl.a. en statusskabelon, som dokumenterer det arbejde, som udførere (kontaktpersoner og bostøtter) har lavet med den unge, eksempelvis om de lavpraktiske mål omkring bolig er nået, men fx også, hvad der er brobygget til af frivillige tilbud i forløbet. I projektet har der været mulighed tilpasning af de elementer, som ikke har fungeret eller ikke har kunne imødekommes i den korte projektperiode. Her har projektet erfaringsop-

samlet på de dele, der ikke har fungeret efter hensigten, fx anvendelsen af samarbejdsmodellen, som havde krævet mere tid i forhold til en bedre implementering og brug hos samarbejdspartnere, for at andre projekter fremadrettet kan gøre brug af denne læring.

4.4 Cafétilbud Sociale STEP

Indsatsbeskrivelsen af Ungecaféen STEP baserer sig på ni interviews med henholdsvis leder, medarbejdere og unge samt viden fra eksterne evalueringer¹⁰.

Cafétilbuddet Sociale STEP i Middelfart Kommune er et ugentligt cafétilbud til unge, der modtager efterværn efter servicelovens § 76, ligesom unge anbragte kan deltage fra det 16. år. Caféen varetages af tre af kommunens ti ungekonsulenter, suppleret af frivillige samt lederen af teamet af ungekonsulenter¹¹. En af ungekonsulenterne er gennemgående og møder op i caféen hver uge, mens de to andre deltager på skift.

Caféen udgør et ud af tre elementer i Middelfart Kommunes samlede efterværnsindsats (STEP). Caféen udgør det sociale element, hvor der er fokus på samvær og relationer i et netværk af unge i samme situation. Derudover er der et "Hverdagsstep", hvor de unge deltager i kurser og undervisningsaktiviteter for at forberede dem på hverdagslivet i egen bolig eller på arbejdsmarkedet. Det sidste element er "Intensivt step", som er et kortere og intensivt forløb, der har til hensigt at understøtte de mest udfordrede unges udvikling så meget som muligt på få uger. Det foregår ofte i grupper, hvor de unge bl.a. trænes i mentalisering.

Caféen er placeret centralt i Middelfart, hvor de unge har nemt at komme til. Den har eksisteret siden 2018 og er udsprunget af det oprindelige projekt "STEP", som var en omlægning af Middelfart Kommunes efterværnsindsats.

4.4.1 Målgruppe og rekruttering af unge

Målgruppen for caféen er unge, som har været anbragt, samt unge, der har fået eller får støtte i form af en ungekonsulent. De fleste af de unge, der kommer i caféen, er omkring 20 år gamle. De unge skal visiteres af deres sagsbehandler for at deltage i caféen. Alle unge kan deltage i caféen, der fx gode erfaringer med at inddrage unge med autismespektrumforstyrrelse på trods af de vanskeligheder, som diagnosen kan give dem i nogle sociale sammenhænge. Ligeledes har de også erfaringer med unge med aktivt misbrug, som håndteres ved at opbygge en kultur, hvor de unge ikke møder påvirkede op i caféen. Dette af hensyn til de andre unge i caféen.

Det er erfaringen i caféen, at de unge, som endnu er i plejefamilie og derfor endnu ikke er overgået til efterværn, generelt ikke har det samme ønske om at komme i caféen. Vurderingen er, at disse unge i højere grad søger de 'almindelige' ungdomsfællesskaber. Det er

---

¹⁰ Caféen er ikke direkte selvstændigt evalueret, men indgår i den samlede, tværgående evaluering af efterværn, som PriceWaterhouseCoopers har udarbejdet for Socialstyrelsen (PricewaterhouseCoopers, 2021)

¹¹ Støtte-kontaktpersonerne betegnes ungekonsulenter i Middelfart Kommune.

dog også erfaringen, at de unge, der først prøver caféen af, som oftest fortsætter efterfølgende. Oplevelsen er, at denne gruppe af unge også kan have gavn af indsatsen, selvom de indledningsvist kan være mindre motiverede.

4.4.2 Forandringsteori

De unge kommer i caféen af mange forskellige grunde, hvad enten det er for et måltid mad i selskab med andre eller for at få omsorg fra de voksne og andre unge. Men fællesskabet er det netværk, der etableres de unge imellem. Medarbejderne og de frivillige har hele tiden fokus på at understøtte etableringen af netværket de unge imellem – dette ud fra en forståelse af, at netværk de unge imellem kan noget helt særligt. Erfaringen er, at det både er udviklende for netværket og for den enkelte unge, når de begynder at støtte hinanden og giver hinanden gode råd i forhold til at overkomme nogle af de udfordringer, de hver især oplever i hverdagen.

De unge, som kommer i Café STEP, har ikke nødvendigvis erfaring med almindelige, familielignende forhold med nærvær og omsorg, og hvor de kan slappe af. Hensigten med caféen og fællesskabet er derfor at skabe en tryk og genkendelig base, som de unge kan vende tilbage til. Samtidig kan caféen fungere som en øvebane, hvor de unge lærer almindelige sociale spilleregler, fx at løse konflikter – dette med henblik på, at de unge kan tage disse erfaringer med sig videre enten i uddannelse eller på arbejdsmarkedet.

Der er tavshedspligt for alle deltagere i caféen for at understøtte, at gruppen fungerer som et trygt rum for de unge. De unge forpligter sig derfor på ikke at viderebringe informationer om andre unge i andre sammenhænge uden for caféen. Af interviewene med de unge fremgår det, at dette har stor betydning for de unge.

De ansatte anvender konsekvent mentalisering som metode i deres arbejde med de unge. Det er ledelsens vurdering, at mentalisering særligt velegnet i arbejdet med målgruppen af unge i efterværn, når formålet er at arbejde relationelt og opbygge netværk – dette fordi mentalisering handler om at sætte sig i andres sted ved at skifte perspektiv og generelt undgå 'mentaliseringssvigt' i samværet med de andre unge i caféen, hvilket bidrager til en form for social træning i samværet med andre mennesker. De unge er i mange tilfælde vokset op med mange svigt, og selvom de ikke trænes i mentalisering i selve caféen¹², så oplever de, at de ansatte og frivillige er mentaliserende over for dem i deres samvær.

Caféen er åben for de unge, uanset hvad der ellers sker i deres liv, og hvordan de ellers opfører sig. De ansatte ungekonsulenter har fokus på, at de unge bliver mødt positivt som betydningsfulde medlemmer af caféen – selvom der er andre områder af deres liv, hvor relationerne er inde i en udfordrende periode. Dette gælder også, hvis der har været konflikter mellem de unge i caféen. Når konflikterne er løst, skal de unge opleve, at de bliver mødt på samme måde og er lige så velkomne som før konflikten. For de unge kan det i sig selv være en stor ændring i forhold til de erfaringer, de har med relationer tidligere i deres liv – hvilket understøttes af de interviewede unge selv.

Ifølge ledelsen har de frivilliges tilstedeværelse en stor betydning. De frivillige viser ved deres blotte tilstedeværelse de unge, at der er mennesker, som ønsker at tilbringe tid

---

¹² Der er andre dele af den samlede efterværnsindsats, der eksplicit træner mentalisering.

med dem, selvom de ikke får betaling for det. Det opleves også som en fordel, at de frivillige ikke har pædagog-faglige kompetencer, da de unge i mindre grad oplever de frivillige som fagprofessionelle. Selvom de ansatte ungekonsulenter er i øjenhøjde med de unge, så ved både de og de unge godt, at der er et tæt samarbejde med de unges sagsbehandlere. De interviewede unge fortæller, at de oplever ungekonsulenterne som enormt engagerede og derfor ikke oplever, at de blot er et job for ungekonsulenterne.

Selve caféen foregår i uformelle og afslappede rammer, men med en fast struktur. Caféen finder sted på det samme tidspunkt og ugedag i de samme lokaler, og der er faste og genkendelige elementer såsom det at spise sammen. De aktiviteter, der eventuelt er planlagt, annonceres på forhånd i en lukket Facebook-gruppe. I denne gruppe annonceres det også, hvilke voksne der kommer de givne dage, og eventuelt hvad dagens menuen består af. Hver tredje uge er der en aktivitet ud af huset, som eksempelvis bowling eller noget kulturelt. Aktiviteterne er de unge med til at bestemme. Erfaringen i indsatsen er, at den faste struktur er vigtig for de unge, fordi det sikrer genkendelighed og tryghed. Genkendeligheden og trygheden er i sig selv medvirkende til, at nogle af de unge, som kræver mere opmærksomhed, når de indledningsvist skal inkluderes i fællesskabet, hurtigt bliver i stand til at deltage på lige fod med de andre og inden for caféens rammer.

Det siger de fire interviewede unge:

De unge fremhæver i interviewene flere forhold ved selve indholdet i Café STEP, som har betydning for dem, herunder det, at der altid serveres et gratis måltid mad, hvilket bidrager til motivationen for at møde op. Derudover er det tilbagevendende sociale fællesskab det, der giver de unge lyst til at blive ved med at møde op. En ung i caféen beskriver eksempelvis at have været ensom på sit studie, og at vedkommende tidligere kunne finde på at gå ud for at handle bare for at se andre mennesker. Efter at være begyndt at komme i STEP får den unge opfyldt sine sociale behov.

Derudover oplever de unge de voksne ansatte og frivilliges oprigtige engagement som afgørende. Oplevelsen hos de unge er, at medarbejderne og de frivillige oprigtigt ønsker samværet med de unge, hvilket bevirker, at de unge føler sig mere ligeværdige med dem. De unge oplever at være medbestemmende i indsatsen, hvilket de fremhæver positivt, da de selv kan mærke at deres engagement i STEP stiger med deres indflydelse på aktiviteterne og turene.

4.4.3 Aktører, roller og ansvar

De unge visiteres, som nævnt, til Café STEP af deres sagsbehandler. I forbindelse med visitationen er det erfaringen, at det kan være en fordel ikke at lægge for meget vægt på, at et af formålene med caféen er at udvikle de unges sociale kompetencer. Erfaringen er, at mange af de unge ikke altid vil indrømme eller er bevidste om, at de er udfordrede i forhold til netværk og relationer. Det kan være meget sårbart for de unge at indse og bede om hjælp til at kunne begå sig socialt. De unge selv giver i interviewene udtryk for at have fået nye relationer igennem caféen, og at det er befriende at kunne komme et sted, hvor de kan mødes med andre, som er i samme situation som de selv.

Som nævnt skal de unge visiteres til caféen, og der er derfor et tæt samarbejde mellem de unges sagsbehandlere og medarbejderne i ungecaféen. Sagsbehandleren informerer caféens medarbejdere om den/de nye unge, som er visiteret, ligesom de også holder et introduktionsmøde med den unge selv. I caféen er det oplevelsen, at informationen fra den

unges sagsbehandler har stor betydning for, at caféen kan håndtere gruppen af meget forskellige unge, hvor nogle har udviklingsforstyrrelser og andre misbrugsproblemer. Blandt de unge selv opleves netop variationen i ungegruppen meget positivt og understøtter det, at deltagelsen i caféen ikke opleves stigmatiserende.

Når de unge er visiteret til STEP, lader sagsbehandleren de unge selv styre deres deltagelse i caféen i samarbejde med de ansvarlige ungekonsulenter. Netop det, at de unges sagsbehandler ikke er direkte involveret i de unges deltagelse i caféen, opleves positivt af de unge. Denne oplevelse gælder både de unge, der har oplevet langvarige, stabile og positive sagsbehandlerrelationer, såvel som unge, der har oplevet mange, hyppige skift af sagsbehandler.

4.4.4 Implementering, forankring og økonomi

Ledelsen og medarbejdere i caféen vurderer, at de positive erfaringer i caféen i høj grad kan tilskrives den årelange erfaring, som kommunen har med at drive en café for unge i en udsat position – også selvom caféens rammer og målgruppe har ændret sig over årene. Derudover fremhæves nogle forhold ved kommunens organisering og samarbejde som positivt medvirkende til caféens og de øvrige efterværnsinitiativers succes. Det er oplevelsen, at der generelt i kommunen er et velfungerende samarbejde mellem myndighed og udfører, som er samlet i en organisatorisk enhed. Oplevelsen er, at dette bidrager til kortere beslutningsgange og et godt samarbejde, hvor medarbejderne på henholdsvis myndigheds- og udførerområdet oplever hinanden som kolleger med forskellige funktioner. Eksempelvis kan de unge starte i caféen, så snart myndighed og udfører er blevet enige om, at det kunne være gavnligt for en given ung at deltage i caféen.

Det er vurderingen, at caféens format kan fungere med én ungekonsulent og to frivillige til en gruppe på op til 20 unge. Vurderingen er, at det er nødvendigt at være minimum 3 til at håndtere eventuelle konflikter og til at have tid og rum til små spontane individuelle samtaler med de unge. Vurderingen er endvidere, at det optimale antal frivillige er 4-6 til en gruppestørrelse på omkring 20 unge. Dette sikrer, at de unge kan spejle sig i flere forskellige typer af frivillige, ligesom de frivillige kan aflaste hinanden og ikke nødvendigvis skal møde op hver uge. Erfaringen er dog, at det er vigtigt, at de frivillige som minimum deltager hver tredje uge, da de ellers risikerer at miste følingen med de unge og gruppedynamikken i caféen.

Vurderingen, herunder også af flere af de unge selv, er, at en ugentlig mødegang i caféen er passende. For det første er der mere at snakke om, når der er en uge imellem mødegangene, fordi de unge har oplevet noget i ugen, der er gået. For det andet har de unge også andre aktiviteter og venner, de ser.

Café STEP finansieres som en del af den samlede efterværnsindsats i kommunen, og derfor er omkostningerne til caféen svære at gøre selvstændigt op. Omkostningerne relaterer sig dog primært til de to ugentlige arbejdstimer, hvor de lønnede medarbejdere opholder sig i caféen, den tid medarbejdernes anvender på indkøb og praktiske opgaver, samt udgifter til ugentlige indkøb og aktiviteter.

4.4.5 Karakteristik inspireret af lovende praksis

Vidensgrundlag: Café STEP anvender teorier om mentalisering, som de ansatte konsekvent arbejder efter både i caféen og arbejdet som ungekonsulenter. Der findes ingen selvstændig dokumentation for caféens virkning i forhold til de unges trivsel og progression, da caféen indgår som et af tre elementer i Middelfart Kommunes efterværnstilbud.

Koncept: Café STEP er som koncept velbeskrevet, og det er tydeligt for både de unge, deres sagsbehandler samt frivillige, hvordan caféen er bygget op og drives. Der opstilles mål for de unges deltagelse i caféen, da den er et visiteret tilbud, men opfølgning på målene sker ikke alene ud fra indsatsen i caféen, da den ofte er et supplement til andre indsatser, der iværksættes for den unge. Indsatsen er overførbart, og en række andre kommuner har netop afprøvet lignende cafétilbud som en del af deres egne tilbud i regi af partnerskabet om efterværn.

Udfoldelse: Der gennemføres løbende fælles faglig refleksion mellem medarbejderne i caféen. De ansatte i caféen er i forvejen kollegaer i samme enhed med samme faglige og personalemæssige ledelse, hvilket understøtter både deres samarbejde og et fælles sprog om indsatsen. Det betyder også, at medarbejderne har kompetencerne til relationelt samarbejde, både internt og med de unge. Indsatsen i caféen er ikke individuelt tilrettelagt efter individuelle behov, da det er et gruppebaseret tilbud, hvilket sætter grænser for, hvor meget indsatsen kan målrettes de enkelte unge. Til gengæld har de unge medbestemmelse og medindflydelse på valget af fællesaktiviteter og ture ud af huset, og de er således medinvolveret i at skabe indsatsen.

Tilpasning: Der sker løbende en tilpasning af indsatsen i caféen i forhold til de konkrete unge, der deltager i caféen. I kommunen anvendes progressionsmålingsredskabet journal digital hvert halve år i efterværnsindsatsen, men målingerne er ikke specifikt knyttet op på indsatsen i caféen. Ledelsen og medarbejderne ser et stabilt fremmøde blandt de unge som et tegn på, at de unge har udbytte af at deltage i indsatsen, og i perioder med faldende fremmøde intensiveres den faglige sparring og supervisionen af ungekonsulenterne, og dynamikken i gruppen af unge undersøges med henblik på at vurdere, om der skal justeres i rammerne for caféen.

4.5 INSP!

Beskrivelsen af INSP! er udarbejdet på baggrund af samlet set fire interviews med henholdsvis en leder, to medarbejdere og en ung samt viden fra en evaluering udarbejdet af VIVE i 2018 om *Inklusion og deltagelse af sårbare borgergrupper i samskabende arenaer*, hvor INSP! indgår som et af de partnerskaber mellem civilsamfund og kommuner, der evalueres (Espersen et al., 2018).

INSP! er en forkortelse af Inspiratorium og er en social økonomisk civilsamfundsorganisation i Roskilde. INSP! kan beskrives som et borgerdrevet forsamlingskulturhus med ambition om at fremme aktiv deltagelse i samfundslivet for mennesker, der lærer sammen, arbejder sammen, skaber sammen og finder nye veje sammen. Henvend 1.000 mennesker bruger skønsmæssigt INSP! hver uge, og mere end 200 frivillige er engageret på fast basis.

INSP! har indgået et partnerskab med Roskilde Kommunes socialpsykiatri, som danner ramme om psykisk sårbare unge og ungevejledere fra socialpsykiatrien, der deltager i INSP! INSP! udgør en tryk base, hvor de unge i socialpsykiatrien kan deltage i og bidrage til aktiviteter og samvær, når de har ressourcerne til det, og blive støttet af de kommunale ungevejledere eller andre deltagere, når de i perioder er mere udfordrede. INSP! er på den ene side en tryk base med faglig støtte og mulighed for afskærmede aktiviteter med nære og tillidsfulde netværk, når de unge har det skidt, og en organisation, hvor de unge gennem relationer kan opbygge selvværd og kompetencer og opleve, at der er brug for dem.

4.5.1 Målgruppe og rekruttering af unge

De unge psykisk sårbare, der deltager i INSP!, er visiteret til kommunal ungevejleder i socialpsykiatrien i Roskilde Kommune, og de unge inviteres typisk ind i INSP! af ungevejlederen. Nogle gange kan det tage lang tid at blive en kontinuerlig og tryk bruger af huset, og ofte er der lange pauser imellem de første besøg sammen med ungevejlederen og de næste besøg og den kontinuerlige deltagelse i huset. Erfaringen er, at det for de sårbare unge kan være svært at træde ind i INSP!'s kaotiske rum med mange aktiviteter og mennesker, og de kommunale ungevejledere motiverer, følger og opbygger tillidsfulde relationer til de unge, ofte over lang tid.

INSP! anvendes som en form for efterværn for de unge, og det er ungevejledernes vurdering, at ca. halvdelen af de unge, der er visiteret til efterværn via servicelovens § 76 i kommunen, kommer i INSP! De unges deltagelse starter således med en visitation, men hensigten er, at de unge kan fortsætte deres tilknytning til INSP!, når den visiterede indsats afsluttes.

I INSP! kommer der ugentligt rigtig mange mennesker, der er mange aktiviteter, og det kan virke kaotisk. I starten kan det være svært for nogle af de sårbare unge at være i, men i de tilfælde har ungevejlederne mulighed for, sammen med de visiterede unge, at fortrække til mere rolige lokaler. Hele hensigten med INSP! i forhold til de visiterede unge er dog, at INSP! udgør en lille virkelighed, hvor de unge kan trænes til at kunne indgå i den store virkelighed. På den måde udgør INSP! et andet setup for indsatsen over for de visiterede unge, end ungevejlederne ville kunne etablere i den individuelle kontakt med de unge. Det er desuden ungevejledernes vurdering, at en fortsat og løbende kontakt til de visiterede unge i regi af INSP! kan betyde, at den individuelle indsats i forhold til de unge kan afsluttes, før det ellers havde været hensigtsmæssigt.

4.5.2 Forandringsteori

De psykisk sårbare unge kan i INSP! deltage i aktiviteter og samvær og møde andre unge, samtidig med at de støttes af de kommunale ungevejledere. Når den sårbare unges ressourcer er styrket, er det hensigten, at der bygges bro fra INSP! og ud i lokalsamfundet. Dette sker på baggrund af samarbejdet mellem INSP! og en lang række organisationer og virksomheder i lokalsamfundet.

Erfaringen er, at det er afgørende for de unge fra socialpsykiatrien, at de følges ind i INSP! af ungevejlederne og både har adgang til at få faglig støtte efter behov, at være sammen med andre unge fra socialpsykiatrien og at være sammen med andre unge, der ikke er fra

socialpsykiatrien. De unge betoner en motivation forbundet med, at INSP! ikke er et sted, der er målrettet psykisk syge unge, men er en "autentisk virkelighed", hvor de kan indtage positioner som andet end "syg".

INSP! rummer multiple aktiviteter fx træværksted, syrum, musikrum og yoga. Alle aktiviteter er gratis og hviler på deltagernes initiativer og på samskabelse. Fællesnævneren er, at de, der kommer i INSP!, kommer der, fordi de ønsker samvær med andre mennesker og ønsker at give af sig selv i fællesskabet.

Relationerne for de unge udvikles fra, at de unge starter med at have en relation til den kommunale ungevejleder. Når de er klar, opbygger de relationer til andre unge sårbare og herefter til værterne i INSP!, som har en særlig rolle som brobygger til andre aktiviteter og relationer. Både værterne og de kommunale ungevejledere arbejder således med at facilitere relationer omkring de unge. Hensigten er, at de unge sårbare bliver i stand til selv at kunne indgå i relationer med de øvrige deltagere i INSP! Erfaringen er, at denne udvikling kan tage flere år og forløber individuelt fra ung til ung. Forandringsteorien for INSP! er illustreret i **Figur 4.3** nedenfor.

Figur 4.3 Forandringsteori for indsatsen i INSP!

Kilde: Espersen et. al. (2018).

Den gruppe af unge fra socialpsykiatrien, der kontinuerligt deltager i INSP!, fortæller, at de især har været motiveret af at være en del af et netværk og ikke-betalte relationer, hvor man kan være sig selv og ikke sin diagnose. Der kommer mange forskellige mennesker i INSP!, og de unge har en oplevelse af at blive accepteret, som de er. For de unge har det stor betydning at INSP! er et autentisk fællesskab, der ikke kun er for psykisk sårbare. INSP! er et kultur- og aktivitetshus for alle, og det er væsentligt for de sårbare unge, at de selv kan bestemme, hvad de vil deltage i, og at de kan deltage på lige fod med andre deltagergrupper. De unge føler sig ikke presset af handle- og udviklingsplaner, men oplever, at de kan deltage, som de selv ønsker det.

De unge beretter om at gennemgå en personlig udvikling, hvor de "vokser sig stærke", og samtidig er det vigtigt for dem, at det kan ske i deres eget tempo. Flere af de unge beskriver, at deres deltagelse i INSP! har været en vej ud af den ensomhed og isolation, der har været forbundet med deres psykiske sårbarhed.

Det siger den interviewede unge:

En ung har oplevet det som meget vigtigt at kunne blive støttet af sin ungevejleder, når der sker nye ting i den unges liv, fx i forbindelse med uddannelse, men også i forhold til hverdags-ting som fx lægebesøg. Under forløbet med ungevejlederen oplever den unge at være blevet mere selvstændig. Fra at have behov for at blive fulgt af ungevejlederen til møder og lægebesøg mv. er det nu tilstrækkeligt for den unge at have en forberedende snak med ungevejlederen. Selvom den unge ikke længere har samme behov for ungevejlederens følgeskab, fortæller den unge, at visheden om, at det fortsat er en mulighed at få støtte fra ungevejlederen til fx brobygning til andre indsatser, er helt central for den unge.

INSP! og aktiviteterne her beskrives positivt af den unge, bl.a. fordi den unge oplever, at det er tydeligt, at alle er velkomne og accepteres, som de er. Den unges deltagelse i INSP! varierer meget – i perioder er det kun små besøg og en snak med en bekendt over en kop kaffe; andre gange deltager den unge i forskellige aktiviteter. Den unge italesætter, at det er en stor tryk-ghed for den unge, at ungevejlederen også er til stede i INSP!.

5.1.1 Aktører, roller og ansvar

INSP! beskæftiger 11 medarbejdere, svarende til 8,5 fuldtidsansatte og 10 unge i fritidsjob. Som arbejdsplads adskiller INSP! sig fra mange andre ved, at medarbejdere arbejder tæt sammen med både brugere, frivillige, arbejdsledige i kvalificeringsforløb, studerende, partnere mv. Den ugentlige bemandede åbningstid er på mindst 50 timer i hverdage.

I INSP! har en gruppe værter til opgave at byde nye brugere velkommen og vise rundt i huset, introducere til muligheder og understøtte relationer brugerne imellem. Værterne bidrager også til at bygge bro til INSP!'s muligheder for de sårbare unge. Værter kan både være ansatte, frivillige, ungevejledere fra socialpsykiatrien.

I hverdagen udfoldes et tæt samspil mellem kommunale ungevejledere, der er tilknyttet de sårbare unge og INSP!'s øvrige deltagere i form af både andre grupper af deltagere, INSP!-ansatte og de sårbare unge selv.

Det er erfaringen i INSP!, at et blandet fællesskab af mange borgergrupper opretholdes, når maks. 20 % af INSP!'s daglige brugere har særligt behov for støtte. Det er ambitionen at opretholde denne balance for at sikre opretholdelse af det generelle engagement i INSP! og for at sikre et sammensat miljø, som sårbare unge fra socialpsykiatrien og andre sårbare grupper kan deltage i.

5.1.2 Økonomi og implementering

Kommunen giver tilskud til INSP! i form af de lokaler, som INSP! udfolder sig i. Derudover fungerer INSP! som en socialøkonomisk virksomhed, som tilbyder både catering og udlejning af mødefaciliteter med forplejning. Den socialøkonomiske del af INSP! er bl.a. den del, der finansierer de sociale værter og de øvrige ansatte i huset. De fleste af aktiviteterne i huset drives af frivillige, herunder også det folkekøkken, der finder sted hver torsdag. Roskilde Kommune finansierer de ungevejledere, som driver indsatsen for de visiterede unge i INSP! Den resterende finansiering af INSP! hviler på fondsfinansieringer, hvilket bevirker, at der kan være en kontinuerlig usikkerhed omkring det økonomiske grundlag for INSP! Konsekvensen af den usikre finansiering er, at en del af de ansatte i

INSP! er projektansatte med ansættelseskontrakter af kortere varighed, hvilket opleves at udfordre kontinuiteten i medarbejdergruppen, da midlertidige ansættelser ikke altid er attraktive.

I forhold til konstruktionen af INSP! og i et implementeringsperspektiv udpeger medarbejdere og ledelse en række kerneelementer, der er væsentlige for at drive en indsats som INSP!

For det første er det centralt, at ungevejledernes indsats i forhold til de psykisk sårbare unge i regi af INSP! foregår i en større kontekst, hvor der er mulighed for brobygning mellem de visiterede unge og den resterende del af INSP! – dette for at understøtte, at de unge kan udvikle deres sociale kompetencer, samt at de visiterede unge kan spejle sig i de øvrige brugere af INSP! Et kerneelement er også, at der skal være en balance i forhold til sammensætningen af brugergruppen i INSP! Her er det erfaringen, at det optimale er en 80/20-fordeling med maksimalt 20 % sårbare unge. Dertil er det et kerneelement, at det i udgangspunktet ikke er de unges udfordringer og problemer, man mødes om i INSP!, men alle de mange aktiviteter, der foregår i huset. Det er tilsvarende centralt, at INSP! kan det samme både over for gruppen af visiterede unge og de resterende brugere af huset – bringe forskellige mennesker sammen om forskellige aktiviteter og projekter med lige værd og gensidig respekt som essensen.

5.1.3 Karakteristik inspireret af lovende praksis

Vidensgrundlag: Indsatsen i INSP! er i 2018 evalueret af VIVE i forbindelse med evaluering af tre partnerskaber mellem civilsamfund (Espersen et al., 2018). Evalueringen finder, at der er empiri, som peger i retning af, at praksis er positivt virksom i forhold til målsætningen med indsatsen. Udgangspunktet for indsatsen i INSP! er recovery-modellen og empowerment, men der er ikke udarbejdet egentlige metodebeskrivelser for udfoldelsen af indsatsen i praksis.

Koncept: Indsatsen i INSP! er relativt velbeskrevet – dette både i regi af den eksterne evaluering samt i internt materiale og projektansøgninger. Der er ikke opstillet individuelle mål for den enkelte unges deltagelse i indsatsen, ligesom der ikke er opstillet aggregerede mål for den samlede målgruppe for indsatsen. De unge, der deltager i indsatsen, er visiteret til en ungevejleder, og ungevejlederen kan tage den unge med i INSP!. Indsatsen i regi af INSP! skal derfor ses som en del af den samlede kommunale indsats for den unge, der følges op på i regi af den unges handleplan. Konceptet i at fremme aktiv deltagelse hos sårbare unge ved at introducere dem til kulturfællesskaber igennem de kommunale ungevejledere er overførbart til andre arenaer.

Udfoldelse: Der gennemføres halvårlige koordinerende møder mellem de sociale værter i INSP! og ungevejlederne, men der gennemføres ikke systematisk fælles faglig refleksion over indsatsen i forhold til de sårbare unge i regi af INSP!. Ungevejlederne har professionelle relationskompetencer, som anvendes i samspillet med borgerne. Tilsvarende tilskyndes de enkelte unge, under hensyntagen til den givne unges specifikke behov og ressourcer, til aktivt at deltage i de forskellige aktiviteter i INSP!.

Tilpasning: Der gennemføres ikke en systematisk monitorering af målgruppens progression på baggrund af indsatsen i INSP!. Tilsvarende er der ikke tilrettelagt en systematisk

opfølgning på indsatsen i INSP!. INSP! er en del af den samlede kommunale indsats for målgruppen, og i regi af den unges handleplan følges der systematisk op på den samlede indsats, som den unge modtager.

5.2 KBH+

Beskrivelsen af KBH+ er udarbejdet på baggrund af samlet set seks interviews med henholdsvis leder, medarbejdere og unge samt viden fra en evaluering af KBH+ udarbejdet af Oxford Research i 2018.

KBH+ er et hus på Nørrebro i København, som indeholder en række forskellige aktiviteter, formål, mennesker og projekter, herunder socialøkonomisk virksomhed, Café Plus, 18+-klub, Pigeklubben, Projektakademiet, beskæftigelsestilbud, frivilligt drevne aktiviteter, teatersal, bevægelsessal, lydstudie, udlejning af kontorpladser til ungerettede sociale og kreative projekter og organisationer¹³. Indsatsen i KBH+ varetages af professionelle, der udmønter indsatsen for hver enkelt ung forskelligt. Undervejs i de aktiviteter, de gennemfører for og med de unge, arbejdes der med at opbygge relationer med og på tværs af de unge.

KBH+ er opstået i et samarbejde mellem Askovfonden og Bikubenfonden og har eksisteret siden 2013. KBH+ er målrettet unge mellem 14 og 30 år, herunder både udsatte unge med forskellige vanskeligheder, ofte knyttet til uddannelse og beskæftigelse, samt resourcestærke unge. Formålet med KBH+ er at forbedre de unges livsmestringskompetencer – eksempelvis faglig motivation, selvværd, socio-emotionelle kompetencer samt ansvarlighed og respekt for andre, hvilket i sidste ende skal sikre de unges selvforsørgelse i form af uddannelse eller beskæftigelse. Der er i indsatsen generelt fokus på at ruste de unge til mødet med samfundet – dette igennem de unges møde med andre unge, de kan spejle sig i, men også unge, som er forskellige fra dem selv. På den måde er det hensigten, at KBH+ fungerer som et minisamfund, der bygger bro til det store samfund.

5.2.1 Målgruppe og rekruttering af unge

Overordnet er målgruppen for KBH+ unge i alderen 14-30 år. Derunder varierer målgruppen afhængig af den konkrete aktivitet eller det konkrete projekt. KBH+ er ikke et decideret efterværnsinitiativ, men det er vurderingen, at unge i målgruppen for efterværn udgør omkring 10 % af de unge, der deltager i KBH+. Erfaringen i KBH+ er ligeledes, at mange af de udfordringer, som de unge i målgruppen for efterværn oplever, er de samme som dem, de øvrige unge i KBH+ oplever. Hensigten med indsatsen i KBH+ er at udvikle de unge og træne dem i de kompetencer, som kan hjælpe dem i overgangen til voksenlivet, og derfor er indsatsen relevant netop for unge i målgruppen for efterværn.

De generelle kriterier for, hvilke unge der kan indgå i KBH+, er, at de unge må ikke indtage euforiserende stoffer eller gå med våben. Derudover skal unge være inden for det kognitive normalområde og skal gerne til en vis grad kunne rumme samvær med mange mennesker.

---

¹³ <https://www.kbhplus.dk/>

Rekruttering til de indsats, de unge skal visiteres til, sker via den unges sagsbehandler, som henviser den unge til KBH+. Sagsbehandleren skal vurdere, at den unge vil få gavn af indsatsen på en måde, der forbedrer de unges muligheder for på sigt at opnå selvforsørgelse. De resterende indsats kan de unge frit deltage i.

5.2.2 Forandringsteori

KBH+ har som slutmål, at de unge skal opnå selvforsørgelse i form af uddannelse eller beskæftigelse. Men måden at nå dertil er ifølge KBH+ at forbedre de unges livsmestring. Det er således det operationelle mål, der i praksis arbejdes efter og fungerer som pejlemærke for indsatsen. Der arbejdes indledningsvis ofte mod at stabilisere den unges situation og derefter, når der er rum til det, de forhold, som bidrager positivt til den unges livsmestring. KBH+ har erfaret, at de opnår de bedste resultater ved ikke at have fokus på målet om selvforsørgelse, før den unge har opnået en forbedring, der gør det muligt at forfølge opnåelsen af uddannelse og beskæftigelse på en realistisk og for den unge bæredygtig måde.

KBH+ er et individuelt tilrettelagt forløb i den forstand, at ingen unge får det samme forløb eller den samme pakke af aktiviteter. KBH+ er et aktivitetsbaseret hus med mange forskellige muligheder, men de baserer sig alle på de samme underliggende principper. Det kommer til udtryk ved, at de ansatte arbejder efter det samme teoretiske og værdimæssige grundlag i deres tilgang til de unge. Det gælder, uanset hvilken aktivitet de unge deltager i, og uanset hvilken ung det drejer sig om, og hvilke udfordringer den enkelte unge har. Det betyder, at forandringsteorien for KBH+ i lige så høj grad skal knyttes op på de metoder og teorier, som ligger bag udfoldelsen af de konkrete aktiviteter og trin i processen end de egentlige aktiviteter.

Der kommer ca. 200-300 unge igennem huset på en uge. KBH+ vurderer, at 60 % af de unge i huset er ressourcestærke, og 40 % er i sårbare positioner. De unge kommer i huset i perioder af varierende længde. Nogle unge kommer i KBH+ i måneder, mens andre bliver i flere år. Det er centralt for KBH+, at der er en blanding af ressourcestærke og sårbare unge, så huset opleves som vedkommende og relevant for et helt almindeligt ungdomsliv.

Huset KBH+ består af varierende aktiviteter samt mere faste og afgrænsede tilbud, som både retter sig mod udsatte unge og ressourcestærke unge. Generelt planlægges de fleste aktiviteter, som de unge deltager i, dynamisk alt efter gruppen af unge i huset, og deres ønsker og behov. Derfor er de også som udgangspunkt åbne for deltagelse af alle unge brugere i huset. Det kan eksempelvis være, at en gruppe unge har et ønske om at skrive og producere kreativt, hvor KBH+ så inviterer eksterne kulturprofessionelle ind til at holde oplæg og mødes med de unge. Tilbuddene på hjemmesiden er over for de unge organiseret inden for en række veldefinerede temaer som "media", hvor de unge lærer at fortælle historier, eller fx "movement", der har fokus på sport, bevægelse og sind. Der er fire faste tilbud, som har afgrænsede deltagergrupper af unge:

- KBH+ Klubben for 18-25-årige, hvor personale hjælper de unge med at indgå i socialt samspil rundt om træning, spil, køkkenaktiviteter og ture ud af huset.

- KBH+ Pigeklubben for unge piger mellem 14 og 17 år (op til 23 år) fra Nørrebro. Pigeklubben har sit eget kreative område, men bevæger sig ud i resten af huset og interagerer med de øvrige unge. Der er ugentlige tilbud med aktiviteter som madlavning og fællesspisning, bevægelse og kreative aktiviteter. Derudover arrangeres der besøg af rollemodeller, ligesom der er et ekspliciteret forældresamarbejde, hvor forældrene er inviteret ind på udvalgte tidspunkter.
- Projekt16 er et 16-ugers forløb for unge fra 18-25 år, som står uden job og uddannelse. Det er et lukket hold, de unge visiteres til, med fast holdundervisning og fælles skema, individuelle samtaler og en tilknyttet mentor, som de unge selv vælger. Der er også en fast socialrådgiver, de unge kan få vejledning og sparring af. Der er således både et kollektivt rum og et individuelt rum, hvor behov, motivation og læring kan udvikles.
- Projektakademiet, hvor KBH+ uddanner unge til at være kulturskabere og projektledere. De arbejder med emner som innovation, fællesskab, drømme, trivsel, tryghed, bæredygtighed, engagement, mangfoldighed, møder og dialog på tværs. Her er der, som på Projekt16, et kollektivt læringsspor og et individuelt læringsspor, hvor de unge er tilknyttet en personlig vejleder. Uddannelsen foregår to gange ugentligt hen over 10 måneder i hold af typisk 15-20 unge. Den er gratis for de unge, men er ikke SU-berettiget.

Arbejdet i KBH+ hviler på antagelsen om, at alle unge mennesker har brug for relationer, der giver næring til deres udvikling. Relationer betragtes i KBH+ som essentielle i forhold til de unges modstandsdygtighed og udvikling. Derfor er det relationelle arbejde i centrum for alle aktiviteter og er metodisk baseret på teorien og metoden om *'Udviklende relationer'*¹⁴. Dét, som KBH+ selv oplever, adskiller deres arbejde nu fra tidligere er, at de arbejder intentionelt med udviklende relationer, og at det indgår eksplicit i alt deres arbejde.

Udviklende relationer består af fem kerneelementer: at udtrykke omsorg over for den unge, at udfordre den unge til personlig udvikling, at give den unge støtte, at give medindflydelse og dele magten med den unge samt at udvide den unges (oplevede) mulighedshorisont. Der er i alt 20 konkrete handlinger, som udtrykker de fem kerneelementer i udviklende relationer i praksis. Én af handlingerne er eksempelvis "Forvent det bedste – forvent at jeg lever op til mit fulde potentiale", som vedrører kerneelementet at udfordre de unge. En anden handling er "Lad mig lede – skab plads til, at jeg kan lede og have indflydelse". Det gælder i lige så høj grad for de 20 konkrete handlinger, som for de fem kerneelementer, at de ikke skal bruges skematisk, men netop tilpasses den enkelte ung og den konkrete situation meget nøjagtigt.

Der er flere opmærksomhedspunkter ved arbejdet med *Udviklende relationer*. For det første baserer KBH+-arbejdet sig på, at én dimension eller et fokusområde ikke er nok i sig selv. Det er nødvendigt at udtrykke omsorg for den unge for overhovedet at skabe mulighed for at udvikle den unge i en tillidsfuld relation. Men det er ikke tilstrækkeligt i sig selv, uanset hvor meget omsorg de giver den unge. Det er også nødvendigt, at de eksempelvis

---

¹⁴ <https://www.kbhplus.dk/metode>

udfordrer den unge og udvider deres mulighedshorisont. Så de fem kerneværdier er gensidigt understøttende og kun tilsammen tilstrækkelige, når de kombineres.

For det andet sker arbejdet med de fem kerneværdier fleksibelt ud fra, hvad den enkelte unges behov i den givne situation er. Kombinationen af de fem kerneværdier er altså kontekstbestemt. Det kan ikke udføres ud fra en manual eller tjekliste, der sikrer, at den ansatte har brugt alle fem værdier i arbejdet med den enkelte unge på den givne dag eller uge. KBH+ beskriver det selv som et "skærpet syn" på, hvad den unge har brug for i situationen. Det vil sige, at de ansatte aktivt skal reflektere over deres væremåde over for de unge og hvilket modspil den unge har mest brug for i situationen.

For det tredje inddrager medarbejderne direkte de unge i deres overvejelser om deres egen væremåde for på den måde at give de unge et indblik i, hvorfor de gør, som de gør, og for at give de unge et sprog for, hvordan man kan agere forskelligt over for andre mennesker i forskellige situationer. Det nedbryder på den måde skellet mellem professionel og ung og inddrager de unge i de ellers bagvedliggende processer, som er sat i værk for at hjælpe den unge.

Et eksempel på, hvordan værdien om at udfordre de unge kommer til udtryk er ved, at de har høje forventninger til de unge i KBH+. Mange af de unge er ofte blevet mødt med lave forventninger gennem deres liv, så det er væsentligt for KBH+ at møde de unge med høje forventninger – afmålt efter, hvor udfordret den unge er. Det kræver på den ene side, at der tages højde for udfordringerne, men på den anden side, at det ikke bliver selve omdrejningspunktet for interaktionen. En ung fremhæver i et interview netop den tilgang som en positiv forskel fra tidligere erfaringer. Den unge oplever det positivt, at der i KBH+ ikke bliver taget udgangspunkt i, at de unge har det svært, da dette kan fastlåse i en ressourcetsvag situation, men at der i den enkelte indsats, den enkelte dag, kan tages højde for det, hvis overskuddet er begrænset.

De høje forventninger kommer til udtryk som høje forventninger til deltagelse i indsatsen og de unges engagement nu og her, på stedet. For at lykkes med det er det erfaringen i KBH+, at de høje forventninger skal kobles direkte med aktiv medbestemmelse for de unge. Samtidig skal de høje forventninger i højere grad omhandle det nære, som sker på KBH+, end om eksterne omstændigheder og de unges position eller status i samfundet generelt. Og det er her, at de konkrete aktiviteter på KBH+ opleves som centrale, fordi de fungerer som et fælles tredje, som de unge kan fokusere deres arbejde på. En medarbejder beskriver, at det centrale i det, at de unge arbejder sammen om et fælles tredje, i højere grad handler om oplevelsen af at skabe noget sammen end det at opnå endemålet.

Evalueringen af KBH+ udarbejdet af Oxford Research i 2018 har et særligt fokus på beskæftigelsesindsatsen i Projekt16. Men da evalueringen er gennemført som en virknings-evaluering, afdækker den på vejen dertil de øvrige resultater, som de unge opnår, ligesom den afdækker, hvordan og hvorfor de er opnået (forandringsteorien for projekt16 i KBH+ fremgår af **Figur 4.4**). De forskellige resultater beskrives som "et kontinuum, der går fra stabilisering til og med job og uddannelse". Det vil sige, at stort set alle unge opnår en stabilisering. De fleste unge opnår en forbedring i håndteringen af deres psykiske problemer. Lidt færre, men stadig mange unge, opnår en afklaring og arbejder med

deres netværk i forhold til jobmuligheder og CV. Få unge opnår inden for tidsrammen af evalueringen at komme i et egentligt job eller uddannelse.

De kvantitative resultater viser, at 17 % af de unge er i job eller uddannelse 2 måneder efter endt forløb, mens 52 % af samtlige tidligere deltagere er i job eller uddannelse. Evalueringen kan ikke konkludere, at de unges opnåelse af job eller uddannelse alene skyldes deltagelsen i KBH+, men vurderer, at det er sandsynligt, idet forløbene i KBH+ i mange tilfælde danner grobund for en varig og bæredygtig udvikling på områder, der stadig vil have virkning lang tid efter endt forløb.

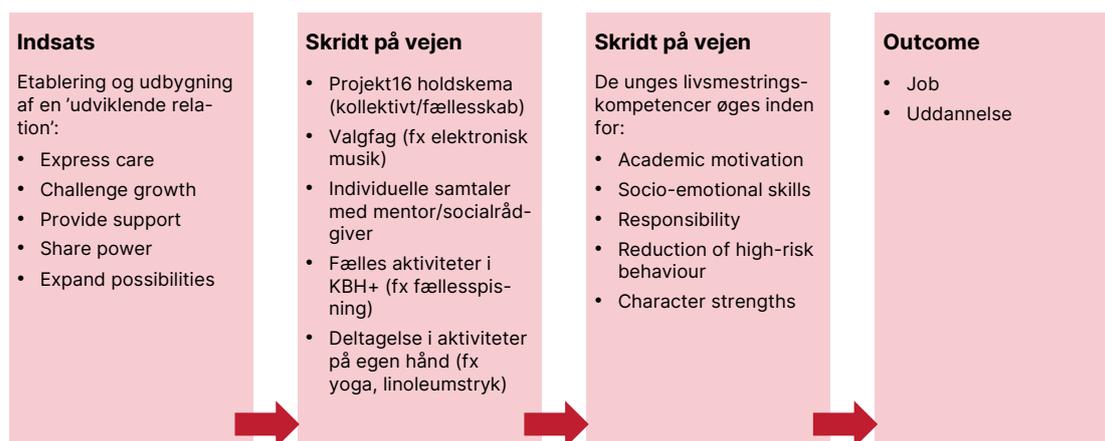
Det siger de tre interviewede unge:

De unge fortæller, at de forskellige og sjove aktiviteter i KBH+ bidrager til, at det er et behageligt sted at være. De unge oplever, at stemningen og kulturen i KBH+ inviterer til, at man som ung kan spørge om hjælp og få rådgivning både af de professionelle og de unge imellem. De unge oplever, at kombinationen af sociale og kreative aktiviteter understøtter relationsdannelsen de unge imellem. Oplevelsen hos de unge er, at det at kunne spejle sig i andre giver nye perspektiver på en selv. De unge fortæller også, hvordan gentaget og fast samvær med andre unge modvirker følelsen af ensomhed og af at "stå uden for systemet".

De unge italesætter, at det er positivt, at der i KBH+ tages højde for det manglende overskud, som de unge ind imellem møder op med, uden at der tages udgangspunkt i det. De unge oplever, at de får tildelt meget ansvar, men med tilpas støtte, hvilket giver dem oplevelsen af selvstændighed og følelsen af ejerskab.

De unge fremhæver flere af de konkrete redskaber og teknikker, de har lært, eksempelvis på workshops, i undervisningen eller andre aktiviteter, er brugbare og relevante, hvilket er med til at fastholde deres deltagelse.

Figur 4.4 Forandringsteori for projekt16 i KBH+

Kilde: VIVEs interviews med leder og medarbejdere i KBH+ samt Oxford Research (2018).

5.2.3 Aktører, roller og ansvar

Der er mange aktører involveret i KBH+, da det er et stort hus med vidt forskellige aktiviteter og grupper, som blandes på kryds og tværs. Kerne teamet består af i alt 10 medarbejdere med forskellig pædagogisk, socialfaglig og kunstnerisk/kreativ baggrund. Klubberne, som har åbent mange eller alle aftener, drives af et team af ca. 8 timeansatte. Driften af huset varetages af de fastansatte.

Erfaringen i KBH+ er, at samarbejdet mellem de forskellige ansatte er helt essentielt. De ansatte skal på én gang tilgodese de enkelte aktiviteter og forløb, som de hver især er ansvarlige for, og samtidig være åbne for alle de unge deltagere og for de nye muligheder, der opstår for at interagere på tværs af grupper af unge og aktiviteter. Det er i den forbindelse, at metoden *Udviklende relationer* fungerer som et fælles metodisk grundlag, der binder de ansatte sammen om en fælles måde at opnå det fælles formål.

For projekt16 er det den unges sagsbehandler på jobcenteret, der henviser den unge, ligesom der også er kommunal betaling. KBH+ har derfor et tæt samarbejde med Københavns og Frederiksberg Kommuner. I dette projekt har de unge mulighed for at få en mentor, og de unge har medindflydelse på, hvem deres mentor bliver.

Derudover er KBH+ i høj grad drevet af forskellige frivillige unge, som varetager forskellige aktiviteter. De frivillige koordinerer med de ansatte på stedet om, hvordan aktiviteterne gennemføres.

5.2.4 Implementering, forankring og økonomi

Dette afsnit ser på, hvilke forhold der fremstår som væsentlige for at drive en indsats som KBH+, et hus med mange forskellige og sammensatte aktiviteter. Afsnittet er baseret på viden fra evalueringen udarbejdet af Oxford Research.

I evalueringen vurderes det, at de tre virksomme mekanismer, som skaber udvikling hos de unge, også kan forventes at virke i andre indsatser. Det drejer sig om støtte fra personalet, tid og et trygt rum samt mulighed for at afprøve sig selv. Dertil finder evalueringen, at to kontekstuelle mekanismer relateret til rammerne om KBH+ fremmer muligheden for, at indsatsen skaber en forandring for de unge. Det drejer sig om den helheds- og ressourceorienterede tilgang, som der arbejdes efter, samt det, at KBH+ er et hus i sig selv, som udgør en ideel ramme for indsatsen at fungere i.

Evalueringen finder endvidere, at KBH+ er særlig anvendelig i forhold til unge, som har en vis grad af selvstændighed, da de skal være i stand til selv at gøre brug af aktiviteterne i KBH+, ligesom de skal kunne bidrage aktivt i afklaringen af deres fremtidige job- eller uddannelsesmuligheder. Derudover er det et fund, at indsatsen ser ud til at virke godt for unge, der har interesse i det kunstneriske og kreative, men har psykiske vanskeligheder, der gør det svært for dem at realisere deres interesser inden for feltet.

5.2.5 Karakteristik inspireret af lovende praksis

Vidensgrundlag: KBH+ har et klart teoretisk udgangspunkt i form af teorien om udviklende relationer (Developmental Relationships Framework fra The Search Institute). Medarbejdere – og unge – arbejder systematisk efter de fem underliggende værdier beskrevet under forandringsteorien. Det er endvidere viden om virkningen af indsatsen i form af den eksterne evaluering fra Oxford Research, der vurderer, at de unge får et positivt udbytte, som skyldes deres deltagelse i KBH+.

Koncept: KBH+ er velbeskrevet både i den eksterne evaluering, på deres hjemmeside og i internt materiale til nye ansatte. Som et led i indsatsen formulerer de unge i samar-

bejde med de ansatte eller den unges mentor individuelle mål for deres deltagelse i indsatsen. Målene er både faglige og personlige. KBH+ som samlet hus og med de mange varierende aktiviteter og indsatser vurderes vanskeligt at overføre fra én kontekst til en anden. Dette vurderes tilsvarende at gælde de enkelte indsatser i KBH+, da en væsentlig del af de enkelte indsatser er brobygning til øvrige aktiviteter og indsatser i huset.

Udfoldelse: Indsatsen i KBH+ understøttes af en høj grad af fælles professionel faglig refleksion medarbejderne imellem og med udgangspunkt i de fem kerneelementer og 20 handlinger i metoden Udviklende Relationer. Den fælles faglige refleksion er det, der binder medarbejderne sammen på tværs af indsatser, fagligheder og grupper. Det giver et fælles sprog og kollegiale sparringer, der gør det muligt for de unge at drøfte deres mål med flere forskellige ansatte på en genkendelig facon.

Tilpasning: Indsatserne i KBH+ justeres og tilpasses kontinuerligt som følge af medarbejdernes konsekvente refleksion over kvaliteten i deres interventioner, og om indsatsen gør en forskel for de unge. Erfaringen er, at den konsekvente faglige refleksion over virkningen af indsatsen og monitorering af de unges udvikling i forhold til relationskompetencer har gjort det muligt for medarbejderne i højere grad at få åbnet op for det, de selv beskriver som relationsarbejdets sorte boks.

5.3 Empower4U

Indsatsbeskrivelsen af Empower4U baserer sig på i alt syv interviews med ledelse, medarbejdere, frivillige og unge samt på eksterne evalueringer udarbejdet af DPU (Ledertoug, 2018; Tidmand & Ledertoug, 2020).

Empower4U er et forløb, der har til formål at udvikle anbragte/tidligere anbragte unge personligt og socialt, så de rustes til at klare overgangen fra anbragt til et selvstændigt voksenliv. Forløbet har til hensigt at styrke de udsatte unges livsduelighed gennem udvikling af de unges mentale robusthed og deres personlige og sociale kompetencer. Antagelsen i Empower4U er, at en styrkelse heraf vil forbedre de unges tro på egne evner og dermed forbedre forudsætningerne for at kunne klare sig i egen bolig, gennemføre en uddannelse og/eller få et arbejde, som den unge vedholdende kan beholde.

Forløbet består af camps, trænings- og inspirationsdage, sociale arrangementer og et mentorforløb, og strækker sig i alt over ét år. Indsatsen har eksisteret siden 2017, hvor det første forløb blev gennemført. Indsatsen gennemføres af Børnehjælpsdagen, som er en civilsamfundsorganisation, der arbejder for anbragte børn og udsatte unge i Danmark¹⁵.

Empower4U har fokus på personlig udvikling med et mål om, at de unge opnår bedre handlegkraft, tillid og evne (self-efficacy), da dette i Empower4U anses at lede naturligt hen mod job og uddannelse. I Empower4U trænes de unge målrettet i kommunikation og sociale færdigheder og får konkrete redskaber, som de kan tage med sig hjem og anvende i dagligdagen. Derudover arbejdes der med de unges selvværd og personlige overskud med henblik på at styrke deres forudsætninger for at opsøge og etablere sunde netværk og relationer i dagligdagen.

---

¹⁵ <https://www.bhd.dk/boernehjaelpsdagens-arbejde/empower4u/>

5.3.1 Målgruppe og rekruttering af unge

Empower4U er målrettet anbragte og tidligere anbragte unge fra 16-24 år. De unge i målgruppen beskrives som unge, der har konkret behov for, at der sker en ændring i forhold til, hvordan de ser sig selv og deres egne muligheder. Det er således unge, der skal have et skub for at komme tættere på at realisere deres drømme om bl.a. uddannelse, arbejde og deltagelse i almindelige fællesskaber, og som har behov for hjælp til ændre deres egne tanke- og handlemønstre.

For at kunne deltage i indsatsen skal de unge have et minimum af motivation for at skabe en forandring for dem selv. Empower4U optager ikke unge med et aktuelt stofmisbrug. Rekrutteringen af unge til indsatsen sker bl.a. via Børnehjælpsdagens store netværk af plejefamilier og via kommunerne og de unges socialrådgivere, da kommunerne betaler for en del af forløbet.

5.3.2 Forandringsteori

Det overordnede formål med indsatsen er at øge de unges handlingstillid, så de får bedre mulighed for et selvstændigt voksenliv. Da en tredjedel af indsatsen koncentrerer sig om en fem dage lang camp, skal arbejdet med de unge igangsætte nogle varige forandringer, som de kan bygge videre på igennem livet.

Der er typisk ca. 40 unge deltagere på et forløb. Det samlede forløb er bygget op omkring den indledende 5-dages bootcamp, en kortere boostcamp, efterfølgende 5 mellemliggende repetitions-/tjek-ind-dage samt særskilte sociale sammenkomster med vedligeholdelse af de sociale relationer i centrum. Sideløbende med disse fælles, fastlagte aktiviteter ydes der individuel mentorstøtte til hver enkelt af de unge, som også tilbyde at kunne anvende Børnehjælpsdagen, der står bag indsatsen, som en 'livline'. Forløbet afsluttes med uddeling af diplomer til deltagerne.

Aktiviteterne under de to camps er oplevelsesorienterede. Der undervises ud fra metoder inden for accelereret læring og aktiviteterne handler om at øge de unges kendskab til sig selv og deres individuelle kompetencer på en sjov og vedkommende måde. Der arbejdes med at få indstillet de unges personlige kompas (optimisme, vedholdenhed, ejerskab og integritet) samt udvikle kompetencer i forhold til relationsopbygning, relationsvedligeholdelse og selvbeskyttelse. En ung beskriver i et interview, at netop de til lærte redskaber samt de relationer, den unge har skabt til andre unge, er det væsentligste udbytte af deltagelsen i Empower4U.

De to camps har et dagsprogram med en fast og tydelig struktur og med et indhold af skiftevis læringsmålrettede og mentalt afkoblende moduler. Samtidig er undervisningen tilrettelagt som et intensivt læringsforløb, der udfordrer de unge på deres kendskab til sig selv. Erfaringen er, at det intensive aspekt i indsatsen har en værdi i sig selv, og at fællesskaber de unge imellem kan etableres og gøre en relativt stor forskel selv på kort tid. Det intensive forløb har på den måde en selvstændig virkning i forhold til hurtigt at ryste de unge sammen.

Et andet element i indsatsen, som gør det muligt at opnå relationsdannelse de unge imellem på meget kort tid, er, at opholdet i campen tager udgangspunkt i et klart defineret

fælles tredje. Tidligere erfaringer fra forskellige projekter i Børnehjælpsdagen har vist, at det kan være svært for de unge at danne relationer med hinanden, hvis der ikke er et fælles tredje at være sammen om, og den erfaring er brugt aktivt i udformningen af Empower4U. Tilsvarende opleves det som understøttende for de unges opbygning af relationer til hinanden, at de unge er delt op i mindre hold af typisk 5 personer til 8-10 personer. Det betyder, at de har mulighed for at lære andre unge mere indgående at kende, og at de får en oplevelse af, at de er fælles om at hjælpe hinanden og at klare opgaverne sammen som et team.

Imellem campene understøttes de unges relationer til hinanden via lukkede Facebook-grupper. Her kan de unge kommunikere med hinanden og motivere hinanden til at fortsætte brugen af de redskaber og værktøjer, de har lært på campene, hvilket opleves at understøtte deres fortsatte individuelle selvudvikling samt fastholde læringen fra den første camp.

I Empower4U ses det som en styrke, at de unge kommer med forskellige, men alligevel lignende baggrunde og udfordringer. Det betyder, at de unge kan spejle sig i hinanden og har en umiddelbar forståelse for hinandens situation og de udfordringer, de kan stå med hver især – noget, som kan være svært for "almindelige" unge at forstå. Empower4U kender ikke til de unges specifikke historie og opvækst forud for deres deltagelse i camps. Erfaringen er, at dette understøtter, at det ikke er de unges konkrete udfordringer, der er udgangspunktet for mødet mellem de professionelle og de unge imellem. Det understøtter også, at medarbejdere og frivillige kræver det samme af alle de deltagende unge og ikke møder dem med den "forventningsfattigdom", som mange af de unge er blevet mødt med gennem livet.

Som en del af indsatsen tilbydes hver af de unge en mentor. Mentorrelationen skal understøtte, at den unges læring fastholdes i hverdagen. Mellem aktiviteterne i indsatsen har den unge mulighed for at sparre med mentoren om personlige udfordringer og få hjælp til at fastholde brugen af de redskaber, som den unge har tilegnet sig i forløbet. Af den eksterne evaluering fremgår det, at læring over tid bliver en naturlig del af de unges handlingsrepertoire, fordi de med støtte og opbakning fra deres team og mentor integrerer det lærte og udvikler nye mestringsstrategier.

Evalueringen udarbejdet af DPU finder, at de unges udbytte af indsatsen generelt er højt og også bliver fastholdt over tid. I evalueringen konkluderes det, at særligt de unges handlingstillid, men også deres mentale sundhed, er steget væsentligt efter forløbet. Der findes i evalueringen også en tydelig sammenhæng mellem udviklingen på deltagernes handlingstillid og udviklingen på deres mentale sundhed, hvilket vil sige, at de unge typisk oplever en positiv udvikling på begge parametre. Et fund er også, at det især er unge mandlige deltagere, der oplever en stor udvikling.

Det siger de to interviewede unge:

De unge beskriver flere måder, hvorpå forløbet har hjulpet dem. Flere unge beskriver det som overvældende og svært at tage af sted på den første camp, men som befriende og forløsende, når campen først er i gang. De fortæller, at de har lært om vedholdenhed og gå-på-mod, at turde være ambitiøs på egne vegne og at have fået konkrete redskaber og teknikker til at vedligeholde det hverdagen. De unge fortæller, at de på campene bl.a. har lært om kommunikation og det at kunne sætte ord på egne reaktioner, så konflikter kan løses konstruktivt. Dette opleves som en vigtig læring, og de unge oplever læringen som en mærkbar hjælp i deres dagligdagsinteraktioner med venner og netværk. Derudover oplever de unge, at det er en hjælp i alle dele af deres liv at have tillært værktøjer til at navigere i forskellige sociale arenaer på campen.

De unge oplever, at der i mødet med ligesindede unge på campene opstår en solidaritetsfølelse og et fælles engagement, hvilket camp-stemningen og det intensive forløb også opleves at bidrage til. Oplevelsen hos de unge er, at de igennem campene har fået relationer og netværk, som også varer ved efter afslutning af forløbet.

5.3.3 Aktører, roller og ansvar

Empower4U er udviklet af Børnehjælpsdagen i samarbejde med innovations- og læringsvirksomheden True North. True North er specialiseret i personlig og social udvikling af unge gennem brug af metoder inden for accelereret indlæring i et oplevelses- og kropsorienteret program. Børnehjælpsdagen har bidraget med specialviden om de unge, så lærings- og udviklingsmetoderne er tilpasset de unge ressourcer og evner.

Det er Børnehjælpsdagen, der afholder forløbene og rekrutterer undervisere og frivillige teamledere til campene samt de mentorer, som de unge tilknyttes og er de gennemgående personer for de unge imellem aktiviteterne i forløbet. Undervisere uddannes i undervisningsmaterialet forud for campene, og tilsvarende undervises teamlederne i indsatsens formål, indhold, metoder og værdier forud for afholdelsen af campen.

De mentorer, som de unge tilknyttes, deltager delvist i den første Bootcamp og er forud for campen trænet i deres opgave. Derudover bliver der løbende fulgt op på deres rolle. Mentorerne forpligter sig til at deltage i fire af arrangementerne i løbet af et forløb og til, igennem en kontinuerlig ugentlig kontakt med den unge, at understøtte dennes opnåelse af de mål, som den unge har opstillet i forbindelse med det personlige udviklingsprogram.

Hidtil har Børnehjælpsdagen selv været meget aktive i forhold til at rekruttere unge til Empower4U, bl.a. gennem deres store netværk af plejefamilier og døgninstitutioner. Hensigten er dog, at de unge skal rekrutteres og henvises til Empower4U af deres sagsbehandler i den unges hjemkommune. Det er den unges hjemkommune, der skal visitere den unge til Empower4U og herunder også betale for den unges deltagelse i forløbet.

Efter deltagelse i Empower4U kobles den unge til den opfølgende indsats "Drømmejob". Det er en målrettet, individuel indsats der skal understøtte, at de unge starter på en uddannelse eller et arbejde efter succesfuldt at have gennemført det intensive gruppeforløb.

5.3.4 Implementering, forankring og økonomi

Dette afsnit ser på, hvilke forhold der er væsentlige for at drive en indsats som Empower4U, der gør brug af intensive camp-baserede forløb.

Et forløb koster 30.000 kr., som skal afholdes af den unges hjemkommune, og det er de unges sagsbehandlere, som visiterer til indsatsen. Visitationen afhænger således af, at den unges hjemkommune vurderer, at forløbet vil gavne den unge, og at kommunen vil finansiere forløbet. Børnehjælpsdagen arbejder kontinuerligt på at udbrede kendskabet til forløbet i kommunerne og hos de socialrådgivere, som varetager de unges sager.

Evalueringen fra DPU fremhæver fire væsentlige forhold, der ser ud til at sikre et særligt godt udbytte af indsatsen. For det første skal den unge være motiveret for at foretage ændringer i sit liv. For det andet skal mentorerne have indsigt i de redskaber, som de unge lærer at bruge i forløbet, for at de efterfølgende kan støtte den unge i brugen af dem. For det tredje skal de ansvarlige for forløbene (i dette tilfælde teamledere, unge-teamledere og teamet omkring den unge) både tilbyde fællesskab, men også støtte, opbakning og tro på den enkelte unge. For det fjerde skal der være mulighed for at "være sammen" på andre, uformelle måder, end når der er programlagte aktiviteter.

5.3.5 Karakteristik inspireret af lovende praksis

Vidensgrundlag: Empower4U baserer sig på veldefineret teori om intensive læringsforløb, og medarbejdere og frivillige arbejder systematisk med udgangspunkt i positiv psykologi og PERMA-modellen. Hos medarbejderne og de frivillige er det oplevelsen, at der er en tydelig sammenhæng mellem det teoretiske og metodiske afsæt for deres arbejde med de unge og til de resultater, de unge opnår. Indsatsens virkning og resultater for målgruppen er, som beskrevet ovenfor, empirisk dokumenteret igennem flere eksterne evalueringer.

Koncept: Empower4U er velbeskrevet både i regi af de eksterne evalueringer og i informationsskrivelser om indsatsen. Selve campen hviler på et velbeskrevet og detaljeret koncept, et detaljeret undervisningsmateriale og skemalagte dage med et nøje tilrettelagt program. Som en del af konceptet er der opstillet mål om progression for de unge i forhold til deres handlingstillid og mentale helbred. De forskellige aktørers roller og ansvar er tydeligt afgrænset og beskrevet. De for nuværende gennemførte forløb i Empower4u er leveret af forskellige medarbejdere og frivillige og med de samme resultater af indsatsen, hvilket understøtter, at indsatsen er konceptualiseret i en grad, der gør den overførbart til tilsvarende målgrupper. Indsatsen er dog allerede nationalt dækkende og tæller unge deltagere fra mange dele af landet.

Udfoldelse: Indsatsen i Empower4U sker i en kontekst, hvor de ansatte undervisere såvel som frivillige mentorer alle arbejder ud fra veldefinerede tilgange til relationelt samarbejde. Faglig refleksion og sparring underviserne og teamlederne imellem er systematiseret som en del af det daglige program på campene – dette for at sikre, at undervisningen og aktiviteterne løbende tilpasses og justeres de unge, der deltager i den givne camp.

Tilpasning: Empower4U gennemfører løbende monitorering og opfølgning, der kan understøtte en løbende tilpasning og justering af forløbet – dette bl.a. gennem spørgeske-maer til de unge, der monitorerer de unges progression i forhold til handlingstillid og mentale tilstand. Dertil kommer, at den enkelte unges tildelte mentor, som en del af men-torforløbet, løbende følger op på den unges udvikling og progression i forhold til de mål, som den unge har opstillet for sig selv på campen. Desuden vedligeholder medarbejdere i Børnehjælpsdagen efterfølgende relationerne til og blandt de unge, eksempelvis gen-nem den årlige gensynscamp for tidligere deltagere.

5.4 Mentorbarn

Indsatsbeskrivelsen af Mentorbarn baserer sig på tre interviews med henholdsvis leder, medarbejder og mentorfamilier og unge samt eksterne evalueringer (Hestbæk & Nicolaj-sen, 2021).

Mentorbarn er en civilsamsfundsorganisation stiftet i 2016, som arbejder med at etablere relationer mellem anbragte børn eller unge og ikke-betalte familier¹⁶. Mentorfamilien be-tragtes ikke som frivillig, og formålet er, at den unge bliver en del af familien på de vilkår, der passer ind i både den unges og familiens liv – dette med henblik på, at der kan etab-leres en vedvarende relation mellem barnet/den unge og mentorfamilien, som rækker langt ind i den unges liv og således også kan støtte den unge i overgangen til et selv-stændigt voksenliv.

Mentorbarn har samarbejde og partnerskaber med 17 kommuner, men børnene kan være anbragt i mange andre kommuner, og Mentorbarn kan i den forstand betragtes som en indsats, der er nationalt dækkende. Dertil kommer, at alle kommuner har mulighed for at starte et samarbejde med Mentorbarn.

Mentorbarns initiale målgruppe var børn og unge anbragt på døgninstitutioner, men har siden udvidet målgruppen til også at inkludere unge tidligere anbragte over 18 år, børn og unge anbragt i plejefamilier samt hjemmeboende udsatte børn i risiko for anbringelse. Mentorbarn arbejder desuden med at udvikle en mere målrettet indsats til anbragte grønlandske børn og børn, der ikke er etnisk danske. Mentorbarn er relevant for denne afdækning, da de har erfaringer med at påbegynde relationsarbejdet allerede tidligt i børnenes og de unges liv og altså også, inden de anbragte børn og unge fylder 18 år og er i målgruppen for efterværn.

5.4.1 Målgruppe og rekruttering af unge

Mentorbarn er i udgangspunktet målrettet anbragte børn og unge fra 6 til 17 år, men hensigten med indsatsen er at etablere en relation, som kan vare livet ud. Udgangspunk-tet for indsatsen i Mentorbarn har været at påbegynde etableringen af relationen mellem barnet eller den unge og mentorfamilien, inden den unge fylder 18 år, og altså uagtet om den unge ved det 18. år tilbydes en efterværnsindsats. Målgruppen er dog, som nævnt, senere udvidet til også at inkludere unge, der er fyldt 18 år, og som er i målgruppen for efterværn. Tilsvarende arbejdes der på at udvide målgruppen med udsatte børn, som

---

¹⁶ <https://mentorbarn.dk/>

fortsat bor hos deres biologiske familier, idet vurderingen er, at en del af disse børn og unge i vid udstrækning kan have de samme behov som de anbragte.

Mentorbarn har gennem årene oparbejdet erfaring med forskellige aldersmålgrupper, og i udgangspunktet kan alle børn og unge få en mentorfamilie. Det centrale er, at der kan etableres det rette match mellem barnet eller den unge og en egnet mentorfamilie. Erfaringen i Mentorbarn er, at de tilfælde, hvor det lykkedes at skabe en god relation tidligt i et barns liv, oftest også er de tilfælde, hvor relationen lykkedes godt på lang sigt. I Mentorbarn er det erfaringen, at det er hensigtsmæssigt at være særligt opmærksom på yngre børn, hvor samarbejdet mellem kommunen og barnets biologiske familie er udfordret, da det kan påvirke muligheden for at etablere en god mentorfamilierelation negativt.

Børnene og de unge rekrutteres via deres socialrådgiver, og rekrutteringen forudsætter derfor, at kommunen har et samarbejde med Mentorbarn. På nuværende tidspunkt har 17 kommuner etableret et fast samarbejde med Mentorbarn. For de yngre børn er det erfaringen i Mentorbarn, at mange kommuner har fokus på først at afsøge mulighederne for at styrke barnets relationer til eventuelle eksisterende nære relationer, inden muligheden for et match med en mentorfamilie afsøges. For børn i teenagealderen er det erfaringen i Mentorbarn, at der er en større lyst til at dyrke relationer ud over det primære, familiære netværk. I Mentorbarn er det vurderingen, at det bl.a. skyldes, at de unge opnår en kognitiv modenhed i 13-15-årsalderen, som gør dem i stand til at se reflektivt på, at deres livsvilkår, givet deres anbringelse, afviger fra andre unges. Samtidig begynder de en løsrivelsesproces for at danne deres egen identitet og påbegynder overvejelser om, hvordan de vil leve deres eget liv, når de en dag bliver voksne. Den proces kan have en positiv betydning for de unges motivation for at få og indgå i en mentorfamilie. Uagtet om man har fået en mentorfamilie som 7- eller 17-årig, er det hos Mentorbarn erfaringen, at motivationen for at indgå i mentorfamilien særligt i teenageårene er helt centralt for et udbytterigt forløb.

5.4.2 Forandringsteori

Mentorbarn ønsker med deres indsats, at det bliver en mulighed for alle udsatte børn og unge at få en sund relation til betydningsfulde voksne, som kan give dem et frirum og vise dem en almindelig hverdag. Nogle udsatte børn og unge er heldige at få stærke og sunde ikke-betalte relationer til betydningsfulde voksne og familier i form af fx en fodboldtræner eller en klasselærer, der kan fungere som modvægt til de belastningsfaktorer de unge lever med – enten i en kort periode eller for resten af livet, men ikke alle er så heldige. Hensigten i Mentorbarn er at understøtte, at det ikke er held, der afgør, om børnene og de unge har betydningsfulde voksne i deres liv – dette gennem en grundig proces med screening, godkendelse og et professionelt match mellem barnet/den unge og en mentorfamilie.

Mentorfamilierne er vidt forskellige, men skal alle leve op til en række krav for at blive godkendt og siden hen matchet. Derfor gennemfører Mentorbarn en screening af samtlige familier. Første skridt er, at familierne selv kontakter Mentorbarn med ønske om at være mentorfamilie. Derefter gennemføres en indledende screeningsamtale over telefon på ca. en halv time. Mentorfamilien deltager efterfølgende i et infomøde, og sideløb-

bende indhentes børne- og straffeattester. Mentorbarn besøger herefter familien i hjemmet og gennemfører det første ud af to screeningsmøder. I perioden mellem screeningsmøderne skal mentorfamilien reflektere over deres egen levemåde og baggrund for, at de ønsker at blive mentorfamilie. Såfremt familien lever op til betingelserne og fortsat ønsker det, godkendes de som mentorfamilie og indgår herefter i puljen af familier, som kan matches med børn og unge.

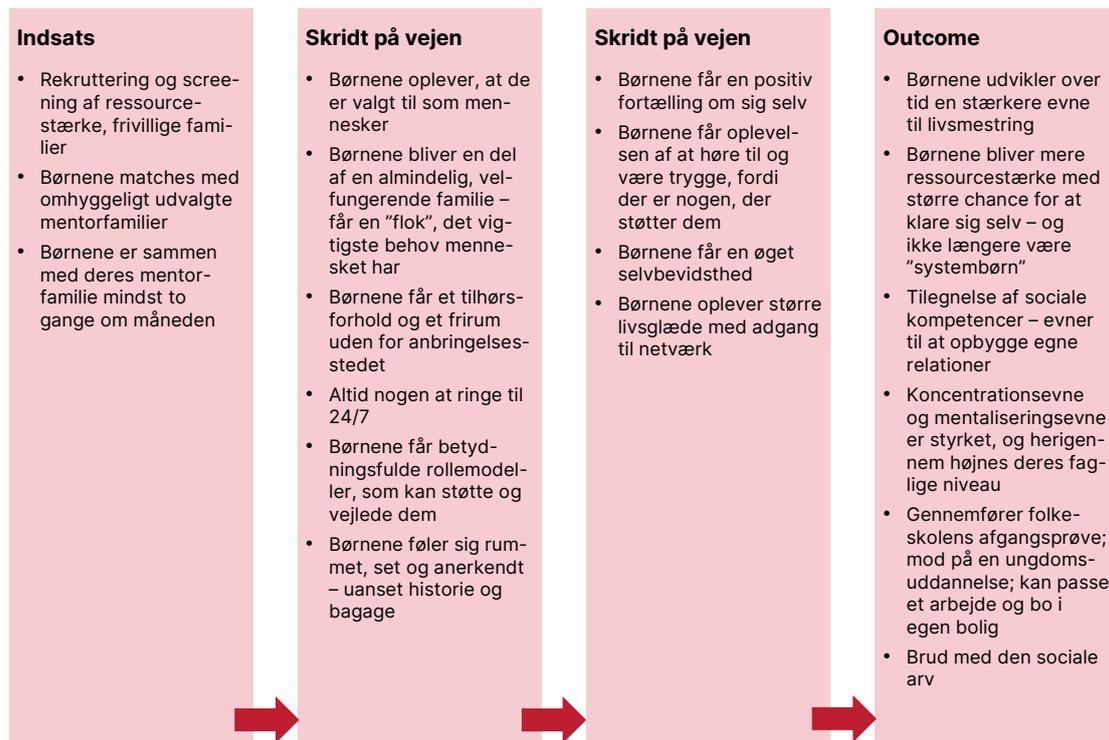
I matchprocessen afholdes der et matchmøde mellem en procesleder fra Mentorbarn, barnets eller den unges sagsbehandler samt barnets eller den unges primære pædagog. Først efter dette møde møder barn eller den unge familien første gang. I den første møde med mentorfamilien har barnet/den unge set billeder af familien og fået en fortælling om dem. Efter første møde er relationen påbegyndt, og det er op til den unge og familien at bruge den, som det passer dem bedst. For at kickstarte relationen er der en forventning om, at mentorfamilien og barnet eller den unge i starten mødes mindst to gange månedligt.

Når et barn eller ung er matchet med en mentorfamilie, gennemføres der supervision af familien seks gange af 2 timers varighed i løbet af det første til halvandet år. I supervisionen er der fokus på mentorfamiliens behov og udfordringer. Derudover gennemføres der hver anden måned online fællesmøder for mentorfamilierne, hvor de kan sparre med hinanden. Fællesmøderne afholdes og understøttes af Mentorbarn, som også gennemfører individuel opfølgning med mentorfamilierne. Mentorfamilierne har desuden altid adgang til løbende sparring hos medarbejderne i Mentorbarn.

Kernen i indsatsen i Mentorbarn er den nærhed, der er forbundet med helt almindeligt dagligdagssamvær, hvor familier ser hinanden i øjnene og taler om de ting, der foregår i deres liv. Der stilles ikke krav til, at mentorfamilien skal planlægge og gennemføre specifikke aktiviteter og oplevelser med deres mentorbarn. De aktiviteter, som mentorfamilierne typisk laver med deres mentorbørn, er fx at bage, spille spil eller spise mad sammen. En af de unge fortæller i et interview, at det faktisk ikke er aktiviteterne, der gør en forskel for den unge, men det at mærke, at mentorfamilien rigtig gerne vil den unge. For denne unge betyder det at kunne relatere sig til en "normal" familie, at den unge generelt føler sig mere normal.

I **Figur 4.5** præsenteres forandringsteorien for indsatsen i Mentorbarn, herunder indsatsens aktiviteter, skridt på vejen i de unges udvikling og det ønskede outcome af indsatsen for de unge.

Figur 4.5 Forandringsteori for indsatsen i Mentorbarn

Kilde: VIVEs interviews med ledere og medarbejdere i Mentorbarn.

Essensen i Mentorbarns arbejde med netværk og relationer er at etablere langvarige relationer mellem det anbragte barn/ung og mentorfamilier, der kan være en modvægt til børnenes og de unges oplevelse af brudte relationer. Brudte relationer er for mange anbragte børn og unge et vilkår, både i forhold til deres biologiske familie (og eventuelt plejefamilien, når de flytter hjemmefra) samt relationerne til de betalte professionelle i kommunerne og velfærdssamfundet generelt. I et interview fortæller en ung fx om, hvordan det at kunne holde jul sammen med mentorfamilien har gjort en stor forskel for den unge – dette fordi det ikke er det samme at holde jul på sit anbringelsessted, og fordi den unge kan fortælle andre om det at skulle holde jul med sin bonusfamilie.

Den overordnede hensigt med indsatsen er at skabe rum for en naturlig relation, der ikke er systembåret eller gennemtvunget. Det kræver for det første, at relationen er tilvalgt af begge parter; for det andet at begge parter får noget ud af relationen, og for det tredje at relationens form og indhold ikke på forhånd er defineret, men har mulighed for at udvikle sig naturligt. Sidst, men ikke mindst, er det af afgørende betydning, at mentorfamilien er vedholdende og holder fast i relationen til den unge – også i tilfælde, hvor der opstår udfordringer i den unges liv.

Brugen af ikke-betalte familier er en central del af indsatsen, fordi netop dette har en betydning for bæredygtigheden af de relationer, som etableres. Ledelse og ansatte i Mentorbarn oplever mange unge, som har været omgivet af betalte voksne hele deres liv, og at flere unge derfor konsekvent spørger, hvem der får penge for hvad. Derudover er det vigtigt, at de frivillige mentorfamilier er almindelige mennesker med almindelig medmenneskelig interesse. Indsatsen hviler således ikke på et fagligt blik på børnene og skal ikke tage udgangspunkt i en handleplan, men i stedet på de ting, som mentorfamilien

og mentorbarnet har lyst til at lave sammen. I et interview fortæller en mentormor fx, at relationen til mentorbarnet har udviklet sig til en naturlig relation, hvor mentorbarnet bare skriver en besked, når mentorbarnet har lyst til at komme forbi.

I en kvalitativ evaluering af indsatsen i Mentorbarn er virkningerne af indsatsen undersøgt (Hestbæk & Nicolajsen, 2021). Evalueringen finder bl.a., at indsatsen giver mentorbarnet mulighed for at få andre familielignende oplevelser og et udvidet netværk med en kontinuerlig og tryk base, der kan være med til at fremme barnets og den unges trivsel og udvikling. I evalueringen vurderes det endvidere, at der er tre centrale områder, hvorpå relationen til mentorfamilien på lidt længere sigt forventes at gøre en forskel for barnet eller den unge. For det første kan mentorfamilien som gennemgående aktør opnå et helhedsperspektiv på barnets liv og udfordringer, som ellers ofte håndteres af forskellige fagprofessionelle, som ikke nødvendigvis taler sammen. For det andet kan mentorrelationen give barnet et livshistorisk perspektiv, hvor mentorfamilien fungerer som livsvidne på væsentlige begivenheder i barnets/den unges liv. For det tredje kan mentorfamilien give barnet eller den unge et fremtidsperspektiv i form af en oplevelse af, at et liv med spændende muligheder er muligt og værd at kæmpe for.

I Mentorbarn er det oplevelsen, at det er svært at dokumentere en entydig betydning af mentorfamilierne, selvom det er oplevelsen, at indsatsen gør en reel forskel i forhold til fx uddannelse eller selvforsørgelse. Evalueringen af indsatsen i Mentorbarn finder dog, at forudsætningerne for, at børnene og de unge kan understøttes i opnåelsen af disse mere langsigtede mål, er opfyldt i mange af mentorfamilierne.

Det siger de to interviewede unge:

De unge fortæller, at de er glade for at have en mentorfamilie. De oplever bl.a., at der i mentorfamilien er nogle voksne mennesker, der oprigtigt gerne vil dem. Den ene af de unge fortæller, at det betyder meget, at mentorfamilien ikke betales for samværet, da den unge ser dette som et signal om oprigtigt engagement. Oplevelsen hos de unge er, at det at have en mentorfamilie bidrager til en følelse af normalitet og oplevelsen af at have "en almindelig familie". En ung fortæller, at det ikke er aktiviteterne, man laver sammen med familien, der er det vigtige, men det, at familien vælger at bruge tid med den unge. Begge unge fortæller, at de i deres samvær med mentorfamilierne oplever en reel omsorg fra helt almindelige ikke fagprofessionelle voksne, hvilket har stor betydning for dem.

Begge unge fortæller, at de var nervøse forud for det første møde med deres mentorfamilie, og særligt den ene unge fortæller, at det trods stor velvilje til at etablere en relation fra både den unge og mentorfamilien tog et halvt til et helt år, før der for alvor var skabt en tillidsfuld og dyb relation. Det unge pointerer i den sammenhæng, at det er vigtigt, at begge parter er tålmodige.

5.4.3 Aktører, roller og ansvar

Etableringen af et match mellem mentorbarn og mentorfamilie forudsætter som tidligere beskrevet, at barnets eller den unges hjemkommune har etableret et samarbejde med Mentorbarn; dernæst at de socialrådgivere i kommunen, der arbejder med de udsatte eller anbragte børn og unge, ved, hvordan de kan tænke mentorfamilierne ind i deres arbejde, og hvilke børn og unge indsatsen er særlig relevant for.

Når en socialrådgiver vurderer, at et barn eller en ung kan have gavn af en mentorfamilie, kontakter vedkommende Mentorbarn. Herefter skaber Mentorbarn kontakt til barnet eller den unges primære pædagog på barnets/den unges opholdssted eller til barnets plejeforældre, da de oftest er dem, der har det tætteste kendskab til barnet/den unge. Efter at have fået kendskab til barnet eller den unge, kontakter Mentorbarn den matchede mulige mentorfamilie og fortæller om barnet/den unge, samt de påtænkes at kunne være et godt match. Såfremt familien er enige med Mentorbarn i det, planlægges et møde, hvor barnet/den unge, dets primærpædagog på opholdsstedet eller plejeforældre, socialrådgiver og mentorfamilien deltager sammen med procesleder fra Mentorbarn.

5.4.4 Økonomi og implementering

Finansieringen af Mentorbarn hviler på puljemidler, fondsfinansieringer, mindre donationer og kommunal betaling. Kommunerne betaler 16.000 kr. pr. år i 3 år (48.000 kr. i alt) for et forløb, hvor Mentorbarn matcher et barn/ung med en mentorfamilie, og derudover er det en løbende opgave at søge midler til indsatsen.

I forhold til konstruktionen i Mentorbarn udpeger medarbejdere, ledelse og mentorfamilier en række kerneelementer, der er væsentlige for at drive indsatsen med så stort udbytte som muligt.

For det første er samarbejdet med den kommunale forvaltning og socialrådgiverne helt centralt, da det er dem, der identificerer de børn og unge, som indsatsen kunne være relevant for. Det er erfaringen, at samarbejdet med de kommunale forvaltninger fungerer bedst og er mest smidigt, når proceslederen hos Mentorbarn har direkte kontakt til de socialrådgivere, som har børn eller unge, hvor en mentorfamilie påtænkes som en mulig indsats. Det er de enkelte socialrådgivere, der skal vurdere, om etableringen af en relation til en mentorfamilie kunne være gavnlig for de børn og unge, de arbejder med. Derfor er det centralt, at socialrådgiverne har kendskab til Mentorbarn som en mulig indsats og har viden om, hvad en indsats i Mentorbarn kan bidrage med for at kunne vurdere, om en mentorfamilie ville kunne gøre en langsigtet forskel for netop det barn/den unge, de er sagsbehandler for.

For det andet er det væsentligt at sikre et godt samarbejde mellem mentorfamilien og barnets eller den unges opholdssted eller plejefamilie. En mentorfamilie og en ung fortæller i et interview om, at den unge fx har oplevet det som en hjælp, at mentorfamilien har ønsket at sidde med til sagsbehandlingsmøder som bisidder. Dette har gjort det nemmere for den unge at forstå sagsgangene og efterfølgende gjort det muligt for den unge at snakke med mentorfamilien om, hvad der er sket på møderne. Oplevelsen er imidlertid, at både kommunal myndighed og opholdssted har været mindre positive i forhold til mentorfamiliens involvering.

Indsatsen er evalueret i et udviklingsprojekt i Aarhus Kommune, der har en lidt anderledes opsætning og samarbejde mellem Mentorbarn, men som anvender samme koncept i forhold til børnene/de unge og deres mentorfamilier. Deri fremhæves tre elementer, som man i Mentorbarn har særligt fokus på, og som man bør have fokus på i lignende indsatser: at involvering af barnets biologiske familie kan have stor værdi, at sparring og supervision af de frivillige mentorfamilier er vigtigt, samt at forebygge ophør af relationer mellem mentorfamilie og barnet/den unge.

5.4.5 Karakteristik inspireret af lovende praksis

Vidensgrundlag: Antagelserne om, hvordan mentorfamilierne forventes at udløse en varig forandring hos de unge er teoretisk baseret og udførligt beskrevet (se afsnit 5.4.2). Som beskrevet i afsnittet om forandringsteorien bag Mentorbarn er der udarbejdet en ekstern evaluering, som indeholder empiriske analyser, der finder tegn på, at indsatsen har virkning for målgruppen af unge. Indsatsen er forankret i teori omkring tilknytning og relationer, som også er grundlaget for undervisningsmaterialet i indsatsen. Derudover er det centrale element i indsatsen hverdagslivsperspektivet, som udfolder sig forskelligt og fleksibelt i de enkelte mentorrelationer og i forhold til det enkelte mentorbarns behov.

Koncept: Mentorbarns indsats er velbeskrevet og overførbart og kan anvendes på nationalt plan. Der opstilles ikke nødvendigvis klare og konkrete mål for den enkelte ung, som skal opnås ved at blive matchet med mentorfamilien, men barnet eller den unge visiteres til indsatsen, og indsatsen i Mentorbarn kan derfor indgå som en del af barnet eller den unges handleplan i hjemkommunen. Den frivillige indsats i mentorfamilierne er ulønnet og kan potentielt have stor effekt for den unge på lang sigt, hvis indsatsen bidrager til at understøtte den unges overgang til et selvstændigt voksenliv.

Udfoldelse: Der gennemføres systematisk løbende fagprofessionel supervision af mentorfamilierne, og der faciliteres møder mellem mentorfamilierne, hvor mentorfamilierne kan sparre og udveksle erfaringer med hinanden. Den enkelte mentorfamilie gennemgår en grundig screening i forhold til deres relationelle kompetencer, og der gennemføres en grundig matching-proces i forhold til at matche familier, børnene og de unge. Indsatsen udspiller sig i den konkrete samvær mellem familien og barnet/den unge og tilpasses det enkelte barn eller ung i den forstand, at samværet sker på den unges præmisser.

Tilpasning: Der gennemføres ikke egentlig monitorering af børnene eller de unges udvikling i de enkelte forløb, men der gennemføres systematisk individuel opfølgning på forløbene som led i supervision af den enkelte mentorfamilie. Med henblik på at vurdere relationernes progression gennemgås de enkelte mentorforløb systematisk på årlige samarbejds møder med den enkelte samarbejdskommune. Den systematiske opfølgning anvendes også til at videreudvikle og optimere samarbejde og procedurer.

Litteratur

- Andersen, S.H., Jensen, B., Nielsen, B.W. & Skaksen, J.R. (2020). *Hvad vi ved om børn og deres opvækstvilkår*. København: Rockwool Fondens Forskningsenhed & Gyldendal.
- Benjaminsen, L., Enemark, M.H. & Jeppesen, T. (2020). *Hjemløshed i ungdommen: En registerbaseret undersøgelse af unges forløb før og efter en hjemløshedssituation*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M. (2007). *Udsatte børns fritid: Et litteraturstudie*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Deloitte. (2017). *Efterværn og den gode overgang til voksenlivet: Undersøgelse af efterværnsområdet i Danmark*. Odense: Socialstyrelsen.
- Egelund, T., Christensen, P.S., Jakobsen, T.B., Jensen, T.G. & Olsen, R.F. (2009). *Anbragte børn og unge: En forskningsoversigt*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Egelund, T., Hestbæk, A.-D. & Andersen, D. (2004). *Små børn anbragt uden for hjemmet: En forløbsundersøgelse af anbragte børn født i 1995*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Espersen, H.H., Andersen, L.L., Petersen, A. & Olsen, L. (2018). *Inklusion og deltagelse af sårbare borgergrupper i samskabende arenaer: Evaluering af tre partnerskaber mellem civilsamfund og kommuner*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Hagelquist, J.Ø. & Rasmussen, H. (2017). *Mentalisering i familien*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hestbæk, A.-D. & Nicolajsen J. S. (2021). *Frivillige mentorfamilier til børn og unge i anbringelse: Slutevaluering af projekt HIFIA – Helhedsorienteret Indsats for Familier i Aarhus*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Iversen, K., Mortensen, N.P., Birkefoss, K. & Jensen, H.L.S. (2021). *Efterværn og overgang til voksenlivet: Litteraturgennemgang*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Jakobsen, M.B., Larsen, K.M. & Boulund, A.K. (2020). *Slutevaluering af Bindeleddet: En mentorindsats for unge hjemløse*. København: Oxford Research.
- Jensen, D.C., Pedersen, M.J., Pejtersen, J.H. & Amilon, A. (2016). *Indkredsning af lovende praksis på det specialiserede socialområde*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- KL (2020). *Udsatte børn – Nøgletal 2020*. København: KL.

- Lausten, M., Frederiksen, S. & Olsen, R.F. (2020). *Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet: Forløbsundersøgelse af tidligere anbragte unge født i 1995*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M. & Jørgensen, T. (2017). *Anbragte børn og unges trivsel 2016*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Ledertoug, M.M. (2018). *Empower4U: fra udsat anbragt til egen tilværelse*. København: DPU – Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse.
- Mehlsen, L. & Amilon, A. (2018). *Implementeringsguide: CTI-metoden anvendt i bo-støtte*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Mølholt, A. (2017). *Når man har været anbragt: En sociologisk undersøgelse af fortællinger om fortid, nutid og fremtid hos unge, der har været anbragt uden for hjemmet*. Ph.d.-afhandling. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Mølholt, A., Stage, S., Pejtersen, J.H. & Thomsen, P. (2012). *Efterværn for tidligere anbragte unge: En videns- og erfaringsopsamling*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Olsen, R.F., Egelund, T. & Lausten, M. (2011). *Tidligere anbragte som unge voksne*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Ottosen, M.H., Andersen, D., Dahl, K.M., Hansen, A.T., Lausten, M. & Østergaard, S.V. (2014). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2014*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Oxford Research (2018). *Evaluering af KBH+*. København: Oxford Research.
- PricewaterhouseCoopers (2021). *Investering i Efterværn: Tværgående evaluering*. Odense: Socialstyrelsen.
- Rifsdal, R. (2020). *Analyse af Projekt UNIK: Den sociale og økonomiske værdiskabelse fra 2015-2020*. København: Økonomer uden Grænser.
- Skårhøj, A., Højen-Sørensen, A.-K., Karmsteen, K., Oldrup, H. & Pejtersen, J.H. (2016). *Anbragte unges overgang til voksenlivet: Evaluering af fire efterværnsinitiativer under efterværnspakken*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Socialstyrelsen (2019). *Opsporingsguide: Opsporing af unge i risiko for hjemløshed*. Odense: Socialstyrelsen.
- Tidmand, L. & Ledertoug, M.M. (2020). *Empower4U – fra udsat anbragt til egen tilværelse*. København: DPU – Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse.
- Tonsberg, K. (2019). *Efter en anbringelse uden for hjemmet: En kritisk psykologisk undersøgelse af hverdagslivet blandt unge, der har været anbragt uden for hjemmet, set fra et ungeperspektiv*. Speciale. København: Psykologisk Institut, Københavns Universitet.

VIVÉ

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD